

منهاج المسلم - تلغو

ఇస్లామీయ జీవన విధానం

تماهوني الزلفي

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بالزلفي

ماتف: ٤٢٢٤٤٦٦ - فاكس: ٤٢٢٤٤٧٧ - ١٦

88

منهاج المسلم
أعدّه وترجمه للغة التلغو
شعبة توعية الجاليات في الزلفي
الطبعة الأولى: ١٤٢٢/١ هـ.

٢٠٢٢ هـ (ح) المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بالزلفي ، ١٤٢٢ هـ

مهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بالزلفي

منهاج المسلم.. الزلفي .

... ص ١ .. سم

ردمك : ٥ - ٠٦ - ٨٦٤ - ٩٩٦٠

(النص باللغة السنهالية)

١- الشريعة الإسلامية ٢- الفقه الإسلامي أ- العنوان

٢٢/٣٩٨٥

ديوي ٢٥٠

رقم الإيداع : ٢٢/٣٩٨٥

ردمك : ٥ - ٠٦ - ٨٦٤ - ٩٩٦٠

الصف والإخراج: شعبة توعية الجاليات في الزلفي

منهاج المسلم

ఇస్లామీయ జీవన విధానం

ఈమాన్ బిల్లా:

"ఒక ముస్లిం అల్లాను విశ్వసిస్తాడు" అన్న దానికి అర్థం ఏమనగా ఆ పరమ పవిత్రుని ఉనికిని నమ్ముతాడు. ఆ గొప్ప మహానుభావుడే భూమ్యాకాశాల సృష్టికర్త. గోచర అగోచర విషయాలు తెలిసినవాడు, సర్వమునకు అధికారి, వోషకుడు. ఆరాధ్యుడు ఆయన తప్ప మరెవ్వడూ లేడు. ఆ పరమ పవిత్రుడు సకల సద్గుణాల సంపన్నుడు. అన్ని లోపాలకు, దోషాలకు అతేతుడని గ్రాంథిక మరియు గ్రహ నిదర్శనాల ద్వారా నమ్ముతాడు.

గ్రాంథిక అధారాలు:

1: అల్లా తన ఉనికి మరియు తనే సకల సృష్టికర్త అని మరియు తన నామముల, గుణవిశేషముల గురించి స్వయంగా తెలిపాడు. అల్లా ఆదేశం:

﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُغْشَى اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ ۗ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿۵۴﴾ الأعراف: ۵۴

ఆరు దినములందు ఆకాశమును, భూమిని సృష్టించిన అల్లా మీ ప్రభువు. విదప అతడు అర్హు (సింహాసనము)నందు ఆసీనుడాయెను. అతడు రాత్రిని పగటి పై కప్పుచున్నాడు. పగలు రాత్రిని త్వరితముగ వెంబడించు చుండును. సూర్యుని, చంద్రుని, నక్షత్రములను తన ఆజ్ఞకు లోబడి యుండు

నట్లుగ సృష్టించెను. వినండి! సృష్టించుట, ఆజ్ఞాపించుట అతని పనియే. సర్వ లోకములకు వోషకుడగు అల్లా గొప్ప మహిమగలవాడు. (8: ఆరాఫ్: 54). మరో చోట:

﴿أَنْ يَا مُوسَىٰ إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ القصص: 20

﴿ఓ మూసా! నేను సర్వ లోకములకు ప్రభువగు అల్లాను. (28: ఖసన్: 30). మరో చోట:

﴿إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِلدِّكْرِى ط: 14﴾

﴿నేను అల్లాను. నేను తప్ప వేరే పూజ్యుడు లేడు. కావున నన్ను ఆరాధించుము. నా జ్ఞాపకార్థము నమాజు స్థరముగ సలుపుము. (20: తాహ్: 14). మరో చోట:

﴿لَوْ كَانُوا فِيهَا يَتَّبِعُونَ آلَ اللَّهِ لَفَسَدَتَا فَسَبَّحَانَ اللَّهَ رَبَّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ﴾ البقرة: 17

﴿ఒకవేళ ఆకాశములో, భూమిలో ఒక్క అల్లా తప్ప ఇతర దేవుళ్ళు కూడ ఉంటే, అప్పుడు (భూమ్యాకాశాల) రెండింటి వ్యవస్థ ఛిన్నాభిన్నమై ఉండేది. కనుక అర్థ (సింహాసనము)నకు ప్రభువైన అల్లా, వారు పలుకు విషయములతో సంబంధము లేని పరమ పవిత్రుడు. (21: అబియా: 22).

అదే విధముగ వివిధ లోకాలు మరియు రకరకాల సృష్టి, ఒక సృష్టికర్త ఉన్నాడని సాక్ష్యమిస్తున్నవి. ఆ సృష్టికర్త అల్లా మాత్రమే. ఈ సృష్టంతటికి నేనే సృష్టికర్త అని ఆరోపణ చేసినవాడెవడూ లేడు. బుద్ధి పూర్వకంగా కూడ నిర్మాత లేనదే నిర్మాణముంది అనడం అసంభవం. ఈ గ్రాంథిక మరియు గ్రహ నిదర్శనాల ద్వారా ఒక ముస్లిం అల్లాయే సర్వ సృష్టికి సృష్టికర్త, వోషకుడని, పూర్వీకుల మరియు కడపటివారి పూజ్యుడని విశ్వసిస్తాడు.

అల్లాయే సర్వస్పృష్టికి వోషకుడు. అతని వోషణ కర్తవ్యములో ఎవరు సాటి లేరు. చదవండి అల్లా ఆదేశం:

﴿ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾ الفاتحة: ١

﴿సమస్త స్తోత్రములు సర్వలోకములకు వోషకుడగు అల్లాకే యున్నవి﴾.
(1: ఫాతిహ: 1).

గ్రహ నిదర్శనాల ద్వారా కూడ అతడే వోషకుడని తెలుస్తుంది. ప్రతి చిన్న పెద్ద వస్తువును సృష్టించడంలో అతను అద్వితీయుడు. చూడండి ఖుర్ ఆన్:

﴿ قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ ﴾ الرعد: ١٦

﴿అల్లాయే ప్రతి వస్తువును సృష్టించువాడు అని చెప్పండి﴾. (13: రఆద్: 16).

2: ప్రతి ప్రాణికి ఆహారం అందించడంలో అద్వితీయుడు ఆయనే. ఆయన ఆదేశం:

﴿ وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا ﴾ هود: ٦

﴿భూమి పై సంచరించు ప్రతి ప్రాణికి ఆహారమిచ్చుట అల్లా పని﴾. (11: హూద్: 6).

3: మానవనైజం కూడా అతడే వోషకుడని సాక్ష్యమిస్తుంది. ప్రతీ మానవుడు తన ఆంతరంగములో ఈ విషయాన్ని గ్రహిస్తాడు. ఆ విషయాన్నే అల్లా (23: మూమినూన్: 86,87) లో ఇలా తెలిపాడు:

﴿ قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، سَيَقُولُونَ اللَّهُ ﴾ المؤمنون: ٨٦

﴿వారిని ఇలా అడుగు, "సప్తకాశాలకూ, మహాన్నతమైన సింహాసనానికి ప్రభువు ఎవరు?" వారు తప్పకుండా, "అల్లా" అని అంటారు﴾.

4: ప్రతి వస్తువనకు అధికారముగల అద్వితీయుడు ఆ పరమ పవిత్రుడే. అందులో మార్చు చేయు మొత్తం అధికారం ఆయనకే ఉంది. ఈ విషయమే (10: యూనుసు: 31.32) లో ఇలా తెలిపాడు:

﴿ قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، أَمْ مَنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ، وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ، وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ، وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ، فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ، فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ. فَذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ الْحَقُّ، فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ ﴾ یونس: ۳۱-۳۲

☞వారిని అడుగు: ఆకాశం నుండి, భూమి నుండి మీకు ఉపాధినిచ్చువాడు ఎవడు? వినేశక్తి, చూసేశక్తి ఎవడి అధీనంలో ఉన్నాయి? ప్రాణము లేని దాని నుండి ప్రాణమున్న దానిని, ప్రాణమున్న దాని నుండి ప్రాణములేని దానిని వెలికితీసేవాడు ఎవడు? ఈ విశ్వ వ్యవస్థను నడుపుతున్నవాడు ఎవడు? వారు అల్లా: అని తప్పకుండా అంటారు. ఇలా అను: అలాంటప్పుడు మీరెందుకు భయపడరు? ఆ అల్లా:యేమీ నిజమైన ప్రభువు. కనుక సత్యాన్ని తృణీకరం చేస్తే మార్గభ్రష్టత్వం తప్ప ఇక మిగిలేదేమిటి?☞

అల్లా: పూర్వీకుల మరియు కడపటివారి పూజ్య దైవం అని, అతని తప్ప వేరే పూజ్యుడు లేదని మరియు అతని తప్ప వాస్తవ ఆరాధ్య దైవం లేదని కూడ ముస్లిం విశ్వసిస్తాడు. (3: ఆలె ఇమాన్: 18) లో అల్లా: చెప్పను:

﴿ شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ

الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾ آل عمران: ۱۸

☞అల్లా: తప్ప వేరే పూజ్యుడు లేడు" అనుటకు; అల్లా: అల్లా: దూతలు మరి విధ్యావంతులు సాక్ష్యమిచ్చారు. అతడే న్యాయాధికారి. అతడు తప్ప వేరు పూజ్యుడు లేడు. అతడు సర్వ శక్తుడు, సర్వజ్ఞుడు వివేచనాపరుడు☞.

అతడు ఈశ్వరత్వము (ఉలూహీయత్)లో అద్వితీయుడనటానికి మరో

నిదర్శన ప్రవక్తలు తమ జాతి వారికి ఇచ్చిన పిలుపు. వారు ఒకే అల్లాను పూజించాలని చెప్పారు: నూహ్ అలైహిస్సలాం ఇలా చెప్పారు:

﴿ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ ﴾ الأعراف: ٥٩

﴿ఓ నాజాతివారలారా! అల్లానే పూజించండి. ఆయన తప్ప వేరు పూజ్యుడు మీకు లేడు﴾. (8: ఆరాఫ్: 59).

అదే విధముగ హూద్. సాలిహ్ మరియు శువబ్ (అలైహిముస్సలాము) మొదలగు ప్రవక్తలు చెప్పారు:

﴿ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ ﴾ الأعراف: ٨٥، ٧٣، ٦٥

﴿ఓ నాజాతివారలారా! అల్లానే పూజించండి. ఆయన తప్ప వేరు పూజ్యుడు మీకు లేడు﴾. (8: ఆరాఫ్: 65, 73, 85). మరో చోట అల్లా ఇలా చెప్పను:

﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ﴾ النحل: ٣٦

﴿"మీరు అల్లానే ఆరాధించండి. చిల్లర దైవములను విగ్రహములను వదలండి" అని సెలవిచ్చి ప్రతి జాతి వారి యొద్దకు ప్రవక్తలను పంపి యున్నాము. (16: నహల్: 36).

ఇబ్నె అబ్బాస్ రజియల్లాహు అన్తుకు బోధిస్తు ప్రవక్త ఇలా చెప్పారు:

(إِذَا سَأَلْتَ فَسَأَلَ اللَّهُ وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنَ بِاللَّهِ)

"ఏ విషయమైనా అడిగినప్పుడు కేవలం అల్లాతో అడుగు. సహాయము కోరునప్పుడు అల్లాతో మాత్రమే సహాయము కోరు". (తిర్మిడీ).

మరొక హదీసు లో ఉంది:

(أَنْهَ لَا يُسْتَعَاثُ بِهِ، وَأِنَّمَا يُسْتَعَاثُ بِاللَّهِ) الطبرانی ضعیف

"నా యదుట కాదు మొర పెట్టుకునేది అల్లాతో మొర పెట్టు కోవాలి".
(తబ్రాని. జఈఫ్). తిర్మిజి హదీసు గ్రంథంలో మరో ప్రవచనం ఇలా ఉంది:

(مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللَّهِ فَقَدْ أَشْرَكَ) الترمذی

"అల్లా తప్ప ఇతరుల ప్రమాణం చేయువాడు షిర్క్ చేయువాడు". మరో సారి ఇలా సెలవిచ్చారు :

(إِنَّ الرُّقَى وَالتَّمَائِمَ وَالتَّرْلَةَ شِرْكٌ) رواه أحمد و أبو داود.

"మంత్రములు, తావేజులు మరియు "తివల" షిర్క్. (అహ్మద్, అబూ దావూద్).
"తివల" అనగ భార్య భర్తల మధ్య ప్రేమపెరుగుటకు చేతబడి చేయడం.

అదే విధముగ ఒక ముస్లిం అల్లా యొక్క అందమైన నామముల మరియు సద్గుణాలలో ఎవరినీ సాటి కల్పకుండా, తప్పుగా వ్యాఖ్యానించకుండా, నిరాకారునిగా భావించకుండా, ఇతరులతో పోల్చకుండా అల్లా తనగురించి ఎలా తెలిపాడో మరియు ప్రవక్త ﷺ ఎలా తెలిపాడో అలా నమ్మి, విశ్వసిస్తాడు. ఆయన ఉనికి అన్ని లోపాలకు, దోషాలకు అతేతమైనదని కూడ తన గురించి స్వయం ఆయన మరియు ఆయన ప్రవక్త తెలివిన తీరు నమ్మాలి. అల్లా చెప్పెను:

﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ

مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾. الأعراف: ١٨٠

﴿అల్లాకు మంచపేర్లు గలవు. కావున మీరు ఆ పేర్లతో అతనిని పిలువండి. అల్లా సేర్ల విషయమున తప్పు త్రోవను పోవువారిని వదలిపెట్టండి. తప్పుకారు తమ కర్మల ఫలితము పొందగలరు. (7: ఆరాఫ్: 180). మరోచోట:

﴿قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوْ ادْعُوا الرَّحْمَنَ أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى﴾ الإسراء: ۱۱۰

అల్లా అనియు లేక రహ్మాన్ అనియు పిలువండి. ఎద్దానితో విలించినను మంచిదియే. అవన్నియు అతని మంచి పేర్లే అని పలుకుము. (17: బని ఇస్రాః: 110). ఈ మాటకు నిదర్శనంగా ప్రవక్త హదీసులు చూడండి:

(يُضَحِّكُ اللَّهُ إِلَى رَجُلَيْنِ يَقْتُلُ أَحَدَهُمَا الْآخَرَ، كِلَاهُمَا فِي الْجَنَّةِ). متفق عليه.

"అల్లా ఇద్దరి వైపున చూసి నవ్వుతాడు. ఇద్దరిలో ఒకడు మరొకడిని హత్య చేసి ఉంటాడు. (హంతకుడు ఇస్లాం స్వీకరిస్తాడు). ఇద్దరూ స్వర్గములో చేరుకుంటారు".

((لَا تَزَالُ جَهَنَّمُ يَلْقَى فِيهَا وَهِيَ تَقُولُ: هَلْ مِنْ مَرِيدٍ؟ حَتَّى يَضَعَ رَبُّ الْعِزَّةِ فِيهَا رَجُلًا - وَفِي رِوَايَةٍ: قَدَمَةً - فَيَنْزَوِي بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ، فَتَقُولُ قَطَّ قَطَّ))

"నరకమును నింపబడుతుండగా అది "ఇంకా వచ్చినా మిగిలి ఉందా?" అని అనగా, అప్పుడు శక్తిమంతుడైన అల్లా తన కాలు (మరో రివాయతులో పాదమని యుంది) అందులో పట్టినచో నరకం పరస్పరములో కలసిపోతు చాలు చాలు అని అంటుంది. (పై హదీసులు బుఖారీ, ముస్లింలోనివి).

((يَقْبِضُ اللَّهُ الْأَرْضَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَيَطْوِي السَّمَاءَ بِيَمِينِهِ، ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا الْمَلِكُ، أَيْنَ مُلُوكُ الْأَرْضِ)) البخاري

"ప్రళయ దినమున అల్లా భూమిని తన పడికలో తిసుకొనును. ఆకాశమును కుడి చేతిలో చుట్టుకొనును. అప్పుడు "నేనే రాజుని, భూమిపై రాజ్యాలు జేసిన వారే" అని ప్రశ్నిస్తాడు. (బుఖారీ).

అల్లా గుణవోషాలను విశ్వసించిన ముస్లిం అల్లా చేతని సృష్టిరాశుల చేతి తో వోల్చుడు. అలా ఉంటదని ఊహించడు. కేవలం పేరు మాత్రం ఒకటి. (అనగ అల్లా చేయని చేయి అంటారు. మానవుని చేయని చేయి అంటారు.

కాని ఇద్దరిలో చాల బేధము). (42: షూరా: 11) లో అల్లాః ఇలా చెప్పాడు:

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ الشورى: 11

అతనికి పోలినది ఏదీలేదు. అతడు వినువాడు చూచువాడు.

ప్రవక్త ﷺ అనుచరుల ప్రేమ:

ప్రవక్త ﷺ గారి అనుచరులతో, వారి కుటుంబికులతో ప్రేమ ఉంచడము, ఇతర ముస్లిములపై వారి ఘనత గొప్పతనమును నమ్ముట వాజిబ్ అని ముస్లిం విశ్వసించాలి. వారి అన్యోన్య ఘనతలో వ్యత్యాసము గలదు. వారిలో అందరికంటే ముందు ఇస్లాం స్వీకరించిన వారి స్థానము, గొప్పతనము ఎక్కువ అని కూడ విశ్వసించాలి.

అందరిలో ఘనత గలవారు ఖులఫాయె రాషిదీన్, వారి తరువాత స్వర్గం శుభవార్త పొందిన పదిమంది. అందులో నలుగురు ఖలీఫాలు మరియు తల్ హా బిన్ అబ్దుల్లా, జుబేర్ బిన్ అవ్వాం, సఅద్ బిన్ అబీ వఖ్ఖాస్, సకూద్ బిన్ జైద్, అబూ ఉబైదా బిన్ జర్రాహ్, అబ్దుర్ రహ్మాన్ బిన్ ఔఫ్ రజీయల్లాహు అస్తుం. వారి తరువాత ఘనత గలవారు బద్ర యుద్ధములో పాల్గొన్నవారు. మళ్ళి ప్రైన తెలిపిన పదిమంది గాక) స్వర్గం శుభవార్త పొందిన ఫాతిమతుజ్జహ్ రా రజీయల్లాహు అస్తా, ఆమె కుమారులు హసన్, హుసైన్, ఇంకా సాబిత్ బిన్ ఖైన్, బిలాల్ బిన్ రిబాహ్ రజీయల్లాహు అస్తుం.

ఇస్లాం ధర్మవేత్తలను గౌరవించుట, మర్యాదగా వారిని ప్రస్తావించుట కూడ వాజిబ్ అని విశ్వసించాలి. వారు తాబిఈన్⁽¹⁾, తబిఈబిఈన్⁽²⁾లో గల ఖుర్ఆన్ పండితులు, ధర్మవేత్తలు, హదీసు వేత్తలు, ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యానికులు. ఏరందరు ధర్మ నాయకులు. అల్లాః వారిని ప్రేమించి వారి పై

కరుణించుగాక. ముస్లిం నాయకుల విధేయత, వారితో సత్కార్యము చేయుట మరియు వారితో ఉండి యుద్ధం చేయుట వాజిబ్ అని, వారికి వ్యతిరేకంగా తిరుగుట నిషిద్ధం అని విశ్వసించాలి.

అందుకు ముస్లిం పైన తెలివిన వారిలో ప్రతి ఒకరితో ప్రత్యేకమైన సభ్యతను పాటించాలి:

ప్రవక్త ﷺ గారి అనుచరుల, వారి కుటుంబీకుల పట్ల ఈ విధంగా:

* వారిని అల్లాః, ఆయన ప్రవక్త ﷺ ప్రేమిస్తున్నారు గనక మనము ప్రేమించాలి.

* అల్లాః ఆదేశము మరియు ప్రవక్త ﷺ యొక్క ప్రవచనాల ఆధారంగా వారి ఘనత, గొప్పతనము ఇతర ముస్లిముల కన్న ఎక్కువ అని విశ్వసించాలి.

﴿ وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ﴾ التوبة: 100

﴿అందరికంటే ముందు విశ్వాస సందేశాన్ని స్వీకరించటానికి ముందంజ వేసిన ముహాజిరుల (వలసవచ్చినవారి) పట్ల, అన్సారుల (ఆశ్రయమిచ్చిన వారి) పట్ల తరువాత నిజాయితీతో వారి వెనుక వచ్చినవారిపట్ల అల్లాః తృప్తి చెందాడు. వారు కూడా అల్లాః పట్ల తృప్తి చెందారు.﴾. (9: తౌబా: 100). వారి ఘనతలో ప్రవక్త ﷺ ప్రవచనము చూడండి:

((لَا تَسْبُوا اصْحَابِيْ فَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَوْ اتَّفَقَ مِثْلَ أَحَدٍ ذَهَبًا مَا بَلَغَ مَدَّ أَحَدِهِمْ وَلَا

نَصِيْفَهُ)). رواه البخاري ومسلم.

"నా అనుచరులను (సహాబాలను) దూషించకండి. మీలోనెవరైనా ఉహూద్ పర్వతమంత బంగారము దానము చేసినా, వారు దానము చేసిన ఒక "ముద్" లేక దాని సగ భాగమునకు చేరదు. ("ముద్" అనగ ప్రవక్త ﷺ కాలములో

చెలామణి ఉన్న ఒక కొలత). (బఖారీ, ముస్లిం).

* అనుచరుల్లో అబూబకర్ నిదీఖ్ * చాల ఘనతగల వారని తరువాత ఉమర్, తరువాత ఉస్మాన్, తరువాత అలీ రజీయల్లాహు అన్తుం అని నమ్మాలి. అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ రజీయల్లాహు అన్తు జలా చెప్పారు:

((كُنَّا نَقُولُ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَيٌّ: الْفَضْلُ أُمَةُ النَّبِيِّ بَعْدَ أَبِي بَكْرٍ، ثُمَّ عُمَرُ، ثُمَّ عُمَةُ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَجْمَعِينَ)) رواه أبو داود. (السنة/في الفضل)

ప్రవక్త * అనుచర సంఘంలో ప్రవక్త తరువాత శ్రేష్ఠులు అబూ బకర్, తరువాత ఉమర్, తరువాత ఉస్మాన్ రజీయల్లాహు అన్తుం అని మేము అనేవారము. అప్పుడు ప్రవక్త * సజీవముగనే యున్నారు. (అంటే ఈ విషయాన్ని సమ్మతించారు). (అబూ దావూద్).

* వారి లోపాలను ఎంచకూడదు. వారి మధ్య జరిగిన అననుకూలత విషయము పట్ల మౌనం వహించాలి.

* ప్రవక్త * గారి సతీమణుల గౌరవ మర్యాదలను విశ్వసించాలి. వారు నిరపరాధులు, పరిశుద్ధులని, అందరిలో ముందు ఖదీజ బిన్తె ఖువైలెద్ తరువాత ఆయిషా బిన్తె అబీ బకర్ రజీయల్లాహు అన్తున్న ఘనత గలవారని విశ్వసించాలి.

ఇస్లాం నాయకుల్లో ఖుర్ ఆన్ పండితులు, హదీస్ వేత్తలు, ధర్మ వేత్తలు:

- * వారిని ప్రేమిస్తూ వారి గొప్పతనాన్ని నమ్మాలి.
- * వారి ప్రస్తావన మంచి విధంగా చెయ్యాలి. వారి మాట, అభిప్రాయములో

దోషము చూపకూడదు. వారు ఉత్తమ ధర్మశాస్త్రులని, వారి అభిప్రాయము వారి తరువాత వచ్చినవారి అభిప్రాయముకన్న మేలైనదని తెలుసుకోవాలి. అయితే అల్లా, ఆయన ప్రవక్త ﷺ మరియు సహాబాల మాటలకు వ్యతిరేకమైన వారి మాటలను తీసుకోకూడదు.

* ఆ తరువాత మాలిక్, షాఫి, అహ్మద్, అబూ హనిఫా రహిమహుముల్లా గారులు రచించిన రచనలు, వారు చెప్పిన ధర్మ విషయాలు, అల్లా గ్రంథము మరియు ప్రవక్త ﷺ యొక్క సున్నత్ ఆధారంగా చెప్పారు. వారు చెప్పిన విషయాలు ఖుర్ఆన్, హదీసు మూలంగా ఆర్థం చేసుకున్నవి లేక దాని నుంచి సంగ్రహించి లేక ఆ రెండిటి మూలంగా ఆలోచించి (ఖియాన్) చేసి చెప్పినవి మాత్రమే.

* వారు కూడ మనుషుల గనుక వారి నుంచి తప్పు ఒప్పులు రెండూ జరిగే ఆస్కారం ఉంటుంది. వారు ఏ హక్కు విషయములో గాని తెలిసి ఉద్దేశ పూర్వకంగా తప్పు చేయలేదు. కాని అది తెలియక లేక మరచిపోయి లేక పూర్తి విద్య అందక జరిగినది మాత్రమే. అందుకు ఏ ముస్లిం కూడ ఏ ఒకరి అభిప్రాయాన్నే ఏకపక్షంగా అనుసరించకుండా, ఎవరి అభిప్రాయం ప్రవక్త సాంప్రదాయానికి దగ్గరగా, సమానంగా ఉందో దానిని స్వీకరించాలి.

నాయకులు:

* అల్లా, ఆయన ప్రవక్త ﷺ ఆదేశమాధారంగా వారి విధేయత వాజిబ్ అని నమ్మాలి.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ ﴾ النساء: 59

శ్రీవిశ్వసించిన ప్రజలారా! విధేయత చూపండి అల్లాకు, విధేయత చూపండి ప్రవక్తకు, మీలో అధికారం అప్పగించబడినవద్దలకు. (4: నిసా: 59).

ప్రవక్త ﷺ ఇలా సెలవిచ్చారని బుఖారీ లో ఉంది:

((اسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَلَوْ تَأْمَرَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ كَأَنَّ رَأْسَهُ رَيْبِيَّةٌ)). رواه البخاري.

"మీ యొక్క నాయకుడు హబ్షా (ఈనాటి అఫ్రిక భండములోని ఇథోపియా) దేశియుడైన బానిస అయి, అతని తల కిష్షిష్ మాదిరిగా ఉన్నప్పటికీ అతని మాట వినండి అతని ఆజ్ఞ పాటించండి".

* కాని అల్లాః అవిధేయతకు దారి తీసే వారి ఆజ్ఞ పాలించకూడదు. ఎందుకనగా అల్లాః విధేయత వారి విధేయతకంటే చాల ప్రాముఖ్యమైనది.

((لَا طَاعَةَ لِمَخْلُوقٍ فِي مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ)). البغوي في شرح السنة.

"దైవ అవిధేయతకు గురి చేసే ఏ మానవుని ఆజ్ఞ పాలించకూడదు" అని ప్రవక్త ఆదేశించారు. (బగవి షర్ హుసున్న లో సేకరించారు, హదీసు నం: 2455).

* వారి అవిధేయత ప్రకటిస్తు వారికి తెరుగుబడుట నిషిద్ధం అని భావించాలి.

((مَنْ كَرِهَ مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا فَلْيَصْبِرْ، فَإِنَّهُ مَنْ خَرَجَ عَلَى السُّلْطَانِ شَيْئًا مَاتَ مِيتَةَ

جَاهِلِيَّةٍ)). مضع عليه

"ఎవరికి తన నాయకుని (మాట, కార్యం) ఏదైనా అసహ్యకరంగా ఏర్పడు తుందో వారు ఓవిక వహించాలి. ఆ నాయకునికి వ్యతిరేకంగా ఒక జానెడు కూడ దూరమైన వ్యక్తి ఆ స్థితిలోనే మరణిస్తే అతని చావు "జాహిలియ్యత్" చావు అవుతుంది". (అనగా అజ్ఞాన కాలములో దుర్మార్గములో మరణించిన వానితీరు అతని చావు అవుతుంది) అని ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు. (బుఖారీ, ముస్లిం).

* వారు చక్కని, సన్నార్థమైన దారి పై యుండి, చెడు నుండి దూరముం డాలని దుఆ చెయ్యాలి. వారి కైమములోనే ప్రజల కైమము, వారి దుర్మార్గ తనములో ప్రజల నష్టము ఉంది.

* స్పష్టమైన కుప్ర గాకుండ, దుర్మార్గము, దుష్ట పనులు చేసినప్పటికి వారితోడుగా ఉండి యుద్ధము చేస్తు, వారి వెనుక నమాజు చేస్తూ ఉండాలి.

ఒక వ్యక్తి నాయకుల విధేయత విషయమున ప్రవక్త ఋతో అడగ్గా,

((اسمعوا وأطيعوا لإنما عليهم ما حملوا وعليكم ما حملتم)) رواه مسلم.

"వినండి, ఆజ్ఞను పాలించండి. వారు చేసినది వారిపై మీరు చేసినది మీపై భారము ఉండును" అని ఆయన ఋ బదులిచ్చారు. (ముస్లిం).

وقال عبادة بن الصامت رضي الله عنه: (بِإِغْنَاءِ رَسُولِ اللَّهِ عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فِي مَنْشِطِنَا وَمَكْرَهِنَا وَعُسْرِنَا وَيُسْرِنَا، وَأَنْ لَا تَنَازَعَ الْأَمْرَ أَهْلُهُ، قَالَ: إِلَّا أَنْ تَرَوْا كُفْرًا بَرَّاحًا عِنْدَكُمْ مِنَ اللَّهِ بُرْهَانًا). البخاري

"మేము ప్రవక్త ఋతో, మా తృప్తి, ఆసంతృప్తి, సుఖ దుఃఖ సమయాల్లోనూ మాట విని, ఆజ్ఞను పాలిస్తాము. ఎవరి పదవి, హోదా పట్ల మేము వ్యతిరేకించము అని శపథం చేసాము" అని ఉబాద్ బిన్ సామిత్ ఋ చెప్పారు. ప్రవక్త ఋ చెప్పారు: బాహటంగా కుప్ర చూస్తే తప్ప అందులో కూడ మీ వద్ద అల్లాః వైపు నుండి నిదర్శనముండాలి. (బుఖారీ).

అల్లాః పట్ల మర్యాద:

విశ్వసించిన భక్తుడు తను, తన తల్లి గర్భములో ఒక నిటి చుక్క మాదిరిగా ఉన్నప్పటి నుండి తన ప్రభువుతో కలుసుకునే వరకు, తనపై ఉన్న లెక్కలని దైవానుగ్రహాలు గుర్తు తెచ్చుకొని నాలుకతో అతని నోత్రములు పొగడి, తను వాసంగిన శరీరాంగములను ఆయన ఆజ్ఞ పాలించడానికి విధేయులుగా చేసి ఆయన కృతజ్ఞత తెలుపవలెను. ఇదే అల్లాః పట్ల

మర్యాద (అదబ్) అగును. ఆయన అనుగ్రహాలకు కృతాఘ్నుడై, ఆయన అనుగ్రహాలను తిరస్కరించడము మర్యాదకాదు. అల్లా; ఆదేశం చదవండి:

﴿ وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ﴾ : 53

﴿మీకు లభించిన అనుగ్రహం వుదైనా అది అల్లా; తరపు నుండి లభించినది. (16: నహల్: 53). మరో ఆదేశం చదవండి:

﴿ وَإِنْ تَعَدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا ﴾ : 18

﴿మీరు అల్లా; అనుగ్రహములను లెక్కింపదలచిన లెక్కింప జాలరు. (16: నహల్: 18). మరో ఆదేశం చదవండి:

﴿ فَادْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ إِذْ كُنتُمْ رَاغِبِينَ ﴾ : 152

﴿మీరు నన్ను స్మరించండి, నేను మిమ్ము జ్ఞప్తి చేయుదును. కృతజ్ఞత చెల్లించండి, కృతఘ్నులుకాకండి. (2: బఖర: 152).

అల్లా; తన యొక్క సర్వ పరస్థితులను గురైరుగు వాడని ముస్లిం గ్రహించి తన మనసు అతని భయముతో, ఆత్మ గౌరవభావాలతో నిండిపోవాలి. పాపము చేయుట అవమానంగా భావించి, ఆయన ఆజ్ఞ నుంచి దూరమగుటకు సిగ్గు పడాలి. ఇదే అల్లా; పట్ల పాటించ వలసిన మర్యాద. ఒక దాసుడు తన యజమాని యదుట తప్పు పని చేయడము, అతను చూస్తుండగా దుష్కార్యాలు చేయడము మర్యాదకాజాలదు. అల్లా; ఇలా తెలుపెను:

﴿ مَا تَعْلَمُونَ ﴾ : 4

﴿మీరు దాచేదీ, వెల్లడిచేసేదీ, అంతా ఆయనకు తెలుసు. (64: ఈబున్: 4).

అల్లాః తన అదృష్టము (తఖ్దీర్) రాసియుంచాడని కూడా విశ్వసించిన భక్తుడు గ్రహించాలి. ఆయన నుండి పరుగెత్తి పోవుట, తప్పించుకొని పోవుట కాని పని. మోక్షము, శరణము ఆయన తప్ప మరో చోట లభించదు. తన వ్యవహారాన్ని ఆయనకే అప్పగించాలి. ఆయనపై మాత్రమే నమ్మకం (భరోస) చెయ్యాలి. ఇది తన పోషకుడైన, సృష్టికర్త అయిన అల్లాః పట్ల గల మర్యాద. ఆయన్ని వదలి స్థానమివ్వని వాని వైపు పరుగిడుట, శక్తి సామర్థ్యం లేని వానిపై భరోస చేయుట మర్యాద కాదు. అల్లాః ఆదేశాలు:

﴿ مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هِيَ آخِذَةٌ بِنَاصِيَتِهَا ۗ هُوَ : ٥٦ ﴾

﴿ఎ ప్రాణి జాట్టు అయినా ఆయన చేతులలో తేకుండా లేదు. (11: హూద: 56).﴾

﴿ وَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلُوا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿المائدة: ٢٣﴾

﴿మీరు విశ్వాసులైనచో అల్లాఃపై ఆధార పడండి. (6: మాఇద: 23).﴾

ముస్లిం భక్తుడు తనపై, ఇతర సృష్టిపై ఉన్న అల్లాః కారుణ్యాన్ని గ్రహించి వినయ వినమ్రతలతో ఆయన్ని వేడుకుంటూ మంచి మాటల, సత్కార్యాల ఆధారంగా, ఆయన కారుణ్యాన్ని కాంక్షించడము అల్లాః పట్ల గల మర్యాదను పాటించినట్లవుతుంది. ప్రతి వస్తువును ఆవరించుకొని యున్న ఆయన కారుణ్యం పట్ల ఆశ పదులుట, సర్వ సృష్టికి ఉపకారము చేయువాని పట్ల నిరాశ చెందుట మర్యాద కాజాలదు. అల్లాః చెప్పను:

﴿ وَرَزَقْنِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ ۗ ﴿الأعراف: ١٥٦﴾

﴿నా కరుణ సర్వమున వ్యాపించియుంది. (7: ఆరాఫ్: 156). మరో చోట:

﴿ لَا تَقْتُلُوا مَنْ رَزَقَهُ اللَّهُ ﴿الزمر: ٥٣﴾

﴿అల్లాః కారుణ్యం పట్ల నిరాశ చెందకండి. (39: జామర్: 53).﴾

పటిష్ఠమైన ప్రభువు పట్టును, ఆయన బలమైన ప్రతీకారమును గ్రహించి, ఆయనకే విధేయత చూపి, అవిధేయత నుండి దూరముండి, దాని నుండి రక్షణ పొందాలి. ఇదే అల్లా: పట్ల మర్యాద. బలహీనుడు, అశక్తుడైన దాసుడు అధికారుడు. శక్తి సామర్థ్యాలుగల అల్లా: యొక్క అవిధేయత చేయడము ఆయన ఆజ్ఞను పాలించక వోపడము మర్యాద కాదు. అల్లా: ఆదేశం:

﴿ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَ لَهُ، وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنَ الْوَالِي الرَّعْدِ: ١١ ﴾

﴿అల్లా: ఒక జాతిని శిక్షకు గురి చేయదలచినచో అది తలగదు. ఆతడు తప్ప ఇతరులెవ్వరూ వారికి సహాయులుకారు. (13: రఅద్: 11). ఇంకోక వాక్యం గమనించండి. ఇదీ (85: బురూజ్: 12) లో ఉంది:

﴿ إِنَّا نَبْطِشُ رَبِّكَ لَشَدِيدًا ﴾. البروج: ١٢

﴿నిశ్చయముగా నీప్రభువు యొక్క పట్టు చాల కఠినమైనది.﴾

ముస్లిం పాపము చేస్తూ, అల్లా: ఆజ్ఞకు తిరుగుబాటుగా ప్రవర్తించినచో, ఆయనహెచ్చరించిన దానికి గురవుతాడని, అల్లా: శిక్ష అతనిపై పడుతుందని గ్రహించాలి. ఆయన ఆజ్ఞ పాలిస్తూ, ధర్మ ప్రకారం అనుసరిస్తూ అల్లా: వాగ్దానము వాస్తవమని ఆయన ప్రేమకు పాత్రులవుతామని గ్రహించడమే అల్లా: పట్ల మంచి నమ్మకముంచినట్లు. అల్లా: పట్ల మంచి తలంపు ఉంచక ఆయన మాటను ధిక్కరిస్తూ, ఆయన ఆజ్ఞకు వ్యతిరేకిస్తూ, ఆయన తనని కనెట్టడని భావించి, తను చేసిన పాపానికి పట్టుబడడని అనుకోవడం ఇది అల్లా: పట్ల పాటించవలసిన మర్యాద కాదు. క్రింది అల్లా: ఆదేశంపై శ్రద్ధ వహించండి:

﴿ وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ، فَذَلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ ﴾

﴿ إِذَا كُمْ فَاصْتَبَحْتُمْ مِنَ الْخَامِسِينَ ﴾ فصلت: ٢٢، ٢٣

﴿...అంతే కాదు, మీరు చేసే చాలా పనులను గురించి అల్లాకు కూడా తెలియదని మీరు అనుకునేవారు. మీరు మీ ప్రభువు పట్ల కలిగి ఉన్న ఈ ఆలోచన మిమ్మల్ని నట్టేట ముంచింది. ఈ కారణం వల్లనే మీరు నష్టానికి గురి అయ్యారు. (41: హామీమ్ అస్సజ్జా: 22,23).

అల్లాతో భయపడుతూ, ఆయన ఆజ్ఞ పాలిస్తూ, తను చేసిన సత్కార్యానికి సత్ఫలితము లభించదని, తను చేసిన ఆరాధన అంగీకరింపబడదని అనుకోవడము కూడా అల్లా పట్ల పాటించవలసిన మర్యాద కాదు. (24: నూర్: 52). లో ఉన్న అల్లా యొక్క ఈ ఆదేశం చదవండి:

﴿ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشِ اللَّهَ الَّذِي تَوَكَّلُ عَلَيْهِ فَلَا يَلْتَمِسُ مِنْهُ الْفَأْتِزُونَ ﴾ النور: ౨౪

﴿అల్లాకు, ప్రవక్తకు విధేయత చూపేవారు, అల్లాకు భయపడేవారు, ఆయన పట్ల అవిధేయతకు దూరంగా ఉండేవారు మాత్రమే విజయం పొందుతారు.﴾

సారాంశమేమనగా: ముస్లిం తన పోషక దైవమైన అల్లా వరాల కృతజ్ఞత తెలుపడం, పాపానికి మ్రొగ్గినపుడు సిగ్గుపడటము, స్వచ్ఛంగా ఆయన వైపునకు మరలడము, ఆయన పై మాత్రమే నమ్మకం ఉంచి, ఆయన కారుణ్యాన్ని కాంక్షిస్తూ, ఆయన శిక్ష నుంచి భయపడుతూ, ఆయన చేసిన వాగ్దానము పూర్తి చేస్తాడని, తన దాసులలో తను కోరినవారికి హెచ్చరికను పంపిస్తాడని, మంచి తలంపు ఉంచడము అల్లా పట్ల పాటించవలసిన మర్యాద. ఎంత వరకు అతను ఈ ప్రకారం ఆచరిస్తూ, దానిపై ఖచ్చితంగా ఉంటాడో అతని ఉన్నత స్థానములో రెట్టించగలుగుతూ ఉంటుంది.

అల్లా: యొక్క గ్రంథము పట్ల మర్యాద:

అల్లా యొక్క "కలాం" (మాట) పవిత్రమైనదని, అన్ని మాటలకన్న శ్రేష్ఠమైనదని, ఘనతగలదని మరియు ఖుర్ఆన్ ఆయన మాటయేనని ముస్లిం

విశ్వసించాలి. దాని ఆధారంగా మాట్లాడినవారు సత్యం పలికినవారు. దాని ప్రకారం తీర్పు చేయువారు న్యాయం చేసినవారు. దాన్ని చదివి ఆచరించు వారు అల్లాః యొక్క (ప్రియ) దాసులు. దానిని గట్టిగా పట్టుకున్న (ఆచరించిన)వారే విజయం పొందువారు. దాన్ని తిరస్కరించేవారే నాశనమై నష్టం పొందువారు. ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు:

((اقْرَأُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ يُنْفِئُ بِكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفِيعًا لِأَصْحَابِهِ)) . مسلم

"ఖుర్ఆన్ పారాయణం చేయండి. దాన్ని చదివిన వారి పట్ల అది ప్రళయ దినాన సిఫారసు చేస్తుంది". (ముస్లిం: 804). మరో సారి ఇలా సెలవిచ్చారు:

((أَهْلُ الْقُرْآنِ، هُمْ أَهْلُ اللَّهِ وَخِصَّتْهُمْ)) . رواه ابن ماجه 215

"ఖుర్ఆన్ చదివి ఆచరించువారే అల్లాః యొక్క (విధేయులు, ప్రియ దాసులు)". (ఇబ్నూ మాజ: 215).

అందుకు విశ్వాసుడు అది హలాల్ చేసిన దానిని హలాల్ గా, హరాం చేసిన దానిని హరాంగా నమ్మి, అందులో తెలుపబడిన సంస్కారము, సభ్యతను పాటించి ఆ గుణాలను అలవర్చుకోవాలి. దాని పారాయణ సమయములో ఈ క్రింది పద్ధతులను పాటించాలి.

- * వుజూతో భిట్లా వైపున మర్యాదతో కూర్చుండి శ్రద్ధతో చదవాలి.
- * "తర్ తీల్" అనగ నెమ్మదిగా, స్పష్టముగా చదవాలి. మూడుకంటే తక్కువ రోజుల్లో ఖుర్ ఆన్ పఠనము పూర్తి చేయకూడదు. ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు:

((لَمْ يَفْقَهُ مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ فِي أَقَلِّ مِنْ ثَلَاثٍ)) رواه الترمذی وابن ماجه

"ఎవరయితే మూడు రోజుల్లోపుగా పూర్తి ఖుర్ ఆన్ చదివారో, వారు దాన్ని అర్థం చేసుకోలేదన్నమాట". (తిర్మిజి: 2949, ఇబ్నూ మాజ: 1347).

- * శ్రద్ధ మరియు అల్లా భయభీతితో పారాయణం చెయ్యాలి.
- * మంచి స్వరముతో పారాయణము చేయాలి. ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు:

((زَيُّوا الْقُرْآنَ بِأَمْوَالِكُمْ)). رواه أبو داود: 1465

"మీరు ఖుర్ ఆన్ మంచి స్వరముతో చదవండి". (అబూ దావూద్: 1465).

* చూపుగోలు కొరకు అవుతుందన్న భయమున్న, లేక నమాజు చేస్తున్న వారికి కలతపెట్టిన వారవుతారని భయమున్నచో, బిగ్గరగా గాకుండ మెల్లగా చదువవచ్చును.

* ఖుర్ ఆన్ పఠనము శ్రద్ధతో, ఏకాగ్రతతో దాని అర్థభావాలను గ్రహిస్తూ, అర్థం చేసుకుంటూ పఠించాలి.

* పఠించునప్పుడు ఏమరుపాటుతనముగాని, దాన్ని వ్యతిరేకిస్తున్నట్లుగాని వ్యవహరించకూడదు. అలాంటప్పుడు స్వయంగా తనకుతాను శపించు కున్నట్లవుతుంది. ఎందుకనగా అతను ఈ సందర్భములో ఈ క్రింది ఆయతులు చదువుతే తనకు తాను శపించినవాడవుతాడు.

﴿فَلْيَعْلَلْ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكَافِرِينَ﴾ آل عمران: 71

﴿అసత్యం పలికే వారిపై అల్లా శాపం పడుగాక అని ప్రార్థిద్దాము﴾. (3: ఆల ఇమాన్: 61).

﴿إِلَّا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ﴾ هود: 18

﴿ఎను! దుర్మార్గుల మీద అల్లా శాపము పడుతుంది﴾. (11: హూద్: 18).

* అల్లా యొక్క ప్రత్యేక దాసుల, ప్రత్యేక గుణాలు అవలంబించుటకు ప్రయత్నించాలి.

ప్రవక్త ﷺ పట్ల మర్యాద:

ప్రవక్త ﷺ పట్ల పూర్తి మర్యాదను పాటించడము వాజిబ్ అని ముస్లిం పృథ్వీయాంతరముతో గ్రహిస్తాడు. ఎందుకనగా:

* విశ్వాసంగల ప్రతి స్త్రీ పురుషుడు ప్రవక్త ﷺ పట్ల మర్యాద పాటించడము వాజిబ్ అని అల్లాః తెలిపాడు. అది దివ్య గ్రంథములోని ఈ వాక్యములో:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيْ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ۗ الْحَجَرَاتُ : 1 ﴾

﴿విశ్వాసులారా! మీరు అల్లాః యొక్క, ఆయన ప్రవక్త యొక్క సెలవుకు ముందే తొందర పడకండి﴾. (49: హుజ్రాత్ : 1). మరో ఆదేశం ఇలా వుంది:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ ۗ

كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَنَا حَغِيظٌ أَعْمَالِكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ۗ الْحَجَرَاتُ : 2 ﴾

﴿విశ్వాసులారా! మీ కంఠస్వరాన్ని ప్రవక్త కంఠస్వరముకంటే పెంచకండి. మీరు పరస్పరం మాట్లాడుకునే విధంగా ప్రవక్తతో బిగ్గరగా మాట్లాడకండి. దానివల్ల బహుశా మీరు చేసినదంతా మీకు తెలియకుండానే వ్యర్థమై పోవచ్చు﴾. (49: హుజ్రాత్ : 2).

* ప్రవక్త ﷺ పట్ల విధేయత మరియు ప్రేమను అల్లాః విశ్వాసులపై విధి జేసాడు. అల్లాః ఆదేశం:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ ۗ مُحَمَّد : 33 ﴾

﴿విశ్వాసులారా! మీరు అల్లాఃకు విధేయత చూపండి, ప్రవక్తకు విధేయత చూపండి﴾. (47: ముహమ్మద్ : 33). మరో చోటు:

﴿ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا ۗ ﴾ الحشر: ٧

దైవ ప్రవక్త మీకు ఇచ్చిన దాన్ని తీసుకోండి, ఆయన మిమ్మల్ని నోషించిన దాని జోలికి పోకండి. (59: హుద్: 7). మరో చోట:

﴿ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۝٣١﴾

మీరు అల్లాను ప్రేమించుచున్నచో, నన్ను అనుసరించండి అల్లా మిమ్ము ప్రేమించును, మరియు మీ పాపములను క్షమించును అని ఓ ప్రవక్త నీవు తెలుపుము. (3: ఆలె ఇమాన్: 31). ప్రవక్త ఊ చెప్పారు:

((وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يُؤْمِنُ أَحَدًاكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَاَلِدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ)). مضاف عليه.

"నా ప్రాణం ఎవరి చేతిలోనైతే ఉందో అతని సాక్షి! మీలో నెవరి దృష్టిలోనైనా, నేను అతని కుమారుని కన్న, అతని తండ్రి కన్న మరియు ప్రజలందరికన్నా, అధికంగా ప్రేమ ప్రాత్రుణ్ణి కానంతవరకు మీలో ఎవడూ నిజమయిన విశ్వాసుడు కాలేడు". (బుఖారీ: 15, ముస్లిం: 70).

కాని ఆయన ఊ పట్ల మర్యాద ఎలా ఉండాలి. ఎందుకు ఉండాలి? అంటే:

* ఆయన ఊ విధేయత ద్వారా. ధార్మిక, ప్రాపంచిక సకల వ్యవహారాల్లో ఆయన అనుకరణ ద్వారా.

* ఆయన ఊ ప్రేమ మరియు గౌరవ మర్యాదపై ఇతరుల ప్రేమ, గౌరవ మర్యాద అధికమించకుండా. అది ఎవరైనా సరే.

* ఆయన ఊ స్నేహం చేసిన వారితో స్నేహం, శత్రుత్వముగా మెదిలిన వారితో అదే విధంగా మరియు దేన్నైతే ఇష్టపడవారో దానితో ఇష్టపడి, దేనితోనైతే అయిష్టపడారో దానితో అయిష్టపడి.

- * ఆయన ﷺ ప్రస్తావించబడినప్పుడు ఆయన పై కరుణ, శాంతకై దుఆ (దరూద్, సలాం) చదువుతూ.
- * ఆయన ﷺ ఇహపరలోక విషయమున తెలివిన వాటిని సత్యపరుచుచు, మరియు అదే విధముగా ఇహపరలోకాల ఏ అగోచర విషయమునైతే (అల్లా ఇచ్చిన జ్ఞానంతో) తెలిపారో వాటిని కూడ సత్యపరుచుతూ.
- * ఆయన ﷺ యొక్క "సున్నత్" (ఆచారమును) స్థిరముగా ఉంచుతూ, ఆయన ధర్మము యొక్క చాటింపు, దైవదౌత్య ప్రచారము మరియు ఆయన వసియ్యత్ ను జారీ చేస్తూ.

విశ్వాసుడు స్వయం తనపట్ల పాటించలసిన మర్యాద:

తన ఇహపరలోకాల శుభము, తనకుతాను మంచి శిక్షణలో నడిపించుటపై ఆధార పడియుండని ముస్లిం విశ్వసిస్తాడు. అల్లా ఇలా తెలిపాడు:

﴿ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا، وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا ﴾ الشمس: 9, 10

ఋణశ్రయంగా తన ఆత్మను పరిశుద్ధ పరచుకున్న వ్యక్తి సఫలుడయ్యాడు. దానిని అణచివేసినవాడు విఫలుడయ్యాడు. (91: షమ్స్: 9,10).

﴿ وَالْعَصْرِ، إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ، إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ ﴾ سورة العصر

ఋణాలం సాక్షిగా! నిస్సందేహంగా మానవుడు పెద్ద నష్టానికి గురిఅయి ఉన్నాడు. విశ్వసించి సత్కార్యాలు చేస్తు ఉండేవారు, ఒకరికొకరు సత్యోపదేశం, సహనబోధ చేసుకునేవారూ తప్ప. (103: నూరె అన్). ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు:

మరియు అనుకరణ వైపునకు మలచి చెడు మరియు ఆరాచకము నుంచి దూరముంచడానికి ఈ క్రింది సూత్రాలను అనుసరించాలి.

A- కమాబిక్ (తొబా):

దాని అర్థం సర్వ చెడు కార్యాలను, పాపాలను విడనాడుట. ఆ చేసిన పాపము పై హృత్తాప పడుట మరియు ఇక ముందు తిరిగి ఆ పాపము చేయనని దృఢ సంకల్పము చేయుట. అల్లాః ఇలా చెప్పిన:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ

وَيُدْخِلَكُم جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ التحريم: 8

﴿ఓ విశ్వాసులారా! మీరు అల్లాఃతో నిజమైన క్షమాపణ వెడుకోండి. మీ ప్రభువు మీ పాపములను క్షమించి, కాలువలు ప్రవహించు స్వర్గ పనములలో మిమ్ము ప్రవేశింపజేయునని ఆశ గలడు﴾. (66: తప్రాం: 8). ప్రవక్త ఆదేశం:

((إِنَّ اللَّهَ يَسْتَبْطِئُ يَدَهُ بِاللَّيْلِ لِيَتُوبَ مَسِيءَ النَّهَارِ، وَيَسْتَبْطِئُ يَدَهُ بِالنَّهَارِ لِيَتُوبَ مَسِيءَ

اللَّيْلِ حَتَّىٰ تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا)) رواه مسلم

"పగలు పాపము చేసినవారు తొబా చేయాలని, అల్లాః రాత్రి సమయమున తన చేయి చాపుతాడు. రాత్రి పాపము చేసినవారు తొబా చేయాలని, పగలు తన చేయి చాపుతాడు. ఇలా పశ్చిమాన సూర్యోదయము (అనగ ప్రళయం) అయే వరకు ఉంటుంది. (ముస్లిం).

B - "మురాఖబ":

అనగ ప్రతి క్షణం విశ్వాసుడు తన ప్రభువుతో భయపడుతుండాలి మరియు

అల్లా అతన్ని చూస్తున్నాడు. అతని రహస్య బహిరంగ విషయాలను గుర్తురెగువాడని తెలుసుకోవాలి. ఈ విధంగా మనసు అల్లా దృష్టి తనపై ఉన్నదని విశ్వసించి, అతని ధ్యానం (జీక్)తో చనువు, అతని విధేయతతో ఆనందం పొందుతుంది. అతని వైపు మరలి అతనిపై నమ్మకం ఉంచి తను ఇతరులపై ఆధారపడకుండా ఉంటాడు. క్రింది ఆయతులో తెలుపబడిన "అస్సమ వజ్ హహూ" యొక్క భావము ఇదే.

﴿وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ﴾ النساء: 125

﴿అల్లా ఆజ్ఞలకు శిరసా వహించి సత్కార్యాములు చేయువాని మతముకంటే ఎవ్వని ముతము శ్రేష్ఠమైనది?﴾. (4: నిసా: 125). అదే విధంగా ఈ క్రింది ఆయతులో కూడ తెలుపబడింది:

﴿وَمَا كُنتُمْ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُونَ مِنْ قُرْآنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا

إذْ تَقِفُونَ فِيهِ﴾ يونس: 61

﴿ప్రవక్తా! నీవు ఏ స్థితిలో ఉన్నా, ఖురాను నుండి దేనిని వినిపించినా, (మానవులారా!) మీరు ఏది చేసినా, ఆ అన్ని సందర్భాలలోనూ మేము మిమ్మల్ని చూస్తున్నామంటాము. (10: యూనుస్: 61). ప్రవక్త ఆదేశం:

((اَنْ تَعْبُدَ اللّٰهَ كَاَنْتَ تَرَاهُ، فَاِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَانَّهُ يَرَاكَ)) . مِثْقَالِ عِلِي

"నీవు అల్లాను ప్రార్థిస్తున్నప్పుడు అతన్ని చూస్తున్నట్లుగా భావించు. అతన్ని చూస్తున్నట్లు నీవు భావించలేకపోతే, నిశ్చయంగా ఆయన నిన్ను చూస్తున్నాడని నమ్ము". (బుఖారి, ముస్లిం).

C - ఆత్మ పరిశీలన (ముహాసబ):

ఇహలోకములో రేయింబవళ్ళు ఒక ముస్లిం ఏ కష్టమైతే చేస్తాడో, దాని మంచి ఫలితము పరలోకములో పొందడానికే చేస్తాడు. అతనికి గౌరవ స్థానం కలుగుటకు చేస్తాడు. అల్లా; సంకృప్తి పొందడానికి చేస్తాడు. కష్టపడి (పుణ్యాలు సంపాదించడానికి) ఈ ప్రపంచములో మంచి అవకాశము ఉంది. వ్యాపారస్తుడు తన మూలధనాన్ని చూసుకున్నట్లు, ముస్లిం తనపై ఉన్న విధులను చూసుకోవాలి (నెరవేర్చాలి). వ్యాపారస్తుడు మూలధనము పై వచ్చే లాభమును చూసుకున్నట్లు ముస్లిం "నవాఫిల్" (విధులు గాక ఇతర పుణ్యాలు) చేసుకోవాలి. పాపాలను, తప్పిదాలను వ్యాపారములో నష్టము మాదిరిగా భావించాలి. స్వయంగా తను పగలంతా కష్టపడిన దానిని ఒక సారి తెక్కించుకోవాలి. విధులలో కొరత ఉంటే హజ్రత్తాప పడి అదే సమయమున దాన్ని నిర్వర్తించుటకు సిద్ధపడాలి. పూర్తి చేసేవి ఉంటే పూర్తి చేసి, తేకుంటే నవాఫిల్ ద్వారా పూర్తి చేయాలి. నవాఫిల్ లో కొరత ఉంటే దాని నష్టపరిహారం చెల్లించి అది పూర్తి చేయాలి. చేయరాని పనులు చేసి నష్టము చూసినచో హజ్రత్తాప పడి, క్రమాపణ వేడుకోవాలి. అల్లా; వైపునకు మరల దానికి ప్రతికారంగా మంచి పని చేయాలి. ఆత్మ పరిశీలన (ముహాసబు నఫ్స్) అన్నదానికి ఇదే అర్థం. దీనికి నిదర్శన ఈ అల్లా; ఆదేశం:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَانظُرُوا نَفْسَ مَا قَدَّمْتُمْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ

بِمَا تَعْمَلُونَ ﴾ الحشر: 18

విశ్వసించిన ఓ ప్రజలారా! అల్లా;కు భయపడండి. ప్రతి వ్యక్తి తాను రేపటి కొరకు ఏమి సమకూర్చుకున్నాడో చూసుకోవాలి. అల్లా;కు భయపడుతూ ఉండండి. నిశ్చయంగా అల్లా;కు మీరు చేసే పనులన్ని తెలుసు. (59: హషర్: 18). ఉమర్ బిన్ ఖత్తాబ్ రజియల్లాహు అన్తు ఇలా అనేవారు:

(حَامِبُوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تَحَامِبُوا). رواه ابن أبي شيبة

“మీరు పరిశీలించబడే ముందు, మీ ఆత్మలను పరిశీలించుకోండి.

D - తీవ్ర ప్రయత్నం (ముజాహద):

శత్రువులలో అతి పెద్ద శత్రువు, తన మనస్ అన్న విషయము ప్రతి ముస్లిం తెలుసుకోవాలి. అది వాస్తవానికి చెడు వైపునకు ప్రేరేపించునది. మంచి నుంచి దూరము చేయునది. చెడునాదేశించునది, సుఖశాంతులను కోరునది, మనోవాంఛలను, అందులో నష్టమే ఉన్నప్పటికీ పూర్తి చేయుటకు ప్రేరేపించునది. ఈ విషయము తెలుసుకున్న ముస్లిం తన మనస్సును సత్కార్యాలు చేయుటకు, చెడు నుంచి దూరముంచుటకు ప్రయత్నిస్తాడు. అల్లా ఆదేశం:

﴿ وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْتَدِيَنَّهُمْ سُبُلًا وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرِينَ ﴾ العنكبوت : 69

“మా కొరకు తీవ్ర ప్రయత్నం చేసే వారికి మేము మార్గాలను చూపుతాము. (29: అన్ కబూత్: 69).

ఇది భక్తుల సుగుణము. విశ్వాసుల, సత్యవంతుల బాట. ప్రవక్త ఋరాత్రి నమాజు చేస్తూ చేస్తూ తమ పాదాలలో వాపు వచ్చేది. దీని గురించి ప్రశ్నించి నప్పుడు “ఏమిటి నేను అతని కృతజ్ఞత తెలుపే దాసున్ని కాకూడదా?” అని అనేవారు.

తల్లిదండ్రుల హక్కు:

విశ్వాసుడు తన తల్లిదండ్రుల హక్కు తనపై ఉన్నదని, వారి సేవ సత్కార్యాలు వారి విధేయత వాజిబ్ అని విశ్వసిస్తాడు. అది వారు జన్మనిచ్చి

నందుకు లేక వారు చిన్నతనము నుంచి చేసిన ఉపకారానికి బదులుగా అనికాదు. వారి విధేయత అల్లా; వాజిబ్ చేసాడని మాత్రమే. చదవండి ఈ వాక్యం:

﴿ وَقَصَىٰ رَبُّكَ الْآلَٰئِدِينَ وَالْأَيَّامَ ۖ وَاللَّذِينَ إِحْسَانًا ﴾ بنى إسرائيل ٢٣

4న ప్రభువు "తనను తప్ప ఇతరులను మీరు ఆరాధింప కూడదనియు, తల్లిదండ్రులకు మేలు చేయువలె" ననియు ఆజ్ఞాపించెను. (17: బని ఇస్రాః 23)

((الْآلَٰئِدِينَ بِالْأَيْدِي ۖ وَاللَّذِينَ إِحْسَانًا ۖ وَاللَّذِينَ إِحْسَانًا ۖ وَاللَّذِينَ إِحْسَانًا ۖ وَاللَّذِينَ إِحْسَانًا ۖ))
 ((...)) متفق عليه.

"అతి పెద్ద ఘోర పాపము ఏదో మీకు తెలుపాలా?", అని ఒక సారి ప్రవక్త ౫ అడుగగా, తప్పక తెలుపండి ఓ దైవ ప్రవక్తా! అని వారు విన్నవించుకోగా "అల్లా; కి సాటి కల్పించుట మరియు తల్లిదండ్రులకు అవిధేయులగుట" అని బదులిచ్చారు మహా ప్రవక్త ౫. (బుఖారి: 2653, ముస్లిం: ఈమాన్: 87).

وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ ۖ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ؟ قَالَ: ((الصَّلَاةُ لَوْ قِيَّتْهَا)), قُلْتُ: ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: ((بِرُّ الْوَالِدَيْنِ)), قُلْتُ: ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: ((الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ)). متفق عليه.

అబ్దుల్లా; బిన్ మసూద్ ౫ ఉల్లేఖించారు: నేను ప్రవక్త ౫ తో 'అల్లా; కు ప్రీతికరమైన సత్కార్యము' ఏది అని అడిగాను. దానికి మహా ప్రవక్త ౫ "నమాజు దాని సమయములో చేయుట" అని చెప్పారు. మళ్ళి ఏది అని అడిగాను. "తల్లి దండ్రులతో ఉపకారము" అని చెప్పారు. మళ్ళి ఏది అని అడగా "అల్లా; మార్గంలో యుద్ధము చేయడం" అని బదులిచ్చారు. (బుఖారి: 527, ముస్లిం: 139).

وَحَاءَ رَجُلٌ إِلَى اللَّهِ ﷻ يَسْتَدِينُهُ فِي الْجِهَادِ. فَقَالَ: ((أَحْيِي وَالِدَاكَ؟)) قَالَ: نَعَمْ. قَالَ:

((فِيهِمَا فَجَاهِدْ)). رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ: 3004 ومسلم: 2549.

ఒక వ్యక్తి ప్రవక్త ﷺ వద్దకు ధర్మపోరాటంలో పాల్గొనటానికి అనుమతి కొరకు వచ్చాడు. ప్రవక్త ﷺ "నీ తల్లిదండ్రులు ఉన్నారా?" అని అడిగారు. అవును అని అతను సమధానం చెప్పగా "వెళ్ళి వారి సేవలో ఉండు" అని చెప్పారు ప్రవక్త ﷺ. (బుఖారీ, ముస్లిం).

ఒక ముస్లిం, తల్లిదండ్రుల ఈ హక్కును గుర్తించి దాన్ని నెరవేర్చాలి. అది అల్లాః యొక్క విధేయత, ఆయన ఆజ్ఞ పాలిస్తున్నట్లు భావించాలి. తన తల్లిదండ్రుల పట్ల ఈ క్రింది పద్ధతులను కూడా పాటించాలి:

* అల్లాః విధేయత మరియు ధర్మానికి వ్యతిరేకము లేని, వారి ప్రతి ఆజ్ఞను పాలించి, నష్టించిన దాని నుండి దూరముండాలి. ఎందుకనగా సృష్టికర్త అవిధేయతకు గురి చేసే ఏ వ్యక్తి మాట వినకూడదు. అల్లాః ఇలా ఆదేశించెను:

﴿وَأَنِجَاهُذَاكَ عَلَيَّ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا، وَصَاحِبَهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا﴾ لقمان 10

﴿... నీకు తెలియని దానిని నాకు సాటిగా కల్పింపుమని వారిద్దరు నిన్ను బలవంత పెట్టినచో నీవు వారి మాట వినకుము. మరి ఇహలోక విషయము లో ధర్మ ప్రకారముగా వారికి తోడుగా ఉండుము. (31: లుఖ్యాన్: 15).

((لَا طَاعَةَ لِمَخْلُوقٍ فِي مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ)) الصَّحِيحَة 179

ప్రవక్త ﷺ ఇలా ఆదేశించారు: "సృష్టికర్త అవిధేయతకు గురి చేసే ఏ వ్యక్తి మాట వినకూడదు". (సహీహ: 179, జామిఉస్సహీహ: 7520).

* తల్లిదండ్రులతో గౌరవ మర్యాదలతో మెలగాలి. కరుణతో మెలగి, మృదువుగా, సరియైన పద్ధతిలో మాట్లాడాలి. మంచి విధంగా వ్యవహరించాలి.

వారితో పెద్ద గొంతుతో మాట్లాడ కూడదు. వారిని అతిక్రమించ కూడదు. భార్య పిల్లలను వారపై ఆధిక్యత ఇవ్వకుండా ఉండాలి. వారి అనుమతి, ఇష్టము లేనిది ప్రయాణము చేయకూడదు.

* ఏ ఏ విధంగా వారికి ఉపకారము చేయగలుగుతారో ఆ ఉపకారము చేయాలి. మంచి తిండి, బట్టలు ఇవ్వాలి. అనారోగ్యస్థితిలో తగిన చికిత్స చేయించి, వారిని కష్టకాలాల్లో ఆదుకోవాలి. వారిని తన ఆత్మపై ప్రాధాన్యత ఇవ్వాలి.

* వారి గురించి దుఆ, ఇస్తిగ్ఫార్ చెయ్యాలి. వారి స్నేహితులను, అభిమానులను గౌరవించాలి.

సంతానము హక్కులు:

సంతానము హక్కులు తండ్రి పై గలవు. మొదటి హక్కు వారి గురించి మంచి తల్లిని ఎన్నుకొనుట. పుట్టిన తరువాత మంచిపేరుపెట్టుట. ఏదవ రోజు "అబ్బీఖ" చేయుట. సున్నతీలు (ఖత్) చేయుట. కరుణ, దయతో చూస్తూ వారి ఖర్చులను భరిస్తూ, మంచి శిక్షణ ఇచ్చుట. వారికి ఇస్లాం విద్య శిక్షణల ఏర్పాట్లు చేయుట. ఇస్లాం ధర్మ ప్రకారం ఆ విధులను, సాంప్రదాయాలను నెరవేర్చే శిక్షణ కూడ ఇస్తూ, యౌవనములో చేరిన తరువాత వివాహము చేయుట. ఆ తరువాత తను తల్లిదండ్రుల ఛాయలో ఉండవచ్చు లేక స్వయంగా జీవితం గడపవచ్చు. ఈ విషయములో ముందు అల్లా, ఆదేశాలను, ఏదవ ప్రవక్త ప్రవచనాలను గమనించండి:

﴿ وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ﴾ البقرة: ٢٣٣

﴿ وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ﴾ البقرة: ٢٣٣

ఈతమ సంతానము యొక్క పాలు పట్టే గడువు పూర్తి కావాలని తండ్రులు కోరినవక్తంలో, తల్లులు తమ బిడ్డలకు పూర్తిగా రెండు సంవత్సరాలు పాలు పట్టాలి. అప్పుడు ఆమెకు పిల్లల తండ్రి తగురీతిగా భోజన, వస్త్రాలను ఇచ్చి వోషించవలసిన బాధ్యత ఉంటుంది. (2: బఖర: 233). మరో ఆదేశం:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ ﴾

ఇవ్వోసులారా! మీరు మిమ్మల్ని, మీ కుటుంబ సభ్యులనూ మానవులు రాళ్లు ఇంధనంకాబోయే నరకాగ్ని నుండి కాపాడుకోండి. (66: తప్రాం: 6). అల్లాః ఇచ్చిన మరో ఆదేశాన్ని గమనించండి:

﴿ وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ ﴾ الإِسْرَاءُ : 31

ఇపదరికానికి భయపడి మీరు మీ సంతానాన్ని హతమార్చకండి. మేము వారికి ఉపాధిని ఇస్తాము, మీకూ ఇస్తాము. (17: బనీ ఇస్రాఈల్: 31). ప్రవక్త ఇదే ఆదేశాలను చదవండి:

((الْعَلَامُ مَرْتَهَنٌ بِعَقِيْقَتِهِ تَذْبِخُ عَنْهُ يَوْمَ السَّابِعِ، وَيَسْمَى فِيهِ وَيُحْلَقُ رَأْسُهُ))

"పిల్లవాడు అభీఖకు బదులుగా కుదువకు ఉంటాడు. ఏడవ రోజు అతని పేరున అభీఖ జంతువు జాబా చేయాలి. మంచిపేరుపట్టి తల వెంట్రుకలు తీయాలి". (అబూ దావూద్, తిర్మిజీ, నసాయి, ఇబ్ను మాజ). మరో ఆదేశం:

((سَأَوْوَا بَيْنَ أَوْلَادِكُمْ فِي الْعَطِيَّةِ)) . رواه البيهقي والطبراني.

"మీ సంతానినికి మీరు ఏదైనా ఇవ్వదలుచుకుంటే అందరికీ సమానంగా ఇవ్వండి". (బైహఖీ, తబ్రాని). ప్రవక్త యొక్క మరో ఆదేశం గమనించండి:

((مُرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَهُمْ أَبْنَاءُ سَبْعِ سِنِينَ وَاصْرَبُوهُمْ عَلَيْهَا وَهُمْ أَبْنَاءُ عَشْرِ))

مِنينَ وَفَرَّقُوا بَيْنَهُمْ فِي الْمَصَاجِعِ)). رواه ابوداود والطبراني.

"మీ సంతానం ఏదేళ్ళ వయస్సుకు చేరుకోగానే వారిని నమాజ్ చేయుటకు ఆదేశించండి. వారు పదేళ్ళ వయస్సులో అడుగుపెట్టగా నమాజ్ గురించి వారిని దండించండి. ఇంకా వారి పడకల్ని కూడా వేరు చేసయ్యండి". (అబూ దావూద్, తిర్మిజీ).

సోదర భావం:

ఒక ముస్లింకు తన తల్లిదండ్రుల మరీ సంతానము పట్ల ఉన్నటువంటి ప్రేమ మర్యాదలు తన సోదరుల పట్ల కూడ ఉండాలి. తల్లిదండ్రుల పట్ల పాటించు నటువంటి మర్యాద చిన్న వారు (తమ్ముళ్ళు) తమ పెద్దల (అన్నల) పట్ల పాటించాలి. తల్లిదండ్రులు తమ సంతానాన్ని చూసుకునే విధంగా పెద్దవారు (అన్నలు) తమ తమ్ముళ్ళ పట్లగల హక్కులను గమనించి, పాటించాలి. ఇది ప్రవక్త ఊగారి ఈ ఆదేశానుసారం:

((بَرِّ أُمَّكَ وَأَبَاكَ، وَأَخَاكَ وَأَخَاكَ، ثُمَّ أَدْنَاكَ أَدْنَاكَ)). رواه الحاكم

"నీవు మంచిగా ప్రవర్తించు; ముందు నీ తల్లితో, మళ్ళి తండ్రితో మళ్ళి సోదరిమణితో, మళ్ళి సోదరునితో ఆ తరువాత ఎవరు దగ్గరి వారో వారితో".

భార్యభర్తలు:

క్రింద తెలుపబడే భార్య భర్తలిద్దరూపై ఉన్న పరస్పర హక్కులను ముస్లిం తెలుసుకోవాలి. అల్లా యొక్క ఆదేశం ఇలా వుంది:

﴿وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْنَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ﴾. البقرة: ٢٢٨

ఇమగవారికి మహిళలపై ఉన్నటువంటి హక్కుల ధర్మం ప్రకారం మహిళలకు కూడా మగవారిపై ఉన్నాయి. కాని పురుషులకు స్త్రీలపై కొంచెం అధిక్యం ఉన్నది. (2: బఖర: 228).

ఈ వాక్యం వధువరులద్దరిలో ప్రతి ఒకరికి హక్కులున్నవని స్పష్టం చేసింది. మరియు పురుషునికి ప్రత్యేకంగా వారి పై ఉన్న అధిక్యతను కూడ తెలుపబడింది. ప్రవక్త ﷺ హజ్జతుల్ విదాల్ ఇలాసెలవిచ్చారు:

((أَلَا إِنَّ لَكُمْ عَلَى نِسَائِكُمْ حَقًّا، وَلِنِسَائِكُمْ عَلَيْكُمْ حَقًّا)) . رواه أصحاب السنن

"వినండి! మీ హక్కులు కొన్ని మీ భార్యలపై ఉన్నాయి. మరియు మీ భార్యల హక్కులు కూడా కొన్ని మీపై ఉన్నాయి". (అబూ దావూద్, తిర్మిజి, సనాయి, ఇబ్నూ మాజ. ఈ హదీసు సహీ అని తిర్మిజి చెప్పారు).

కొన్ని హక్కులు పరస్పరంగా కలిసి ఉన్నవి. మరియు కొన్ని ప్రతి ఒకరికి ప్రత్యేకంగా వెరువేరున్నవి. పరస్పరములో ఉన్న హక్కులు ఇవి:

1- విశ్వసనీయత: పరస్పరము ప్రతి ఒకరు తన సంఘటివితో విశ్వసనీయతతో మెలగాలి. ఏ చిన్న విషయములోనైనా, పెద్ద విషయములోనైనా మోసము చేయ కూడదు.

2- పరస్పరము ప్రేమాభిమానాలు గలిగి జీవితాంతరము ఒకరు మరొకరితో ప్రేమ, ఉల్లాసము, సంతోషముతో మెలిగి యుండాలి. ఇది అల్లాః యొక్క ఈ ఆదేశానుసారం:

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً ﴾ . الروم: ۲۱

ఇతయన సూచనలలో మరొకటి ఏమిటంటే: ఆయన మీ కొరకు భార్యలను మీ

జాతిలోనుండే సృష్టించాడు. మీరు వారివద్దకాంతిని పొందటానికి మీ మధ్య ప్రేమనూ, కారుణ్యాన్ని సృజించాడు. (30: రూం: 21). ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు:

((مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يُرْحَمُ)) . رواه الطبراني

"కరుణించనివాడు కరుణించబడడు". (తబ్రాని).

3- పరస్పర నమ్మకము: ప్రతి ఒకరు మరొకరితో పూర్తి నమ్మకముతో జీవించాలి. ఇద్దరి మధ్య సత్యము, మంచితనము మరియు చిత్తశుద్ధిలో ఎలాంటి మోసము, అనుమానము రానివ్వ కూడదు. విశ్వాసుల విషయములో ఖుర్ఆన్ ఇలా చెప్పింది:

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ ﴾ الحجرات: 10

ఁనిస్సందేహంగా విశ్వాసులు పరస్పరం అన్నదమ్ములు. (49: హుజురాత్: 10). ప్రవక్త ముహమ్మద్ ﷺ ఇలా చెప్పారు:

((لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يُحِبَّ لِإِخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ)) . رواه الشيخان

"మీలోనెవరైన తనకు ఇష్టమున్న దానిని తన సోదరుని కొరకు కూడా ఇష్టపడనంత వరకు నిజమైన విశ్వాసి కాజాలడు". (బుఖారీ, ముస్లిం).

భార్య భర్తల సంబంధము విశ్వసనీయమైన సోదరత్వాన్ని మరి నమ్మకమైనదిగా చేస్తుంది.

4- పరస్పరముప్రతివిషయములో మృదుత్వమును పాటిస్తూ, నగుముఖము గౌరవ మర్యాదతో ఉండాలి. ఇవే వైవాహిక జీవిత సంస్కారాలు. ఈ ఆదేశమే అల్లా! ఈ వాక్యములో ఇచ్చాడు:

﴿ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ﴾ . النساء: 19

﴿వారితో సద్బావంతో జీవితం గడపండి﴾. (4: నిసా: 19). ఇదే మంచి హితవు చేస్తూ ప్రవక్త ﷺ ఇలా సెలవిచ్చారు:

((اسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا)) . رواه مسلم.

“స్త్రీలకు ఉత్తమ రీతిలో బోధచేయండి (ప్రవర్తించండి)” (ముస్లిం).

పైన తెలిపినవి పరస్పర హక్కులు. ప్రతి ఒకరికి ప్రత్యేకమైన హక్కులు కూడ ఉన్నవి. వాటిని వారిద్దరిలో ప్రతీయొకరు మరొకరి పట్ల పాటించాలి.

భార్య హక్కులు భర్తపై:

1- ఆమెతో మంచితనముతో సంసారము చేయాలి. ఈ ఆదేశమే అల్లా ఇచ్చాడు:

﴿وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾ النساء: 19

﴿వారితో సద్బావంతో జీవితం గడపండి﴾. (4: నిసా: 19).

తను తినునది ఆమెకు తినిపించాలి. తను తొడుగునది ఆమెకు తొడిగించాలి. భర్త అవిధేయతకు ఆమె లోనవుతున్న సందర్భములో అల్లా ఆదేశించిన రీతిలో ఆమెకు మంచి శిక్షణ ఇవ్వాలి. తిట్టకుండ, దూషించకుండ, శాప నారాలు ఇవ్వకుండ హితవు చెప్పాలి. ఇంతలో విధేయురాలయితే మంచిది. లేనిచో పడకను వేరు చేయాలి. ఇప్పుడు విధేయురాలయితే సరే. లేనిచో దండించాలి. కాని రక్తము చిల్లకుండ, గాయపడకుండ, శరీరంగములో ఏ అంగము విరుగకుండ, ముఖమును తప్ప, అల్లా ఇలా ఆదేశించాడు:

﴿وَالَّتِي تَعَا فُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاصْرَبُوهُنَّ فَإِنَّ

أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ مَيْلًا﴾ النساء: 34

﴿ధిక్కరిస్తారనే భయం మీకు ఏ స్త్రీల విషయంలో కలుగుతుందో వారికి నచ్చ

జెప్పండి. పడకగదులలో వారికి దూరంగా ఉండండి. మరియు దండించండి. తరువాత వారు మీకు విధేయులైతే ఆకారణంగా వారిని వేధించటానికి సాకులు వెతక్కండి. (4: నిసా: 4).

మా భార్యల హక్కు మాపై ఏముందని అడిగిన వ్యక్తికి సమాధానమిస్తు ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు:

((اَنْ تَطْعَمَهَا اِذَا طَعِمْتَ، وَتَكْسُوَهَا اِنْ كَسَيْتَ، وَلَا تَضْرِبَ الْوَجْهَ، وَلَا تَبْخَحْ
وَلَا تَهْجُرْ اِلَّا فِي الْبَيْتِ)) . ابروداد

"నేవు తినునపుడు ఆమెకు తినిపించు. నేవు తొడిగినపుడు ఆమెకు తొడిగించు. ముఖము పై కొట్టకు, తిట్టకు. ఇంటి హద్దులోనే ఉండి వారితో దూరముండు". (అబూ దావూద్). మరో సారి చెప్పారు:

((اَلَا وَحَقُّهُنَّ عَلَيْكُمْ اَنْ تَخْسِبُوا اِلَيْهِنَّ فِي كِسْوَتِهِنَّ وَطَعَامِهِنَّ)) . الرملي

"ఎనండి! వారిపట్ల మీపై ఉన్న హక్కు ఏమనగా వారికి మీరు మంచి విధంగా ఆహారము, వస్త్రములు సమకూర్చండి". (తిర్మిజీ).

((لَا يَفْرُكُ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً - اَى لَا يَنْعِضُهَا - اِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا رَضِيَ مِنْهَا آخَرَ)) . مسلم

మరో సారి ఇలా బోధించారు: "వ్యాస తన వ్యాసురాలయిన భార్యను అసవ్యాంచుకోకూడదు. ఆమెలోని ఏదయినా ఒక గుణము తనకు నచ్చక వోయినా ఇతర గుణములు పసందుకావచ్చు". (ముస్లిం) .

2- ధార్మిక నియమాలు తెలియని భార్యకు ధార్మిక విద్య నేర్పాలి. ధార్మిక సభల్లో పాల్గొనుటకు ప్రోత్సహించి, అనుమతివ్వాలి. ధార్మిక నియమాలు తెలుసుకోవడము అన్నపానియాల అవసరాలకన్న ఎక్కువ అవశ్యకమైనది. ఈ అల్లా ఆదేశంపై శ్రద్ధ వహించండి.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا ﴾ التحريم : ٦

﴿వోవ్సులారా! మీరు మిమ్మల్ని, మీ కుటుంబ సభ్యులనూ, మానవులు రాళ్ళు ఇంధనం కాబోయే అగ్ని నుండి కాపాడుకోండి. (66: తహ్సీం: 6).

3- ఇస్లాం బోధనల ప్రకారం తాను ఆచరిస్తూ, ఆమెను కూడ ఆచరించుటకు ఆదేశించాలి. తన భార్యను పర్త లేకుండా, "మప్రాం" లేకుండా బైటికి వెళ్ళ నీయకూడదు. భార్య యొక్క బాధ్యుడు భర్త గనుక ఆమెను కాపాడటము, ఆమె మంచి చెడులు చూసుకొనుట అతని బాధ్యతే. అల్లా ఇలా ఆదేశించారు:

﴿ الرَّجُلُ رَاعٍ لِّقَوَّامَاتِهِ عَلَى النِّسَاءِ ﴾ النساء : ٣٤

﴿పురుషులు స్త్రీలకు అధికారులు. (4: నిసా: 34). ప్రవక్త ఇలా ఆదేశించారు:

((الرَّجُلُ رَاعٍ فِي أَهْلِهِ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ)) . رواه البخاري

"భర్త తనింటి యజమాని, బాధ్యుడు. అతని సంరక్షణలో ఉన్నదాని గురించి అతన్నే ప్రశ్నించబడును". (బుఖారీ).

భర్త హక్కులు భార్యపై:

క్రింద తెలుపబడే పద్దతులు, హక్కులను భార్య తన భర్త పట్ల పాటించాలి.

1- అల్లా ఆవధేయతకు గురి చేయని భర్త మాటను అనుసరించాలి. అల్లా ఆదేశం కూడ ఇదే:

﴿ فَإِنِ اطَّاعْتُمْ فَلَا بَغْوَ عَلَيْهِنَّ مَنِيَّا ﴾ النساء : ٣٤

﴿వారు మీకు విధేయులైతే ఆకారణంగా వారిని వేధించటానికి సాకులు వెతక్కండి. (4: నిసా: 24). ప్రవక్త ఆదేశం ఇలా వుంది:

((إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلَىٰ فِرَاحِهِ فَلَمْ تَأْتِهِ فَبَاتَ غَضَبًا عَلَيْهِ، لَعَنَهَا الْمَلَائِكَةُ حَتَّىٰ تُصْبِحَ)) . مَفْقُوعٌ عَلَيْهِ .

"భర్త తన భార్యను పడక వైపునకు (త్రంగిక అవసరము తీర్చుకొనుటకు) పిలిచినప్పుడు ఆమె రాకపోతే, ఆ కారణంగా భర్త రాత్రాంత ఆమెపై కోపంతో గడిపితే, ఆ భార్యను దైవదూతలు ఉదయం వరకు శిపిస్తూ ఉంటారు". (బుఖారీ, ముస్లిం). మరో సారి ఇలా ఆదేశించారు:

((لَوْ كُنْتَ امْرَأًا أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَخِي لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا))

"నేను ఎవరినైన మరొకరి యదుట సాష్టాంగం (సజ్దా) చేయుటకు సెలవచ్చే వానైతే; భార్య తన భర్త యదుట సాష్టాంగపడాలని ఆజ్ఞ ఇచ్చేవాణ్ణి. (అల్లా; తప్ప) ఇతరులకు సాష్టాంగపడుట యోగ్యము లేదు గనుక ఆజ్ఞ ఇవ్వలేదు). (బుఖారీ, ముస్లిం).

2- తను భర్త యొక్క గౌరవప్రతిష్ఠలను కాపాడాలి. అతని ధనసంతానము మరియు సర్వ గృహ సామాగ్రిని జాగ్రత్తపరచాలి. అల్లా; ఆదేశం చూడండి:

﴿ فَالْمَرْءُ لِحَاتِهِ مَا لِلنَّسَاءِ ﴾ : ۳۴

ఇసుగుణావంతులైన స్త్రీలు విధేయత కలిగివుంటారు. పురుషులు లేనప్పుడు అల్లా; రక్షణలో ఉంటూ వారి హక్కులను కాపాడుతారు. (4: నిసా: 34). ప్రవక్త ﷺ ఇలా ఉపదేశించారు:

((وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسْؤُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا)) . البخاري

"స్త్రీ తన భర్త ఇంటి బాధ్యురాలు. తన బాధ్యతలో ఉన్నవాటి గురించి ఆమెను ప్రశ్నించబడును". (బుఖారీ).

3- భర్త ఇంటిలోనే ఉండాలి. అతని ఇష్టము మరి అనుమతి లేనదే బయటకు

వెళ్ళకూడదు. తన చూపులను క్రిందికి దించుకొని, స్వరాన్ని తగ్గించి, తన చేతులను పాపానికి దూరంగా ఉంచాలి. తన భర్త యొక్క బంధువులతో మేలు చేసుకుంటూ ప్రేమగా ఉండాలి. అల్లా మరీయు ప్రవక్త ﷺ ఆదేశాల్ని గమనించండి:

﴿ وَقَرْنَا فِي مَقَائِرِ بُيُوتِكُمْ وَلَا تَرْجُحِ الْجَاهِلِيَّةَ الْأُولَى ﴾ الأحراب: ۳۳

«ఇళ్లల్లోనే ఉండిపోండి. పూర్వపు అజ్ఞానకాలంలో మాదిరిగా అలంకరణను ప్రదర్శిస్తూ తిరగకండి». (33: అహ్ జాబ్: 33). మరో అల్లా ఆదేశం:

﴿ فَلَا تَخْضَعْنَ فِي الْقَوْلِ لِطَمَعِ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ ﴾ الأحراب: ۳۲

«తగ్గు స్వరముతో మాట్లాడకండి. ఎందుకంటే దుష్ట మనస్సుగల వ్యక్తి ఎవడైనా వ్యామోహపడవచ్చు». (33: అహ్ జాబ్: 32). మరో ఆదేశం:

﴿ وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ بَعْضُنَّ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا ﴾ النور: ۳۱

«ప్రవక్తా! విశ్వసించిన మహిళలకు ఇలా చెప్పు, తమ చూపులను కాపాడుకోండి అని, తమ మర్మాంగాలను రక్షించుకోండి అని, తమ అలంకరణను ప్రదర్శించవలదని - దానంతట అదే కనిపించేది తప్ప». (24: నూర్: 31). ఉత్తమమైన స్త్రీ ఎవరనేది ప్రవక్త ﷺ ఇలా తెలిపారు:

((خَيْرُ النِّسَاءِ الَّتِي إِذَا نَظَرْتُ إِلَيْهَا مَرَّتْكَ، وَإِذَا أَمَرْتُهَا أَطَاعَتْكَ، وَإِذَا غَيْبَتْ عَنْهَا

حَفِظَتْكَ فِي نَفْسِهَا وَمَا لَهَا)).

“స్త్రీలలో ఉత్తమమైన స్త్రీ (భార్య); నీవు ఆమెను చూడగా నిన్ను సంతోషపెట్టి, నీ ఆజ్ఞకు విధేయురాలై, నీవు ఆమె నుంచి దూరమున్నప్పుడు కూడ తన ధన ప్రాణాన్ని నీ కొరకు కాపాడుతుంది”. (తబావి).

బంధువుల పట్ల మర్యాద:

బంధువుల, రక్త సంబంధమున్న వారి పట్ల తల్లిదండ్రులు, సంతానము మరియు నోదరుల పట్ల పాటించినటువంటి మర్యాదను పాటించాలి. వినతల్లి (తల్లి తోడు బుట్టిన అక్క, చెల్లి), మేనత్త (తండ్రి తోడుబుట్టిన అక్క, చెల్లి)తో తల్లి తీరు. వినతండ్రి (తండ్రి తోడుబుట్టిన అన్న దమ్ములు), మేనమామ (తల్లి తోడుబుట్టిన అన్నదమ్ముల)తో తండ్రి తీరు వ్యవహరించాలి. వారి పట్ల మంచి నడవడిక కనబరచాలి. బంధువులు వివాహమైనా, అవివాహమైనా అందరితో బాంధవ్యాన్ని పెంపొందించుకొని, వారితో మంచితనముతో వ్యవహరిస్తూ, ఉపాకారము చేస్తూ, పెద్దవారిని గౌరవిస్తూ, చిన్నవారిని కరుణిస్తూ, వ్యాధిగ్రస్తులను పరామర్శిస్తూ, దుఃఖములో ఉన్నవారిని ఓదార్చుతూ, అధైర్యము మరి దిగులు చెందియున్నవారికి ధైర్యము చెబుతూ, వారు సంబంధాలు తెంపుకున్నప్పటికీ వారితో బాంధవ్యము పెంపొందించుకోవాలి. వారు కఠినంగా ప్రవర్తించినా వారితో మృదుత్వముతో మెలగాలి. ఈ విషయాలన్నియు అల్లా; అంతిమ దివ్య గ్రంథము మరియు కారుణ్యమూర్తి, అల్లా; సందేశహరుని ప్రవచనాల ఆధారంగా తెలుసుకున్న విషయాలే. ఇక ఆ నిధర్శనాలను గమనించండి. (4: నిసా: 1) లో అల్లా; ఆదేశం:

﴿ وَأَقْرَبُوا لِلَّهِ الَّذِينَ تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ ﴾ . النساء: 1

మీరు ఎవరి పేరుతో ఒకరినొకరు అడుగుకొందురో ఆ అల్లా;కు భయపడండి. బంధుత్వ విషయమున జాగ్రత్తగా ఉండండి. మరో ఆదేశం:

﴿ فَآتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ ﴾ الروم: 38

బంధువుకు అతని హక్కు ఇచ్చివేయి. (30: రూం: 38). మరో ఆదేశం:

﴿ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ ﴾ . الحل: 90

ఘనీయం చేయండి అని, ఉపకారం చేయండి అని, బంధువుల హక్కులు నెరవేర్చండి అని అల్లా ఆజ్ఞావిస్తున్నాడు. (16: నహల్: 90).

وَسَيَلِّ الرُّسُولُ ﷺ عَمَّا يُدْخِلُ الأَجْنَةَ مِنَ الأَعْمَالِ، وَيُبَاعِدُ عَنِ النَّارِ، فَقالَ: ((تَعْبُدُ اللهَ وَلَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئاً، وَتَقِيمُ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَتَصِلُ الرَّحِمَ)). متفق عليه.

"స్వర్గములో ప్రవేశింపజేయు, నరకము నుంచి దూరముంచు సత్కార్యాలు ఏవో? అని ప్రవక్త ﷺ ప్రశ్నింపబడినప్పుడు, "అల్లానే ఆరాధించు. ఆయనకు ఎవరిని సాటి కల్పించకు. నమాజు స్థాపించు. విధిదానము చెల్లించు మరి బాంధవ్యమునుకాపాడుకో" అని చెప్పారు. (బుఖారి, ముస్లిం). మరో ప్రవచనం:

((الصَّدَقَةُ عَلَى الْمِسْكِينِ صَدَقَةٌ، وَعَلَى ذِي الرَّحِمِ صَدَقَةٌ وَ صِلَةٌ))

"మిస్కిన్ కు దానం ఇచ్చుట ఒక "సదఖ" (ఒక ఘణ్యం) అయితే బంధువునికి దానమివ్వడం "సదఖ" మరియు బంధుత్వం. (రెట్టింపు ఘణ్యం). (బుఖారి).

وَقَالَ ﷺ لِأَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا وَقَدْ سَأَتْ عَنْ صِلَتِهَا أُمَّهَا حِينَمَا قَدِمَتْ مِنْ مَكَّةَ وَهِيَ مُشْرِكَةٌ فَقَالَ لَهَا: ((نَعَمْ صِلِي أُمَّكِ)). متفق عليه.

అస్మా బిన్తై అబీ బకర్ రజీయల్లాహు అన్నమా మక్కా నుంచి వచ్చిన తమ అపోస్తలులయిన తల్లి పట్ల ప్రేమతో దయతో మెలగాలా? అని అడిగిన ప్రశ్నకు "ఓను, నీవు నీ తల్లి పట్ల ప్రేమానురాగాలతో వ్యవహరించు" అని ప్రవక్త ﷺ బదులిచ్చారు. (బుఖారి, ముస్లిం).

ఇరుగువారుగువారి పట్ల మర్యాద:

ముస్లిం, ఇరుగువారుగు వారి హక్కులను స్వీకరించి వాటి ప్రకారము వారితో మనసుకోవాలి. వారితో చేదోడు వాదోడుగా ఉంటూ వారపై ఖర్చు

చేయాలి. బహుమానాలు పంపాలి. (ఈ విధంగా పరస్పర ప్రేమాభిమానాలు రెట్టింపగలము). ఈ ప్రవర్తన వారితో అల్లా యొక్క ఈ ఆదేశ మూలంగ:

﴿وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِالْيَتَامَى وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَى وَالْجَارِ﴾
 الْحُسْبَى. النساء: ۳۶

శత్రుదండ్రులకు, బంధువులకు, తండ్రితనె బిడ్డలకు, పెదలకు, దగ్గరా, దూరమున ఉండు ఇరుగువారుగువారికి ఉపకారము చేయండి. (4: నిసా: 36).

((مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُورُّهُ)). مضع عليه.

అల్లా సందేశూరులైన ముహమ్మద్ ﷺ చెప్పారు: "ప్రతిసారి జిబ్రీల్ వారుగువారి పట్ల మంచిగా ప్రవర్తించాలని నాకు తాకిడు చేసేవారు. చివరికి ఇరుగువారుగువారిని పరస్పరం వారసులుగా ప్రకటిస్తారమోనని నాకు అనుమానము కలగేది". (బుఖారి, ముస్లిం). ఒక సారి ఇలా బోధించారు:

((مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ)). مضع عليه.

"అల్లా మరియు వరలోకదీనాన్ని విశ్వసించేవారు ఇరుగువారుగువారితో మంచి విధంగా ప్రవర్తించాలి". (బుఖారి, ముస్లిం).

సంక్లిష్టంగా వారి పట్ల పాటించవలసిన కొన్ని హక్కులను తెలుసుకుందాము:

1- ప్రవక్త ﷺ గారి క్రింది ఆదేశాల మూలంగా మాటా, చేతవి విధంగానైనా వారికి హాని కలిగించకూడదు. ప్రవక్త ﷺ ఆదేశాలు:

((مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ)). مضع عليه.

"అల్లా మరియు వరలోకదీనాన్ని విశ్వసించేవారు ఇరుగువారుగువారితో

మంచి విధంగా ప్రవర్తించాలి. (బుఖారీ, ముస్లిం).

((وَاللَّهُ لَا يُؤْمِنُ، وَاللَّهُ لَا يُؤْمِنُ)) فَيَقُلُ: مَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: ((اللَّيْلَى لَا يُؤْمِنُ))
جَارَةٌ بَوَّالَةٌ)).

"అల్లా! సాక్షిగ అతను విశ్వాసి కాదు. అల్లా! సాక్షిగా అతను విశ్వాసి కాదు" అని ప్రవక్త ﷺ అనగా, అక్కడున్నవారు ఎవరు ఓ ప్రవక్తా! ﷺ? అని అడిగారు. దానికి మహాప్రవక్త ﷺ "ఎవరి పొరుగువారికైతే వారు పెట్టే కష్టాలవల్ల ఆఠాంతి కలుగుతుందో వారు" అని బదులిచ్చారు. (బుఖారీ, ముస్లిం).

2- వారితో ఉపకారము చేయడము. అనగ వారు సహాయము కోరునప్పుడు సహాయపడుట. వ్యాధిగ్రస్తులైతే పరామర్శించుట. వారి సంతోష సమయాన శుభాకాంక్షలు తెలియజేయుట. వారు బాధితులైనప్పుడు సన్నిహితులై ఉండుట. అవసరమైనప్పుడు మద్దతు ఇచ్చుట. సలాం చేయడంలో వారికి ముందు ఉండుట. సున్నితముగా మాట్లాడుట. వారి సంతానముతో ప్రేమ భావముతో మెలుగుట. ఇహపరలోకాల మేలు ఎందులో గలదో దానివైపు వారికి దారిచూపుట. వారి తప్పులను మన్నిస్తూ, వారి లోపాలను వెతక్కుండ ఉండుట. వారికి తమ ఇంటి నిర్మాణ, దారి విషయములో ఇబ్బంది కలిగించ కుండ. వారి ఇంటి యడుట చెత్త లెక మరేదైన పడేసి ఇబ్బంది పెట్టకుండ. సంతోషముగా మరియు పరస్పరము సహకరించుకుంటుండాలి. ఇదే ఆదేశం ఇవ్వబడినది.

3- వారికి కానుకగా ఏదైనా పంపిస్తూ ఆదరించాలి. ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు:

((يَا نِسَاءَ الْمُسْلِمَاتِ لَا تَحْفَرْنَ جَارَةَ لِجَارِهَا وَلَوْ فَرَسِينَ شَاةً)) مَغْزِ عَلَيْهِ

"ముస్లిం మహిళల్లారా! పొరిగింటి వనితకు ఇచ్చేందుకు ఏ కానుకనూ తక్కువయినదిగా భావించకండి. అది ఒక మేకకాలిడెక్కయినా సరే. (బుఖారీ, ముస్లిం).

((يَا أَبَا ذَرٍّ! إِذَا طَبَخْتَ مَرَقَةً فَأَكْثِرْ مَاءَهَا وَتَعَاهَدْ جِيرَانَكَ)). مسلم

అబూ జర్ కు ఇలా బోధించారు మహాప్రవక్త ﷺ: అబూ జర్! నీవు వద్దైనా కూర వండినప్పుడు అందులో కాస్త నీళ్ళు ఎక్కువ కలుపు. పొరుగు వారిని కూడ కనపెడుతూ ఉండు. (ముస్లిం).

وَقَوْلُهُ ﷺ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا لَمَّا قَالَتْ: إِنَّ لِي جَارَيْنِ، فَأَلِي مَنْ أَهْدِي؟ قَالَ: ((أَلِي أَقْرَبَهُمَا مِنْكَ يَا أَبَا)) مطلق عليه.

'నాకు ఇద్దరు పొరుగు వారుంటి, వారిలో కానుక ఎవరికి పంపాలి' అని ఒక సారి ఆయిషా రజియల్లాహు అన్తా అడగగా "నీ వాకిలికి చేరువుగా ఉన్న వాకిలి వారికి" అని బదులిచ్చారు కారుణ్యమూర్తి ﷺ. (బుఖారీ, ముస్లిం).

4- ప్రవక్త ﷺ ఆదేశానుసారం వారిని గౌరవించి మర్యాదగా చూడాలి. వారు తమ గోడలో మేకు నాటుకుంటే ఆపవద్దు. తమ గదులు లేక వద్దైనా ఇతరులకు అద్దెపై ఇచ్చే ముందు లేక అమ్మొడానికి ముందు పొరుగు వారికి తెలివి సలహా తీసుకోవాలి. ఈ ప్రవక్త ఆదేశంపై శ్రద్ధ చూపండి:

((لَا يَمْنَعَنَّ أَحَدُكُمْ جَارَهُ أَنْ يَضَعَ خَشَبَةً فِي جِدَارِهِ)). أحمد، و مسلم بمعناه

"ఎవరు కూడ తమ పొరుగువారిని గోడలో మొల నాటుకుంటే ఆపకూడదు". (అహ్మద్. ఇదే భావం సహీ ముస్లింలో ఉంది). మరో ప్రవచనం:

((وَمَنْ كَانَ لَهُ جَارٌ فِي حَائِطٍ أَوْ شَرِيكٍ فَلَا يَبْعُهُ حَتَّى يَغْرِضَهُ عَلَيْهِ)).

"ఎవరైతే తమ తోటను అమ్మడలుచుకున్నారో వారు ముందు తమ పొరుగువారికి లేక భాగస్వామి ఉంటే వారికి తెలియజేయాలి. (హాకిం).

వ్యాసుల పరస్పర హక్కులు:

ఒక వ్యాసుడు తన వ్యాసుడైన సోదరుని పట్ల విధిగా పాటించవలసిన హక్కులను నమ్మాలి. ఆ హక్కులను నిర్వర్తించడంలో పూర్తి ప్రయత్నం చేయాలి. ఇది కూడా అల్లా యొక్క ఆరాధన. అల్లా నన్నిధిలో చేరుకొనటానికి ఒక సాధనం అని విశ్వసించాలి. ఎందుకనగా ఈ హక్కులను ఒక ముస్లిం తన ముస్లిం సోదరుని పట్ల పాటించాలని అల్లా విధించాడు. ఆ హక్కులు ఇవి:

1- తను కలసినపుడు మాట్లాడే ముందు "అస్సలాము అలైకుం వరహామతు ల్లాహి వబరకాతుహు" అనాలి. "ముసాఫహ్" (కరచాలనం) చేయాలి. అతను సలాం చేస్తే "వఅలైకుముస్సలాము వరహామ తుల్లాహి వబరకాతుహు" అని జవాబివ్వాలి. అల్లా ఇలా బోధించాడు:

﴿ وَإِذَا حُتِّمْتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا ۗ إِنَّ الْمَرْءَ لَغَفِيْلٌ ۗ ﴾ : 86

శ్రీమీకు ఎవరైనా గౌరవభావంతో సలాము చేస్తే అతనికి మీరు అంతకంటే ఉత్తమమైన పద్ధతిలో ప్రతిసలాము చెయ్యండి. లేదా కనీసం అదే విధంగానైనా బదులివ్వండి. (4: నిసా: 86). ప్రవక్త ఇలా ఉపదేశించారు:

((يُسَلِّمُ الرَّأْيِبُ عَلَى الْمَاشِي، وَالْمَاشِي عَلَى الْقَاعِدِ، وَالْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ))

"వాహనం పై సవారి చేయువారు కాలినడకన వాయేవారికి. కాలినడకన వాయేవారు కూర్చున్నవారికి. కొంతమంది జనం అత్యధిక జనానికి సలాం చేయుటకు ముందుకురావాలి". (బుఖారి, ముస్లిం). మరొక ఆదేశం:

((وَتَقْرَأُ السَّلَامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ)) أبو داود

"పరిచయమున్నవారికి, పరిచయము లేనివారికి అందరికి సలాం చేయండి".

2- అతను తుమ్మి "అల్ హందులిల్లా" అన్నప్పుడు దానికి జవాబ్ "యర్ హముకల్లా" అని ఇవ్వాలి. అప్పుడా తుమ్మినవారు "యహ్ దికు ముల్లాహు వయుస్సిహు బాలకుం" అనాలి అని ప్రవక్త ﷺ బోధించారు:

((إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ لَهُ أَخُوهُ "يَرْحَمُكَ اللَّهُ"، فَإِذَا قَالَ لَهُ "يَرْحَمُكَ اللَّهُ، فَلْيَقُلْ لَهُ "يَهْدِيكُمْ اللَّهُ وَيُصَلِّحُ بِأَلْسِنَتِكُمْ")) . رواه البخاري.

"మీలో నెవరైన తుమ్మినప్పుడు తన నోదరుడు "యర్ హముకల్లా" అనాలి. తను "యర్ హముకల్లా" అన్నప్పుడు తుమ్మినవారు "యహ్ దికు ముల్లాహు వయుస్సిహు బాలకుం" అనాలి. (బుఖారీ, ముస్లిం).

وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: ((كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا عَطَسَ وَضَع يَدَهُ أَوْ تَوَبَّهٗ عَلَىٰ فِيهِ وَخَفَضَ بِهَا صَوْتَهُ)). مضع عليه.

అబూ హురైర రజియల్లాహు అన్తు చెప్పారు: ప్రవక్త ﷺ తుమ్మినప్పుడు చేయి లేక రుమాలు నోటికి అడ్డం పెట్టుకునేవారు. తక్కువ స్వరముతో తుమ్మేవారు. (బుఖారీ, ముస్లిం).

3- అతను వాదీగ్రస్తుడైనప్పుడు పరామర్శించి, అతని స్వస్థత కొరకై దుఆ చేయాలి అని ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు:

((حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ خَمْسٌ؛ رَدُّ السَّلَامِ، وَعِيَادَةُ الْمَرِيضِ، وَالْبَيْعُ الْجَائِزُ، وَإِحَابَةُ الدُّعْوَةِ، وَتَشْمِيمُتِ الْعَاطِسِ)) . مضع عليه.

"ఒక ముస్లిం హక్కులు మరో ముస్లిం పై వదున్నవి; సలాంకు జవాబివ్వడం. రోగిని పరామర్శించడం. జనాజకు తోడుగా వెళ్ళటం. ఆహ్వానాన్ని స్వీకరించడం. తుమ్మినవారికి "యర్ హముకల్లా" అని బదులు పలకడం. (బుఖారీ, ముస్లిం).

4- ప్రవక్త ﷺ గారి ఆదేశ మూలంగా అతను చనిపోయినపుడు అతని జనాజ వెంట నడవడం. ప్రవక్త ﷺ ఆదేశం:

((حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ خَمْسٌ؛ رَدُّ السَّلَامِ، وَعِيَادَةُ الْمَرِيضِ، وَاتِّبَاعُ الْجَنَائِزِ، وَإِجَابَةُ الدَّعْوَةِ، وَتَشْمِيتُ الْعَاطِسِ)) . مَعْنَى عَلَيْهِ.

ఒక ముస్లిం హక్కులు మరో ముస్లిం పై ఐదున్నవి: సలాంకు జవాబివ్వడం. రోగిని పరామర్శించడం. జనాజకు తోడుగా వెళ్ళటం. ఆహ్వానాన్ని స్వీకరించడం. తుమ్మినవారికి "యర్ హముకల్లా" అని బదులు పలకడం. (బుఖారీ, ముస్లిం).

5- అతను ప్రమాణం చేసి యుంటే, దానికి విరుద్ధము చేయకుండా అతనికి సహాయపడటం. బరాకబుల్ల ఆజీబ్ రజియల్లాహు అన్తు కల్లేఖిస్తున్నారు: ప్రవక్త ﷺ మాకు ఇలా ఆదేశించారు:

(أَمْرًا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ، وَاتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ، وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ، وَإِنْبِرَارِ الْقَامِيمِ، وَنَصْرِ الْمَظْلُومِ، وَإِجَابَةِ الدَّاعِي، وَالْفِشَاءِ السَّلَامِ). رواه البخاري.

"వ్యాధిగ్రస్తున్ని పరామర్శించండి. జనాజకు తోడుగా వెళ్ళండి. తుమ్మిన వారికి జవాబివ్వండి. ప్రమాణం చేసినవారు దాన్ని పూర్తి చేయడానికి సహాయపడండి. బాధితునికి మద్దతివ్వండి. ఆహ్వానించువారి ఆహ్వానాన్ని స్వీకరించండి మరియు సలాంను వ్యాపింప జేయండి". (బుఖారీ, ముస్లిం).

6- నసీహత్ (నేతి మాటలు, మంచి సలహా) కోరినపుడు నసీహత్ చేయాలి. అనగా అతను ఆడిగిన విషయములో ఏది వాస్తవమో దాన్ని తెలుపాలి. ప్రవక్త ﷺ ఇలా సెవిచ్చారు:

((إِذَا اسْتَصَحَّ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ فَلْيَنْصَحْ لَهُ)). رواه البخاري.

"మీ సోదరుడు మీతో మేలును కాంక్షిస్తే దాన్ని అందజేయాలి". (బుఖారీ).

7- తన కొరకు కోరినది తన సోదరునికి కోరాలి. తన కొరకు అసవ్యాయించు కున్న దానిని తన సోదరుని కోసం కూడా అసవ్యాయించు కోవాలి. ప్రవక్త ఆదేశం:

((لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ)). رواه مسلم.

"తన కొరకు ఇష్టపడిన దాన్ని తన సోదరునికి కూడ ఇష్టపడనంత వరకు మీలో నెవరు వ్యవసానికావాలి". (బుఖారీ, ముస్లిం). మరో ఆదేశం:

((الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبَيْنَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُمُ بَعْضًا)). موقوف عليه.

"వ్యవసాని మరొక వ్యవసానితో కలసి ఒక కట్టడం వలె రూపొందుతాడు. దాని ఒక భాగం మరొక భాగానికి బలం చేకూర్చుతుంది". (బుఖారీ, ముస్లిం).

8- అతనికి అండదండగా ఉండి, సహాయం కావలసినప్పుడు సహాయపడాలి. అతన్ని నిస్సహాయతగా వదలి అవమానపరచ కూడదు. ప్రవక్త ఆదేశం:

((أَنْصُرْ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا)). موقوف عليه.

"నీ సోదరుడు దొర్లన్యపరుడైనా, దొర్లన్యానికి గురైనవాడైనా ఇరువురికి సహాయపడు". ఇది విన్నవారు దొర్లన్యపరుడికి ఎలా సహాయపడాలి అని అడగా, "అతని చేతులను పట్టుకోవాలి. అనగా దొర్లన్యం చేయనివ్వకూడదు అతనికి అతని దొర్లన్యానికి మధ్య అడ్డు పడాలి. ఇదే అతనికి కావలసిన సహాయం అని చెప్పారు ఆయన. (బుఖారీ, ముస్లిం). మరో ఆదేశం:

((مَنْ رَدَّ عَنْ عِرْضِ أَخِيهِ رَدَّ اللَّهُ عَنْ وَجْهِهِ النَّارَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)). الترمذي

"ఎవరైతే తన సోదరుని పరువును కాపాడుటకు వోటి పడతారో, అల్లా ప్రళయదినాన నరకాగ్నిని వారి నుంచి దూరముంచుతాడు. (తిర్మిజీ).

9- చెడుగా వ్యవహరిస్తూ, అసహ్యకరంగా ఇచ్చుపుచ్చుకోకూడదు.

((كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ، دَمُهُ، وَمَالُهُ، وَعِرْضُهُ)) . مسلم .

ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు: ఒక ముస్లిం యొక్క ధన మాన ప్రాణములు, మరొక ముస్లింపై నిషిద్ధం. (ముస్లిం). మరో సారి ఇలా ఆదేశించారు:

((لَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يُرْوَعَ مُسْلِمًا)) . رواه أحمد و أبو داود .

"ఒక ముస్లిం మరొక ముస్లింమును బెదిరించుట, భయపెట్టుట యోగ్యం లేదు". (అహ్మద్, అబూ దావూద్). నిజ ముస్లిం ఎవరనేది ఇలా తెలిపారు:

((الْمُسْلِمُ مَنْ مَلَِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ)) . مضع عليه .

"తన మాటల, చేతల ద్వారా ఇతర ముస్లింకు శాంతి నచ్చేస్తూ ఉత్తమ ముస్లిం". (బుఖారీ, ముస్లిం).

10- అతనితో వినయ, అణచుకువతో ప్రవర్తించాలి. అహంభావముతో ప్రవర్తించ కూడదు. ఒక స్థలములో కూర్చున్నవారిని ఆ స్థలము నుంచి తేపకూడదు. అల్లా ఆదేశం (31: లుఖ్యాన్: 18) లో ఇలా వుంది:

﴿ وَلَا تَصْعُرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرْحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴾ لقمان: ١٨

﴿ప్రజలతో ముఖం ప్రక్కకు త్రిప్పి మాట్లాడకు. భూమిపై అహంకారంతో నడవకు. అహంభావి, బడాయికోరు అయిన ఏ వ్యక్తిని అల్లా ప్రేమించడు﴾.

((مَا تَوَاضَعُ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللَّهُ تَعَالَى)) .

ప్రవక్త ఇలా శుభవార్త ఇచ్చారు: "అల్లా కొరకు ఎవరు వినయ, వినమ్రతగా ఉంటారో అల్లా వారి గౌరవస్థానం పెంచుతాడు". (ముస్లిం).

ప్రవక్త ﷺ ప్రతి ఒకరితో వినయ విన్నమంతో మెదిలేవారు. ఎవరితో కూడ అహంభావము, దురభిమానముతో ప్రవర్తించేవారు కాదు. పెదవాళ్ళను, విధవలను చూస్తూ వారికి తగిన సహాయము చేస్తూ వెళ్ళేవారు.

((لَا يَقِيمَنَّ أَحَدُكُمْ رَجُلًا مِنْ مَجْلِسِيهِ، ثُمَّ يَخْلِسُ فِيهِ، وَلَكِنْ تَوَسَّعُوا وَتَفَسَّحُوا))

ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు: "ఎవరు కూడ తన నోదరుడు కూర్చున్న స్థలము నుంచి అతన్ని లేచి, అచ్చట కూర్చోకోడదు. కాని సరుదుకొని కోర్చోవలెను". (బుఖారీ, ముస్లిం).

11- మూడు రోజులకుపైగా మాట్లాడకుండా ఉండరాదు. ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు:

((لَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثِ يَلْتَقِيَانِ فَيَعْرِضُ هَذَا وَيَعْرِضُ هَذَا وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ))

"ముస్లిం మూడు రాత్రులకు మించి తోటి నోదరునితో సంబంధాలు త్రెంచు కొని యుండటం, ఇద్దరు దారిలో కలిసినప్పుడు ఎడముఖం పెడముఖంగా తప్పుకోవటం ధర్మ సమ్మతం కాదు. వారిద్దరిలో సలాం చేసేందుకు ఎవరు ముందుకు వస్తారో వారు ఉత్తములు". (బుఖారీ, ముస్లిం). మరో ఆదేశం:

((لَا تَدَابُرُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا)) . رواه مسلم

"పరస్పరం మీరు ద్వేషం పెంచుకొని విడిపోకండి. అల్లా! దాసులుగా, పరస్పరం నోదరులుగా మెలగండి". (ముస్లిం).

12- అతనిని పరోక్షంగా నిందించకూడదు. ఆవమాన పరచకూడదు. లోపాలు ఎంచకూడదు. ఎగతాలి చేయకూడదు. చెడ్డ పేర్లతో విలువకూడదు. ఉప్పద్రవం రేకెత్తించడానికి అతని గురించి చాడీలు చెబుతూ తిరుగ కూడదు. అల్లా! బోధ ఎలా ఉందో వినండి!

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ، وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبِ بَعْضُكُم بَعْضًا، أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ ﴾ الحجرات: 12

﴿వ్యాసులారా! అతిగా అనుమానించటం మానవేయండి. కొన్ని అనుమానాలు పాపాలు అవుతాయి. గూడభారులుగా వ్యవహరించకండి. మీలో ఎవరూ ఎవరినీ పరోక్షంగా నిందించరాదు. మీలో ఎవరైనా మీ మృత సోదరుని దేహ మాంసం తినటానికి ఇష్టపడతారా? చూడండి, మీరే స్వయంగా దీనిని అసవ్యించుకుంటారు. (49: హుజ్రాత్: 12). మరో చోట ఇలా ఆదేశించాడు:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرَنَّ قَوْمٌ مِّنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِّنْ نِّسَاءٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ، وَلَا تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ، وَلَا تَنَابَرُوا بِاللِّقَابِ، بِنَسِ الْأَسْمِ الْفُسُوقِ بَعْدَ الْإِيمَانِ، وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴾ الحجرات: 11

﴿ఓ వ్యాసులారా! పురుషులు ఒకరితోనొకరు పరిహాసములాడ కూడదు. ఎవరిని గూర్చి పరిహాసించురో వారు పరిహాసములాడు వారికంటే శ్రేష్ఠులైన వారులుగానుండురేమో! మరియు స్త్రీలు, స్త్రీలతో పరిహాసములాడ కూడదు. పరిహాసంపబడు స్త్రీలు పరిహాసములాడు స్త్రీలకంటేను శ్రేష్ఠురాండ్రుగానుండురేమో. మరియు పరస్పరము లోపములను ఎన్నుకొనకండి. తప్పుడు పేర్లుపెట్టి ఒకరినొకరు విలువకండి. విశ్వాసము వహించిన విధవ తప్పు పేరు గలుగుట చాలచెడ్డది. మరెవరు మానుకొనరో వారు అన్యాయము చేయువారులు. (49: హుజ్రాత్: 11).

قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: ((اتَذَرُونَ مَا الْغَيْبِيَّةُ؟)) قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: ((ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ)) قِيلَ: أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَخِي مَا أَقُولُ؟ قَالَ: ((إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ اغْتَبْتَهُ، وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ بَهْتَهُ)) . رواه مسلم.

"గీబత్" అంటేమిటో మీకు తెలుసా? అని ప్రవక్త ﷺ ఒక సారి అడిగారు. దానికి వారి అనుచరులు అల్లా మరీయు ప్రవక్త ﷺకి మాత్రమే తెలుసు అని విన్నవించుకోగా, అప్పుడు ఆయన ﷺ చెప్పారు: "నీ సోదరుని ప్రస్తావన అతను నచ్చని విధంగా చెయ్యడం". మేము ప్రస్తావించే ఆ విషయం అతని లో ఉంటే? అని వారు అడగా, మహాప్రవక్త ﷺ "అవును నీవు చెప్పి అతనిలో ఉంటేనే అది "గీబత్". నీవు చెప్పి అతనిలో లేనిచో నీవు అతనిపై నింద మోపిన వానివవుతావు" అని సముదాయించారు. (ముస్లిం). ప్రవక్త ﷺ "హజ్జతుల్ విదాత్"లో ప్రసంగిస్తూ ఇలా ప్రభోదించారు:

((اِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ حَرَامٌ عَلَيَّكُمْ))

"మీ రక్తము, మీ ధనము, మీ ప్రాణము పరస్పరము మీపై నిషిద్ధమైనది". (ముస్లిం). మరో సారి ఇలా హెచ్చరించారు:

((لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاتٌ))

"చాడీలుచెబుతూ తిరుగువాడు స్వర్గంలో ప్రవేశించడు". (బుఖారీ, ముస్లిం).

13- అతను బ్రతికియున్నా, చనిపోయినా దూషించకూడదు, తిట్టకూడదు. బుఖారీ, ముస్లిం లో ప్రవక్త ఆదేశం ఇలా వుంది:

((سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ، وَقِتَالُهُ كُفْرٌ)) . مَضَقَ عَلَيْهِ.

"ముస్లింను దూషించడం పాపకార్యం. అతన్ని హత మార్చడం కూఫ్రాకు సమానం". మరో సారి పాతువు చెప్పారు:

((لَا تَسُبُّوا الْأَمْوَاتَ فَإِنَّهُمْ قَدْ أَفْضَوْا إِلَى مَا قَدَّمُوا)) . مَضَقَ عَلَيْهِ.

"చనిపోయినవారిని దూషించకండి. వారు చేసిన కర్మలను వారు పొందు తారు". (బుఖారీ, ముస్లిం).

14- వారి పట్ల అసూయపడకూడదు. చెడుగా అనుమానించి వైరమున్న వానిగా ప్రవర్తించి వారి లోపాలనెన్న కూడదు. అల్లా ఆదేశం వినండి!

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ، وَلَا تَجَسَّسُوا

وَلَا يَغْتَابَ بَعْضُكُمُ بَعْضًا﴾ الحجرات: 12

﴿వోషాసులారా! అతిగా అనుమానించటం మానవేయండి. కొన్ని అనుమానాలు పాపాలు అవుతాయి. గూడధారులుగా వ్యవహరించకండి. మీలో ఎవరూ ఎవరినీ పరోక్షంగా నిందించరాదు﴾. (49: హుజ్రాత్: 12).

15- అతన్ని మోసగించకూడదు. అతనికి అన్యాయము చేయకూడదు. అసత్య వ్యవహారము కూడ అతనితో చేయకూడదు. అల్లా ఆదేశం:

﴿وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بَغَيْرِ مَا كَسَبُوا فَتَعَلُوا بِهِنَّ وَأَنَا وَمِثْلَهُنَّ﴾

الأحزاب: 58

﴿ఎవరు, నేరము చేయని ముస్లిం పురుషులను స్త్రీలను బాధించుకో, వారు అపనిందను, స్పష్టమైన పాపమును మోసినవారగుచున్నారు﴾. (33: అహ్ జాబ్: 58). బుఖారీ, ముస్లింల్లో ఉంది, ప్రవక్త ﷺ ఇలా బోధించారు:

((أَرَبَعٌ مِّنْ كُنْ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا، وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خِصْلَةٌ مِّنْهُنَّ كَانَ فِيهِ خِصْلَةٌ

مِنَ النِّفَاقِ حَتَّى يَدْعَهَا، إِذَا أُلْتُمِنَ خَانَ، وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإِذَا

خَاصَمَ فَجَرَ)). مفتح عليه.

"ఈ నాలుగు గుణాలు ఎవరిలో ఉండునో అతను అసలైన కపట వోషాసి (మునాఫిఖ్). ఒక వేళ వీటిలోని ఏ ఒక గుణం అతనిలో ఉన్నా దాన్ని ఎసర్దించినంత వరకు నిఫాఖ్ కు సంబంధించిన ఒక గుణము అతనిలో ఉన్నట్లే. ఆ గుణాలు ఇవి: 1- అమానత్ అతనికి అప్పగించినచో అతను

దాన్ని కాజేస్తాడు. 2- మాట్లాడినచో అబద్ధము పలుకుతాడు. 3- మాటిచ్చి మోసం జేస్తాడు. 4- ఎవరితోనైనా వాదోపవాదం జరిగితే తిట్లకు దిగుతాడు".

16- అతనితో సద్బ్రవర్తనతో మెలగాలి. అతని పట్ల మంచితనమును కోరుతూ బాధకలిగించకుండా ఉండాలి. మందహాసము, చిరునవ్వుతో కలవాలి. అతను చేసిన ఉపకారాన్ని స్వీకరిస్తూ, అతని తప్పిదాలను మన్నిస్తూ, అతని శక్తికి మించిన భారము అతనిపై వేయకుండా ఉండాలి. ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు:

((اَتَى اللّٰهُ حَيْثُ مَا كُنْتَ، وَآتَى السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمْحُهَا، وَخَالِقِ النَّاسِ بِخُلُقِ حَسَنٍ)).

"నేవు ఎక్కడ వున్నా అల్లాహ్తో భయపడు. పాపము జరిగిన వెంటనే పుణ్యం చేయి. అందువలన పాపము తూర్పుక వాపును. ప్రజలతో సద్బ్రవర్తనతో మెలుగు. (హాకిం, తిర్మిజీ).

17- పెద్దవారిని గౌరవించాలి. చిన్నవారిని ప్రేమించాలి. ప్రవక్త ﷺ ఆదేశం:

((لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يُؤَقِّرْ كَبِيرًا وَيُرْحَمْ صَغِيرًا)). رواه أبو داود والترمذي.

"పెద్దలను గౌరవించని, చిన్నలను ప్రేమించనివారు మాలో లేరు. (అబూ దావూద్, తిర్మిజీ).

అవిశ్వాసుల పట్ల మర్యాద:

"ఇస్లాం తప్ప అన్ని మతాలు అధర్మమైనవి. ఆ మతాలను అవలంబించు వారు అవిశ్వాసులు. కేవలం ఇస్లాం మాత్రమే సత్యమైన ధర్మం. దీన్ని అవలంబించువారు విశ్వాసులు, విధేయులు" అని ముస్లిం విశ్వసించాలి. ఇది అల్లాహ్ యొక్క ఈ ఆదేశమూలంగా:

﴿ اِنَّ الدِّيْنَ عِنْدَ اللّٰهِ الْاِسْلَامُ ﴾ آل عمران: 19

﴿నిశ్చయముగా అల్లాకు సమ్మతమైన మతము ఇస్లాం﴾. (3: ఆలె ఇమాన్: 19). మరో ఆదేశం ఇలా వుంది:

آل عمران: ۸۰ ﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

﴿ఎవడు ఇస్లాం మతము తప్ప వేరు మతము కోరునో అది ఎన్నటికి అంగీకరింపబడదు﴾. (3: ఆలె ఇమాన్: 85).

ఎవరైతే ఇస్లాంను తన ధర్మంగా నమ్మరో, అల్లాకు విధేయులుకారో, వారు అపొశ్వాసులని ముస్లిం తెలుసుకోవాలి. వారి పట్ల ఈ క్రింది పద్ధతులను పాటించాలి.

1- అతని కుఛ్ ను నమ్మకూడదు. దానితో ఇష్టపడకూడదు. కుఛ్ తో ఇష్టపడుట కూడ కుఛ్.

2- ఒకరితో ప్రేమ అల్లా; కొరకు, ద్వేషమూ అల్లా; కొరకే ఉండాలి గనుక అల్లా; ద్వేషించు దానిని ద్వేషించాలి. అల్లా; నిరంతరం కుఛ్ (నాస్తికత) ను అవలంబించిన వానితో ద్వేషించాడు గనుక ముస్లిం కూడ ద్వేషించాలి.

3- వారితో స్నేహం, ప్రేమ ఉంచకూడదు. అల్లా; ఇట్లు ఆదేశించెను:

آل عمران: ۲۸ ﴿لَا تَجِدِ الْمُؤْمِنِينَ أَوْلِيَاءَ﴾

﴿ముసల్మానులు ముసల్మానులను వీడి అపొశ్వాసులతో స్నేహము చేయ రాదు﴾. (3: ఆలె ఇమాన్: 28). మరో ఆదేశం:

﴿لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا

ءَابَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ﴾ المجادلة: ۲۲

﴿అల్లా;నూ, పరలోకాన్ని విశ్వసించేవారు, అల్లా;నూ ఆయన ప్రవక్తనూ వ్యతి

రేకించేవారిని ప్రేమించటాన్ని నేవు ఎన్నడూ చూడలేవు. ఆ వ్యతిరేకించే వారు వారి తల్లిదండ్రులైనా, వారి కుమారులైనా, వారి నోదరులైనా సరే. లేదా వారి కుంటుంబీకులైనా సరే. (58: ముజాదల: 22).

4- అతను శతృత్వము చేయనివాడైతే అతనితో మంచితనంతో మెలగాలి. న్యాయంగా ప్రవర్తించాలి. (60: ముమ్ తహిన: 8)లో ఈ అల్లా ఆదేశం:

﴿ لَا يَنْهَى كُمْ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَرْوُوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴾ الممتحنة: ٨

4- ఎవరైతే ధర్మం విషయంలో మీతో యుద్ధం చేయలేదో, మిమ్మల్ని మీ ఇళ్ళ నుండి వెళ్ళగొట్టలేదో, వారి పట్ల మీరు మంచితనంతో, న్యాయంతో వ్యవహరించటాన్ని అల్లా నిరోధించడు. అల్లా న్యాయం చేసేవారిని ప్రేమిస్తాడు.

5- అతని పట్ల కరుణదయను వెల్లడిస్తు, ఆకలితో ఉన్నప్పుడు తినిపించాలి. దాహముతో ఉన్నప్పుడు త్రాగించాలి. అనారోగ్యముగ ఉంటే పరామర్శించాలి. కష్టములో ఆదరించి బాధకలిగించకుండా ఉండాలి. ప్రవక్త ﷺ ఇలా ఆదేశించారు:

((ارْحَمْ مَنْ فِي الْأَرْضِ يَرْحَمَكَ مَنْ فِي السَّمَاءِ)). الطبراني والحاكم.

"భూమిపై ఉన్నవారిని నేవు కరుణించు. ఆకాశములో ఉన్నవాడు నిన్ను కరుణిస్తాడు". (తబ్రాని, హాకిం).

6- శత్రువుగా మెదలనివారి ధనమానానికి నొప్పి కలిగించకూడదు. ముస్లిం గ్రంథంలో ఉంది, అల్లా ఇలా సెలవిచ్చాడని ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు:

قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: ((قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: يَا عِبَادِيَ إِنِّي حَرَمْتُ الظَّلْمَ عَلَى نَفْسِي وَجَعَلْتُهُ بَيْنَكُمْ مُحَرَّمًا فَلَا تَظَالَمُوا)). رواه مسلم.

"ఓ నా దాసులారా! నేను దౌర్జన్యాన్ని నోషిధిస్తున్నాను. మీరు కూడ ఒకరోపై ఒకరు దౌర్జన్యము చేయడము నిషిద్ధంగా భావించండి. అలాగే ఆచరించండి".

7- వారికి భహుమతులు పంపడం, వారి బహుమతులు స్వీకరించడం యోగ్యం. పూర్వము ఆకాశ గ్రంథమివ్వబడిన యూదులు మరియు క్రైస్తవులు (యోగ్యమైన జంతువులను జుబా చేసినచో, ఆ మాంసహార) భోజనము చేయడము యోగ్యం.

﴿ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَلَّ لَكُمْ مِنَ الْمَالِدَةِ : ﴾

﴿గ్రంథప్రజల భోజనం మీకు హలాల్. (అంటే యోగ్యమైన జంతువులను వారు జుబా చేసినది). (5: మాకుద: 5).

ప్రవక్త ﷺ మదీనలో ఉన్నప్పుడు యూదుల విందులో పాల్గొన్నారు. వారు తినుటకు తెచ్చిపెట్టిన దాన్ని (అది యోగ్యమైనప్పుడు) భుజించేవారు.

8- విశ్వాసురాళ్ళ వివాహము వారితో చేయరాదు. కాని యూదురాలు లేక క్రైస్తవరాలితో విశ్వాస పురుషులు వివాహమాడవచ్చును. అల్లా! ఆదేశం:

﴿ وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا ۗ الْقُرْآنُ : ۲۲۱ ﴾

﴿ముష్రుకు పురుషులు విశ్వాసులు కానంతవరకు మీరు మీ మహిళలను వారికిచ్చి ఎన్నటికి వివాహం చెయ్యకండి. (2: బఖర: 221).

గ్రంథమివ్వబడిన స్త్రీలతో వివాహమాడవచ్చునని ఈ వాక్యములో చెప్పబడింది:

﴿ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِن قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ ﴾

﴿ غَيْرَ مُسَافِحِينَ وَلَا مُتَخَلِّئِينَ أَخْدَانًا ﴾ الْمَالِدَةِ : ۵

వ్యభిచారముగాని, మరుగున్నెహముగాని చేయక, నీతి కొరకు నీతిమంతు రాండైన మీకు పూర్వము గ్రంథము వొందిన వారి స్త్రీలను, వారికియ్యవలసిన మహారు ఇచ్చినపుడు మీరు వివాహమాడవచ్చును. (5: మాఇద: 5).

10- ముందుపడి వారికి సలాం చేయకూడదు. వారు సలాం చేస్తే కేవలం "వఅలైకుం" అనాలి. ఇది ప్రవక్త ఙ్గ ఆదేశం:

((إِذَا سَلَّمَ عَلَيْكُمْ أَهْلُ الْكِتَابِ فَقُولُوا وَعَلَيْكُمْ)) مِثْقَالِ عِلِيٍّ.

"యూదులు క్రైస్తవులు మీకు సలాం చేస్తే మీరు కేవలం "వఅలైకుం" అని జవాబివ్వండి". (బుఖారీ, ముస్లిం).

11- వారి లాంటి పనులు చేయకూడదు. వారు చేసే పనులకు భిన్నత్వం పాటించాలి. ప్రవక్త ఙ్గ చెప్పారు:

((مَنْ تَشَبَهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ)) مِثْقَالِ عِلِيٍّ.

"ఎవరు ఇతరులకు వోల్చినది చేయుదురో వారు వారిలోనగుదురు". (బుఖారీ, ముస్లిం).

పశు పక్షాదుల హక్కులు:

పశువులను అల్లా: సృష్టించిన వాటిలో ఒక సృష్టి అని నమ్మి వాటిని జాగ్రత్తగా చూసుకుంటు ఈ క్రింది ధర్మాలను పాటించాలి:

1- వారి ఆకలిదాహమును తీర్చడానికి సరిగ్గా ఆహారమివ్వాలి. బుఖారి, ముస్లిం సేకరించారు, ప్రవక్త ﷺ ఇలా ప్రభోదించారు:

((فِي كُلِّ كَبِدٍ رَطْبَةٌ أَحْرَاءٌ)) . مِثْقَالِ عِلْبَةٍ

"ప్రతి ప్రాణి పట్ల ఉపాకారం చేయుట వలన పుణ్యం లభించును".

2- వారి పట్ల కరుణదయ చూపాలి. ఒక సారి ప్రవక్త ﷺ తమ అనుచరులు ఒక పిట్ట పిల్లల్ని పట్టకొనుట, ఆ పిట్ట తన పిల్లల కొరకుపైన ఎగురుట చూసి "ఈ పిట్టని దాని పిల్లల కారణంగా బాధ పెట్టిందెవరు? ఆ పిల్లల్ని వాటి తల్లికి అప్పగించండి" అన్నారు. (అబూ దావూద్).

3- సంహరించినపుడు తేక జిబహ్ చేయునపుడు వాటికి హాయి, నెమ్మది కలిగించాలి. ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు:

((إِنَّ اللَّهَ كَبَّ الْأَخْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَآخِسُوا الْقِتْلَةَ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ

فَآخِسُوا الذَّبْحَ، وَتَجِدُوا أَحْلَكُمْ شَفْرَتَهُ وَتَجِدُوا خَيْرَ ذَبْحِكُمْ)) . رواه مسلم .

"ప్రతి పని ఎంతో సంస్కారవంతంగా చేయుట విధుక్త ధర్మమని అల్లా: ఆదేశించాడు. సంహరించదలచినా సంస్కారము, చాకచక్యంతో సంహరించాలి. జిబహ్ కూడ ఎంతో సంస్కారంతో, అలవోకగా చెయ్యాలి. కత్తిని సాన పట్టాలి. జిబహ్ చేయబడే జంతువుకు నెమ్మది కలగనివ్వాలి. (ముస్లిం).

4- ఏ విధంగానైనా వాటికి బాధ కలిగించ కూడదు. అది వాటి ఆకలిదప్పల్ని తీర్చకపోవడము, కొట్టడము, దాని శక్తికి మించి పని

చేయించుకొనుట, అవయవాలను కోసివేయుట లేక అగ్నిలో కాలుతు లాంటివి చేయ కూడదు. ఇమాం బుఖారీ సేకరించారు, ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు:

((دَخَلَتِ امْرَأَةٌ النَّارَ فِي هِرَّةٍ حَبَسَتْهَا حَتَّى مَاتَتْ: فَدَخَلَتْ فِيهَا النَّارَ فَلَا هِيَ أَطْعَمَتْهَا وَسَقَتْهَا إِذْ حَبَسَتْهَا وَلَا هِيَ تَرَكَتْهَا تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الْأَرْضِ)). رواه البخاري.

"ఒక స్త్రీ పిల్ల కారణంగా నరకములో చేరుకుంది. దాన్ని కట్టివేసింది. దాని వలన అది చనిపోయింది, ఆమె నరకములో చేరింది. దాని ఆకలిదప్పుల్ని తీర్చలేదు, కట్టివేసింది. దాన్ని వదిలేసినా అది ఏ కీటకాలనైనా తినును".

وَمَرَّ النَّبِيُّ ﷺ بِمَوْضِعٍ نَمَلٍ وَقَدْ أُخْرِقَتْ لِقَالٍ: ((إِنَّهُ لَا يَنْبَغِي أَنْ يُعَذَّبَ بِالنَّارِ إِلَّا رَبُّ النَّارِ)). رواه أبو داود.

ప్రవక్త ﷺ దారిలో వెళ్తుకాలిప్పేయబడిన చీమల పుట్టను చూసి "అగ్ని శిక్ష ఇచ్చే హక్కు అగ్నికి ప్రభువైన అల్లాహ్ కే ఉంది" అని అన్నారు. (అబూ దావూద్).

5- విషముగల మరి క్యూర పశువులను చంపవచ్చును. ఉదా: కరిచేకుక్క, తోడెలు, పాము, తేలు, ఎలుక లాంటివి. ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు:

((خَمْسٌ فَوَاسِقٌ يُقْتَلْنَ فِي الْجِلِّ وَالْحَرَمِ: الْحَيَّةُ وَالْغُرَابُ وَالْكَلْبُ الْعَقُورُ وَالْحَدْيَا)).

"ఐదు దుష్టమృగ జీవులను హారంలో మరి హారం బయటకూడ చంపవచ్చును: పాము, కాకి, కరిచేకుక్క మరియు గద్ద. (ముస్లిం). తేలును చంపవచ్చునని మరో హదీసులో చెప్పబడింది మరియు దాన్ని శపించారు కూడా.

6- అవసరానికి పశువుల (అవి ఒంటె ఆవు మేక మాత్రమే) చెవినికాల్చి మచ్చ పెట్టవచ్చును. ప్రవక్త తన చేతితో జకాత్ ఒంటెలకు అగ్నిమర్క (గుర్తు) పెట్టారు. కాని ఒంటె ఆవు మేక తప్ప ఇతరుల పశువులకు మర్క

పెట్టరాదు. ప్రవక్త ﷺ ఒక సారి గాడిద ముఖము పై అగ్నిమర్కలు చూసి ఇలా హెచ్చరించారు:

(لَعَنَ اللَّهُ مَنْ وَسَمَ هَذَا فِي وَجْهِهِ)). رواه مسلم.

"దీని ముఖముపై అగ్ని మర్కలు పెట్టినవానిని అల్లా శపించుగాక. (ముస్లిం).

7- ఆ పశువుల్లో అల్లా హక్కు ఏమున్నదనేది గ్రహించి జకాత్ చెల్లింప వలసిన పశువులుంటే అందులో జకాత్ చెల్లించాలి.

8- వాటి ద్వారా అల్లా అవిధేయతకు, అతని ధ్యానము నుండి దూరమై, ఆటపాటలలో నిమగ్నులు కాకూడదు. అల్లా ఇలా ఆదేశించెను:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَلْهَيْكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ الْمُنَافِقُونَ: 9﴾

"ఓ విశ్వాసులారా! మీ ధనములు, మీ బిడ్డలు మిమ్మల్ని అల్లా ధ్యానము నుండి మరలించకూడదు". (63: మునాఫిఖున్ : 9). ప్రవక్త ఇలా ప్రవచించారు:

((الْخَيْلُ ثَلَاثَةٌ: هُنَّ لِرَجُلٍ آجِرٍ، وَلِرَجُلٍ سِتْرٍ، وَلِرَجُلٍ وَزْرٍ، فَأَمَّا الَّذِي هِيَ لَهُ آجِرٌ فَرَجُلٌ رَبَطَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأَطَالَ طِيلَهَا فِي مَرْجٍ أَوْ رَوْحَةٍ فَمَا أَصَابَتْ فِي طِيلِهَا مِنَ الْمَرْجِ أَوْ الرُّوحَةِ كَأَنَّتَ لَهُ حَسَنَاتٌ، وَلَوْ أَنَّهَا قَطَعَتْ طِيلَهَا فَاْمَسَّتْ شَرَفًا أَوْ شَرْفَيْنِ كَأَنَّتَ آثَارَهَا وَأَرْوَأَتْهَا حَسَنَاتٍ لَهُ، وَهِيَ لِذَلِكَ الرَّجُلِ آجِرَةٌ. وَرَجُلٌ رَبَطَهَا تَغْنِيًا وَتَعَفُّفًا وَلَمْ يَنْسَ حَقَّ اللَّهِ فِي رِقَابِهَا وَلَا يَطْهُرُهَا فَبُهِتَ لَهَا سِتْرٌ. وَرَجُلٌ رَبَطَهَا فَخْرًا وَرِيَاءًا وَبَوَاءً فَبُهِتَ عَلَيْهَا وَزْرٌ)). رواه البخاري.

"గుత్తాలు మూడు రకాలు. వాటిద్వారా ఒకరికి మంచిఫలితము లభిస్తుంది. మరొకరికి (నరకము నుంచి) అడ్డుగానుంటుంది. మరొకరికి అది భారమవు కుంది. ఎవరికైతే మంచి ఫలితమగునో అతను దాన్ని అల్లా కొరకు కట్టివేసి

దాని క్రాడును కంచలో, మేతపాలములో పొడుగ్గా వదిలేస్తాడు. అందులో అది ఎంతవరకు మేయునో అంత పుణ్యం అతనికి లభించును. ఒక వేళ అది క్రాడును తెంపుకొని ఒకటో, రెండో మట్టి దిబ్బలు దాటిపోయినచో దాని అడుగడుగుకు మరియు ఎన్ని సార్లు మలమూత్రము చేయునో అన్ని పుణ్యాలు లభించును. ఇది అతనికి పుణ్యార్థమగును. మరో వ్యక్తి దాని ద్వారా తన ఆర్థిక పరిస్థితిని బలపరుచు కుంటాడు. ఇతరుల ఎదుట చేతులు జాపి పరిస్థితి రానివ్వడు. అల్లాహ్ హక్కును మరచి పోకుండ అపసరమున్న వారికి సహాయపడుతూ, దాని జకాత్ అదా చేస్తాడు. అది అతనికి (నరకము నుండి) అడ్డగును. ఎవరైతే గర్వానికి నలుగురు చూసి పొగడాలని, ముస్లిములకు నష్టము కలుగుటకు ఉంచుతాడో, అది అతనికి భారమగును. (అనగ పాపమగును) (బుఖారీ).

ప్రతి ముస్లిం పశువుల పట్ల ఈ ధర్మాలను అల్లాహ్, ఆయన ప్రవక్త ఊ విధేయతలో ఉండి పాటించాలి. అన్ని ధర్మాలలో మేలైన ధర్మం, సృష్టిలో ప్రతి ఒకరి కొరకు మేలైన ఇస్లాం ధర్మమాదేశాలను అనుసరించాలి.

సభా మర్యాదలు:

ఒక విశ్వాసపరుని జీవితం నిరంతరం ఇస్లాం ధర్మానికనుగుణంగానే ఉంటుంది. అది జీవిత సర్వ వ్యవహారాలకి మంచి మార్గదర్శకం చూపింది. చివరికి వారి మీటింగులు తోటి సోదరులతో అందులో పాల్గొనె పద్ధతులూ తెలిసింది. అందుకు ప్రతి ముస్లిం ఏ సభలో పాల్గొన్నా, సభ మర్యాదలను పాటించాలి.

1- ఏ సభలో కూర్చుండబోతున్నాడో ముందు వారికి సలాం చేయాలి. తరువాత కూర్చుండాలి. ఒకరిని లేపి అతని స్థానంలో కూర్చుండ కూడదు. ఇద్దరి మధ్య సందుజేసి, వారి అనుమతి లేనిది కూర్చుండ కూడదు. ప్రవక్త ఊ చెప్పారు:

((لَا يَقِيمَنَّ أَحَدُكُمْ رَجُلًا مِنْ مَجْلِسِهِ ثُمَّ يَجْلِسُ فِيهِ، وَلَكِنْ تَوَسَّعُوا أَوْ تَفَسَّحُوا)).

“మీలోనెవరూ కూడ మరొకరిని వారి స్థలమునుంచి తేవి అచ్చట కూర్చోకూడదు. కాని సర్కుబాటు చేసుకొని కూర్చోవాలి. (బుఖారీ, ముస్లిం).

((لَا يَجْلِسُ لِرَجُلٍ أَنْ يُفَرِّقَ بَيْنَ اثْنَيْنِ إِلَّا بِإِذْنِهِمَا)) . رواه أبو داود والترمذی .

మరో సారి ఇలా చెప్పారు: “దగ్గరగా కూర్చున్న వారిద్దరిని, వారి అనుమతి తేనిది విడదీయరాదు”. (అబూ దావూద్, తిర్మిజీ).

2- ఎవరైన కూర్చున్న స్థలమునుంచి తేచిపోయి, మళ్ళి వస్తే ఆ స్థలములో కూర్చునే హక్కు వారిదే. ప్రవక్త ఊ చెప్పారు:

((إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ مِنْ مَجْلِسٍ ثُمَّ رَجَعَ إِلَيْهِ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ)) . رواه مسلم .

“మీలోనెవరైనా తన స్థలమునుంచి తేచిపోయి, మళ్ళి తిరిగి వస్తే అచ్చట కూర్చునే హక్కు అతనికే ఉంది. (అనగ ఇతరులు ఆ స్థలాన్ని ఆక్రమించుకోకూడదు). (ముస్లిం).

3- వృత్తాకారములో ఉన్న సభలో ప్రవేశించి మధ్యలో ఏ వ్యక్తి కూర్చోకూడదు. “వృత్తాకారంలో కూర్చున్నవారి మధ్యలో పోయి కూర్చునేవారిని ప్రవక్త ఊ శపించారు”. (అబూ దావూద్).

((إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَعَنَ مَنْ جَلَسَ فِي وَسْطِ الْخَلْقِ)) . رواه أبو داود .

4- సభమర్యాదల్లో పాటించవలసినవి: పళ్ళలో పుల్లలు చేయరాదు. ముక్కులో మాటిమాటికి వేలు పెట్టరాదు. ఉమ్మి వేయుట, చీదుట మానుకోని, నిర్మానుష్యంగా, అధిక చలనము చేయకుండా, మాట్లాడ దలుచుకుంటే సత్యమే మాట్లాడాలి. ఆత్మ ప్రదర్శన గౌరవభావం ఏర్పడేలా

మాట్లాడకూడదు. ఎవరైనా మాట్లాడే నప్పుడు సోబంగా, శ్రద్ధగా వినాలి. అతని మాటను ఆపవద్దు.

ఈ నియమాలను పాటించే ముస్లిం ఈ రెండు విషయాలను కూడ అవశ్యకతగా భావించాలి. ఒకటిమనగా తన ప్రవర్తన, తన క్రియతో తన సోదరునికి హాని కలిగించకూడదు. విశ్వాసపరుణ్ణి బాధించడం నిషిద్ధం.

"తన ముస్లిం సోదరునికి తన మాటల చేతల ద్వారా హాని కలిగించని వ్యక్తే నిజమయిన ముస్లిముని ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు". (బుఖారీ, ముస్లిం).

((الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ)) . مِثْقَالِ عِلْيَہ

రెండవ విషయము: పరస్పర ప్రేమబంధాల్ని పెంచుకొని ఒకరినొకరు కలుస్తూ ఉండాలని ప్రవక్త ﷺ ప్రభోదించారు.

దారిలో కూర్చున్నప్పుడు క్రింది ధర్మాలను అనుసరించాలి:

1- కనుచూపులను క్రిందికి దించుకొని యుండాలి. దారినుంచి వచ్చి పోతున్న స్త్రీలవైపు కన్నెత్తి చూడకూడదు. అసూయపరంగా మరి హాస్యంగా, ఎగితాళి చేయునట్లు ఎవరి వైపు చూడ కూడదు.

2- బాటసారిని చేతల, మాటల ద్వారా కష్టపెట్టడం, బాధించడం మానుకోవాలి. అది మాట ద్వారా దూషించడమైనా, లోపాలు ఎన్నడమైనా, లేక చేయి ద్వారా కొట్టడం, ఇతరుల సొమ్మును అక్రమంగా తీసుకోవడం. దారి నుంచి వేళ్ళ వారిని అడ్డుకొని వారి రాస్తా బంధు చేయకూడదు.

3- దారినుంచి వేళ్ళ వారు చేసే సలాంకు ప్రతిగా సలాం చేయుట వాజిబ్. అల్లా ఇలా సెలవిచ్చెను:

﴿وَإِذَا حُجَّتْ مَحَجَّتِ حَيْثُ أَخْرَجَ اللَّهُ مِنَ النَّسَاءِ : ٨٦﴾

﴿మీకు ఎవరైనా గౌరవభావంతో సలాము చేస్తే అతనికి మీరు అంతకంటే ఉత్తమమైన పద్ధతిలో ప్రతిసలాము చెయ్యండి. లేదా కనీసం అదే విధంగానైనా చెయ్యండి. (4: నిసా: 86).

4- తన ఎదుట ఒక ధర్మాన్ని విలువనివ్వకుండా పదిలేసిన వారిని చూసినచో, ఆ సమయములో దాని గురించి బోధించడం అతని బాధ్యత. ఎందుకనగా మంచిని ఆదేశించడం ప్రతి ముస్లిం పై (తన శిక్షి ప్రకారం) విధైన బాధ్యత. ఉదా: నమాజు కొరకు అజాన్ అయినప్పటికీ, దారిలో కూర్చున్నవారు లేక వారిలో ఒకరు నమాజుకు రానప్పుడు, వారి వద్దకు వెళ్ళి నమాజుకు రమ్మని చెప్పడం అతని బాధ్యత.

5- తన ఎదుట చెడు జరుగుతుండగా చూసినచో దాన్ని నివారించాలి. ప్రతి ముస్లిం పై చెడును చూసి దాని రూపు మాపడం, మంచిని బోధించడము లాంటి బాధ్యతే. అది ప్రవక్త ఈ ఆదేశానుసారం: "మీలోనెవరైనా చెడు చూసినచో (తమ శిక్షి ప్రకారం) దాని రూపు మాపాలి".

((مِنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُكْرِئْهُ)) . رواه مسلم

ఉదా: ఒక వ్యక్తి మరో వ్యక్తిని అన్యాయంగా కొడుతూ, చితకబాదుతు లేక అతని నొమ్మును అక్రమంగా తీసుకుంటు ఉండగా, తను చూసినచో తన శిక్షి ప్రకారం ఆ చెడును నివారించుట అతని విధి.

6- దారి తప్పిన వారికి దారి చూపాలి.

పైన తెలిపిన ధర్మాలన్నియు ప్రవక్త ﷺ గారి ఈ హదీసు మూలంగా తెలుపబడినవి:

((إِيَّاكُمْ وَالْجُلُوسَ عَلَى الطَّرَقَاتِ، فَقَالُوا: مَا لَنَا بِدِّي، إِنَّمَا هِيَ مَجَالِسُنَا نَتَحَدَّثُ فِيهَا، قَالَ: فَإِذَا أَيْتِمُ إِلَّا الْمَجْلِسَ فَأَعْطُوا الطَّرِيقَ حَقَّهُ، قَالُوا: وَمَا حَقُّ الطَّرِيقِ؟ قَالَ: غَضُّ الْبَصْرِ، وَكَفُّ الْأَذَى، وَرَدُّ السَّلَامِ، وَالْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَفِي بَعْضِ الرُّوَايَاتِ زِيَادَةٌ: وَإِشَادَةُ الصَّالِّ)). مضعف عليه.

"దారిలో కూర్చోవడం మానోకోండి" అని ప్రవక్త ﷺ చెప్పగా, 'అది మాకు తప్పనిసరి, అది మా సమావేశం. అచ్చట మేము మాట్లాడుకుంటాము, చర్చించుకుంటాము' అని విన్నవించుకున్నారు సహచరులు. దానికి ప్రతగా ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు: మీకు కూర్చోవటమే తప్పనిసరి అయితే, దారి హక్కుల్ని పాటించండి. ఆ హక్కులు ఏమిటి? అని అడగ్గా, "చూపులు క్రిందికి యుంచాలి. బాధకలిగించే వాటిని దూరము చేయాలి. సలాము చేసిన వారికి జవాబివ్వాలి. మంచిని ఆదేశిస్తూ చెడును నివారించాలి. అబూ దావూద్ లోని రివాయత్ లో తప్పిపోయిన వారికి దారి చూపాలని కూడ ప్రవక్త ﷺ ప్రభోదించారు. (బుఖారి, ముస్లిం).

సభమర్యాదల్లో ఒకటిమనగ సభనుంచి లేచిపోవునపుడు "కఫ్ఫారతుల్ మజ్లిన్" చదవాలి. అనగ సభలో కుర్చున్న సందర్భములో ఏదైనా తప్పు జరుగవచ్చు. అందుకు సభముగించే ముందు అల్లాతో క్షమాపణ వేడుకోవాలి. ప్రవక్త ﷺ సభ ముగించేముందు ఈ దుఆ చదివేవారు: "సుబ్ హాన కల్లాహుమ్మ వబిహామ్ దిక అష్ హదు అల్ లాఇలాహ ఇల్లా అన్ త అస్తగ్ ఫిరుక వ అతూబు ఇల్లైక" దీని గురించి ప్రశ్నించబడినపుడు ప్రవక్త ﷺ ఇలా సమాధానమిచ్చారు: "ఇది సభలో జరిగిన తప్పిదాలకు పరిహారమగును". (అబూ దావూద్, తిర్మిజి, సహిబు).

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

తెను త్రాగు పద్ధతులు:

(తన జీవితము గడపుటకు) అన్నపానియాలు ఒక సబబు, వసీల అని ముస్లిం భావించాలి. తిండి కోసమే (తను జీవితం గడుపుతున్నట్లు) భావించ కూడదు. అనగ అతను తెను త్రాగేది తన శారీరక ఆరోగ్యానికి, శక్తివంతంగా ఉండి అల్లా; ఆరాధన చేయుటకు. ఈ ఆరాధన ద్వారయే పరలోకములో ప్రతిఫలము మరియు సుఖశాంతులు లభించును. అన్నపానియాలను ఈ విధమైన వసీల గాకుండ, కేవలం తెనుత్రాగి రోజులు గడుపుటకు అని ముస్లిం భావించడు. అందుకు ముస్లిం అన్నపానియాలు భుజించునపుడు క్రింది ధర్మాలను సరిచాలి.

A- ప్రారంభానికి ముందు పాటించవలసినవి:

1- ధర్మసమ్మతమైన ఆహారము ఉపయోగించాలి. ధర్మానికి అసమ్మతమైనది, నిషిద్ధమైనది అన్న సందేహములో నుంచి దూరముంచు గల అన్న పానియాలు ఉపయోగించాలి. అల్లా; ఆదేశం చూడండి:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ﴾ البقرة: ۷۲

﴿ఓ విశ్వాసులారా! మేము సంగిన పవిత్ర వస్తువులను భుజించండి﴾. (2: బఖర: 172). ప్రవక్త ఇలా ఆదేశించారు:

((مَا بَتَّ مِنْ سُخْتٍ فَالْأَرْأَى))

"హరాం సంపాదనతో పెరిగిన, పోషించబడిన శరీరం నరకం పాలగుటకే అర్హత గలది. (హాకిం, బైహఖి ఫి మౌత్ బిల్ ఈమాన్).

2- అన్నపానియాలు అల్లా; ఆరాధన, ఆయన ప్రార్థన చేయుటకు బలము ఇస్తాయన్న ఉద్దేశముండాలి. ఈ ఉద్దేశము వలన పుణ్యాము లభించును.

"యోగ్యమైన" వస్తువు యొక్క ఉపయోగములో సత్సంకల్పముంటే అది ఒక సత్కార్యమగును మరియు సత్ఫలితము లభ్యమగును.

3- భుజించడానికి ముందు చేతులు పరిశుభ్రపరుచుకోవాలి.

4- ప్రవక్త ﷺ కూర్చునే విధంగా వినయముతో కోర్కొవాలి. ఆయన ﷺ ఇలా ప్రభోధించారు: "నేను ఆనుకొని తినను". (బుఖారీ). "నేను దాసుణ్ణి. దాసుడు తిను విధంగానే తింటాను. దాసుడు కూర్చునే విధంగా కూర్చుంటాను". (ముస్నదు అబి యత్ లా).

5- ముందున్నది ఇష్టముంటే తినాలి. తేకుంటే వదిలి వెయ్యాలి. కాని లోపాలు ఎంచ కూడదు. అబూ హరైర రజియల్లాహు అన్తూ ఉల్లేఖించారు: ప్రవక్త ﷺ ఎప్పుడూ భోజనాన్ని వంకలు పెట్టలేదు (లోపాలు ఎంచలేదు). ఇష్టముంటే తిన్నారు తేకుంటే వదిలేసారు. (బుఖారీ).

((مَا عَابَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ طَعَامًا قَطُّ إِنْ اشْتَهَاهُ أَكَلَ وَإِنْ كَرِهَهُ تَرَكَ. البخاري))

6- అతిథి లేక ఇంటివారిలో ఏ ఒకరితోనైనా కలిసి బోజనము చేయాలి. అందులో బర్కత్ (శుభము) కలుగును. ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు: "మీరు కలిసి భోజనము చేయండి. అల్లా; అందులో "బర్కత్" ప్రసాధిస్తాడు. (అబూ దావూద్).

((اجْتَمِعُوا عَلَى طَعَامِكُمْ يَبَارِكُ اللَّهُ فِيهِ)) . رواه أبو داود .

B- బోజనము చేయునప్పుడు పాటించవలసినవి:

1- అల్లా; పవిత్ర నామముతో ప్రారంభించాలి. ప్రవక్త ﷺ ఇలా ఉపదేశించారు:

((إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَذْكُرْ اسْمَ اللَّهِ تَعَالَى، فَإِنْ نَسِيَ أَنْ يَذْكُرَ اسْمَ اللَّهِ تَعَالَى))

فِي أَوَّلِهِ فَلْيَقُلْ: بِسْمِ اللّٰهِ أَوَّلُهُ وَآخِرُهُ)). رواه أبو داود والترمذي.

"మీలో నవ్వరైనా భోజనము చేయునపుడు "బిస్మిల్లాహ్" అనాలి. ఆరంభములో మరచి పోయినచో గుర్తొచ్చినపుడు "బిస్మిల్లాహ్" అవ్వలిపా వఆఖిరిపా" అనాలి. (అబూ దావూద్, తిర్మిజి).

2- ప్రవక్త ﷺ ఆదోనుసారం భోజనము చేసిన తరువాత అల్లా స్తోత్రములు ఈ విధంగా తెలుపుకోవాలి. ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు: భోజనము చేసిన తరువాత "అల్ హాందులిల్లాహ్ పాల్లజి అత్ అమనీ హాజా వరజఖినీహీ మిన్ గైరి హాలిమ్ మిన్నీ వలా ఖువ్వతిన్" చదివినవారి పూర్వ పాపాలు మన్నించబడుతాయి. (బుఖారీ, ముస్లిం).

((مَنْ أَكَلَ طَعَامًا وَقَالَ: [الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هَذَا وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةَ] غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ)). مضع عليه.

3- కుడి చేయితో మూడు వ్రేళ్ళతో చిన్న చిన్న ముద్దలు (లుఖ్మ) చేసి ప్రతి "లుఖ్మ"ను బాగుగా నమలాలి. పళ్ళెము మధ్యలో నుంచి తినకుండ, తన నమీపమునుంచి తినాలి. ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ఇదే విధానం నేర్చుతూ ఇలా బోధించారు:

((يا غلام! سمِّ الله، وكلِّ بيمينك، وكلِّ مما يليك)). مضع عليه.

"ఓ అబ్బాయి! తిను సమయములో అల్లా నామము పఠిస్తూ, కుడి చేతితో నమీపములో ఉన్నదే భుజించు." (బుఖారీ, ముస్లిం).

4- మెతుకు క్రిందపడినచో దానిని శుభ్రము చేసి తినాలి. ముస్లిం గ్రంథంలో ఉంది, ప్రవక్త ﷺ ఇలా ఉపదేశించారు:

((إِذَا سَقَطَتْ لُقْمَةُ أَحَدِكُمْ فَلْيَأْخُذْهَا، وَلْيَمِطْ عَنْهَا الْإِدَىٰ وَلْيَأْكُلْهَا، وَلَا يَدَعْهَا
لِلشَّيْطَانِ)). رواه مسلم.

"మీరు భోజనము చేయునపుడు మెతుకులు క్రింద పడినచో ఎత్తుకోవాలి. వీడైన అంటినచో శుభ్రము చేసి తినాలి. పైతాన్ కొరకు మిగిలించకూడదు".

5- వేడి అన్నపానియాల్లో ఉద కూడదు. చల్లారక ముందే భుజించకూడదు. నేక్కు త్రాగుతూ అందులోనే స్వాస వదలకుండా పక్కన తీసుకోవాలి. ఇబ్బె అబ్బాస్ రజియల్లాహు అన్తుమా ఉల్లెఖించారు ప్రవక్త ﷺ పశ్చాములో స్వాస తీసుకొనుట మరియు ఉదుట నోషధించారు. (తిర్మిజి).

((أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَىٰ أَنْ يَنْفَسَ فِي الْإِنَاءِ أَوْ يَنْفُخَ فِيهِ)). رواه الترمذي.

6- ఆకలింపు చేసుకునంతే తినాలి. అంతకు మించి దురాశగా తినువారికి బోధనార్థం ప్రవక్త ﷺ ఇలా ఉపదేశించారు:

((مَا مَلَأَ آدَمِيٌّ وَعَاءَ شَرًّا مِنْ بَطْنِهِ، حَسْبُ ابْنِ آدَمَ لَقِيمَاتٍ يَقْمَنَ صَلْبَهُ، فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ فَكُلَّتْ لِبَطْنِهِ، وَكُلَّتْ لِشَرَابِهِ، وَكُلَّتْ لِنَفْسِهِ)). رواه احمد وابن ماجه.

"మానవుడు తన కడుపుకన్న చెడ్డది ఏది నింపడు. మానవునికి తన వీపు చక్కగ నిలబడుటకు కొద్ది మెతుకులు తిన్న సరిపోయేది. మరి ఎక్కువ తినాలనుకుంటే తను మూడు భాగాల్లో ఒక భాగము తిండికి, మరో భాగము త్రాగుటకు, మరొక భాగము గాలి కొరకుంచాలి. (అహ్మద్, ఇబ్బె మాజి).

7- భోజనము చేయుటకు కూర్చున్న సమావేశములో పెద్దవారున్నచో వారికంటే ముందు తినత్రాగడానికి ప్రయత్నించడము అసభ్యత అనబడును.

8- భోజనము చేస్తు సహచరుల వైపు చూడకూడదు అందువలన వారు సిగ్గు పడవచ్చు.

9- భోజనము చేసే సమయంలో తోటి నోదరులు ఆసవాించుకునే విధంగా ప్రవర్తించ కూడదు. చేయినట్లైతే దులపకూడదు. నోటి నుంచి మెతుకులు క్రిందపడ విధంగా తల క్రిందికి వంచకూడదు. రొట్టె ముక్క పళ్ళతో కొరికి మిగిలినది పళ్ళములో వేయకుండా చేతులోనే ఉంచవలెను. సహచరులకు ఇబ్బంది కలిగే విధంగా వారు ఆసవాించుకునే విధంగా మాట్లాడకూడదు.

C- భుజించిన తరువాత పాటించవలసినవి:

- 1- ప్రవక్త ﷺ సాంప్రదాయాన్ని అనుసరిస్తూ కడుపునిండ తినకుండా ఉండాలి.
- 2- భోజనం చేసిన తరువాత వేళ్ళల్లో మెతుకులు మిగులకుండా తినవలెను. తరువాత వ్రేళ్ళు తుడుచుకొని, కడిగి పరిశుభ్రం చేయవలెను.
- 3- క్రిందపడిన మెతుకులను తీసుకొనవలెను. ఇది అల్లా; ప్రసాదమును విలువనిచ్చి కృతజ్ఞత తెలిపినవారగుదురు.
- 4- పళ్ళు, నోరు పరిశుభ్రత కొరకు పళ్ళల్లో పుల్ల (భిలత్) చేసి పుక్కిళించ వలెను.
- 5- తినత్రాగిన తరువాత అల్లా; కృతజ్ఞతలు తెలుపాలి. ఇతరుల వద్ద భోంచే సినపుడు వారికొరకు ఇలా దుఆ చెయ్యాలి; అల్లాహుమ్మూ బారిక్ లహుమ్ ఫీమా రజఖ్ తహుమ్ వగ్ ఫిర్ లహుమ్ వర్ హుమ్ హుమ్.

ప్రయాణ నియమాలు:

ప్రయాణం జీవిత అవసరాల్లో ఒకటి. అది హజ్, ఉమా, యుద్ధం, విద్యా భ్యాసం మరియు బంధువులను కలుసుకొనుటకు ఏదో ఒక నియమంతో

ప్రయాణం అవశ్యకత విషయం. ఈ ప్రయాణం, దాని సిద్ధాంతాలు, ఆదేశాలు తెలుపడంలో ఇస్లాంధర్మం ఎంతో శ్రద్ధ చూపింది. ప్రతీ ముస్లిం వాటిని తెలుసుకోవాలి. ఆ ప్రకారమే ఆచరించాలి. ఆదేశాలు ఇవి:

1- నాలుగు రకాతుల నమాజులను తగ్గించి రెండు చదవాలి. మగ్రిబ్ మాత్రం పూర్తి మూడు చేసుకోవాలి. తను నివసించే ప్రాంతమును వదలి నప్పటినుండి మళ్ళీ తిరిగి చేరుకునెంత వరకు అదే విధంగా చేయాలి. ఏ ప్రాంతానికైతే పయనమయ్యారో ఒక వేళ అచ్చట నాలుగు లేక అంతకు ఎక్కువ రోజులు ఉండుటకు నిర్ణయించుకున్నచో స్వగ్రామము చేరుకు నెంత వరకు పూర్తి నమాజు చెయ్యాలి. అల్లా ఆదేశం ఇలా వుంది:

﴿ وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ ﴾ النساء: 101
 మీరు ప్రయాణానికి బయలుదేరినపుడు నమాజును సంక్షిప్తం చేస్తే, అది తప్పుకాదు. (4: నిసా: 101).

((خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنَ الْمَدِينَةِ إِلَى مَكَّةَ فَكَانَ يُصَلِّي الرُّبَاعِيَةَ رَكَعَتَيْنِ رَكَعَتَيْنِ حَتَّى رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ)). رواه البخارى و مسلم.

అనాస్ రజియల్లాహు అన్ను చెప్పారు: మేము ప్రవక్త ﷺ వెంట మదీన నుంచి మక్కా వెళ్ళాము. మళ్ళీ మేము మదీన చేరుకునెంత వరకు ప్రవక్త ﷺ నాలుగు రకాతుల నమాజు రెండు రెండేసి చదివేవారు. (బుఖారీ, ముస్లిం).

2- అలీ రజియల్లాహు అన్ను గారి ఉల్లేఖనం ప్రకారం మూడు పగలు మూడు రాత్రులు మేజోళ్ళపై మసా (స్పర్శ) చేయవచ్చును. ఆయన ఉల్లేఖనం:

((جَعَلَ لَنَا النَّبِيُّ ﷺ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَلَيَالِيَهُنَّ لِلْمَسَافِرِ، وَيَوْمًا وَلَيْلَةً لِلْمُقِيمِ، يَعْنِي فِي الْمَسْحِ عَلَى الْخَفَيْنِ)). رواه أحمد و مسلم.

"ప్రయాణికునికి మూడు పగలు మూడు రాత్రులు మరియు నివాసునికి ఒక పగలు ఒక రాత్రి మేజోళ్ళపై మసా (స్పర్శ) చేయుటకు ప్రవక్త ﷺ మాకు సలవిచ్చారు. (అహ్మద్, ముస్లిం, నసాయి, ఇబ్ను మాజ).

3- నేళ్ళు లేనియడల, లేక దాన్ని పొందడం కష్టమైనపుడు మరి దాని ధర పెరిగినపుడు "తయముమ్" చేయవచ్చును. అల్లా ఆదేశం చదవండి:

﴿ وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ، أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ ﴾ النساء: 43

ఘోరు ఎప్పుడైనా అస్వస్థులైతే, లేక ప్రయాణంలో ఉంటే, లేక మీలో ఎవరైనా మలముత్ర విసర్జనం చేసివుంటే, లేక మీరు మీ స్త్రీలతో సంభోగము జరిపివుంటే, మీకు నీరు లభ్యంకాని పక్షంలో, పరిశుభ్రమైన మట్టిని ఉపయోగించండి, దానితో మీ ముఖాలను చేతులను రుద్దుకోండి⁽¹⁾. (4: నసా: 43).

4- ప్రయాణ రోజుల్లో ఉపవాసముండకుండా తరువాత ఉండవచ్చు. అల్లా ఆదేశం ఇది:

﴿ لَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ﴾ البقرة: 184

ఘోరులో ఎవరైనా వ్యాధిగ్రస్తులైతే, లేక ప్రయాణంలో ఉంటే వేరే దినాలలో ఆ ఉపవాస దినాలను పూర్తిచెయ్యాలి. (2: బఖర: 184).

5- నఫిల్ నమాజు వాహనముపై చేయవచ్చును. అది ఏవైపున తిరిగినను పరవ లేదు.

ఇబ్ను ఉమర్ రజియల్లాహు అస్తు చెప్పారు: ప్రవక్త ﷺ తన ఒంటి ఎటుతిరిగిన

(1) దీనినే తయముమ్ అంటారు. దాని విధానం: ఒక సారి రెండు చేతులు భూమిపై కొట్టి ముఖముపై ఒకసారి, మణికల్లు వరకు చేతులపై ఒకసారి తుడుచుకోవాలి.

దానొపైనే నఫిల్ నమాజు చేసేవారు. (బుఖారీ, ముస్లిం).

6- జొహర్ అసర్ మరియు మగ్రిబ్ ఇషా "జమ తఖ్ దీమ్" చేయవచ్చును. (అనగ జొహర్ అసర్ ఒకసారి జొహర్ సమయములో మరియు మగ్రిబ్ ఇషా ఒకసారి మగ్రిబ్ సమయములో చేయుట). అదే విధంగా "జమ తాఖిర్" చేయవచ్చును. (అనగ జొహర్ అసర్ ఒకసారి అసర్ సమయం లో మరియు మగ్రిబ్ ఇషా ఒకసారి ఇషా సమయములో).

((خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ لَكَانَ يُصَلِّي الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ جَمِيعًا))

706: رواه مسلم: ((وَالْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ جَمِيعًا))

ముఆజ్ రజీయల్లాహు అన్న ఉల్లేఖించారు: ప్రవక్త ﷺ తో మేము "తబూక్" యుద్ధానికి వెళ్ళాము. ప్రవక్త ﷺ జొహర్ అసర్ ఒకసారి, మగ్రిబ్ ఇషా ఒకసారి చేసేవారు. (ముస్లిం: 706).

ప్రయాణ ధర్మాలు:

1- ప్రయాణములో వెళ్ళే ముందు తనపై ఉన్న ఇతరుల హక్కులను వారి వారి అమానతులను అదా చేయాలి. ఎందుకనగ ప్రయాణం నుండి తిరిగి సురక్షితంగా వచ్చే నమ్మకం తక్కువ.

2- తనపై విధియున్న తల్లిదండ్రుల, భార్యసంతానముల ఖర్చులను తీసియుంచి, తను కూడ పవిత్రమైన హలాల్ అన్నపానియాలు వెంట తీసుకొని వెళ్ళవలెను.

3- తన ఇంటివారు, సోదరులు, బంధువులతో ఏడుకోలు తీసుకుంటూ ఈ దుఆ చదవాలి: "అస్తాదిఉల్లా: దీనకుం వ ఆమానతకుం వ ఖివాతీమ అల్ మాలీకుం". సాగనంపుటకు వచ్చినవారు అతనికి ఇలా

దుఆ ఇవ్వాలి: ".జవ్వదకల్లాహు బిత్తఖ్వా వ గఫర .జన్ బక వ వజ్జహక ఇలల్ ఖైరి హైను తవజ్జహ్ త". (అల్లా నీకు భయబీతి గుణం ప్రసాదించుగాక, నీ పాపాలు మన్నించుగాక, నీవు ఎటు వెళ్ళిన మేలును నీ వెంట చేయుగాక). ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు:

((إِنَّ لِقَمَانَ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى إِذَا اسْتُرِدَّغَ شَيْنًا حَفِظَ)). مسند أحمد

హజ్రత్ లుఖ్మాన్ చెప్పారు: అల్లాహు తఅలా దెనికాపాడుటకు బాధ్యత తీసుకున్నాడో దానినికాపాడుతాడు. (కన్ జుల్ ఉమ్మూల్ V: 6 P:702)

((اسْتُرِدَّغَ اللَّهُ دِيْنَكَ وَأَمَانَتَكَ وَخَوَانِيْمَ اَغْمَالِكَ)) أبو داود.

ప్రవక్త ﷺ తనని సాగనంపుటకు వచ్చిన వారికి ఇలా దుఆ ఇచ్చేవారు: "అస్తాదిఉల్లా దీనక వ అమానతక వ ఖవాతీమ అత్ మాలిక". (నీ ధర్మం, అమానతు, నీ ఆంఠిమ ఆచరణ అల్లాకు అప్పగిస్తున్నాను). (అబూ దావూద్, తిర్మిజీ).

4- ప్రయాణములో తోడుకు మంచి స్నేహితులను ఎన్నుకొని ముగ్గురు నలుగురు కలసి వెళ్ళాలి. ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు: ఒంటరి బాటసారి పైతాన్, ఇద్దరు బాటసారులు పైతానులే, ముగ్గురయితే నిజమయిన బాటసారులు. (అబూ దావూద్: జిహాద్ 86, 2607, తిర్మిజీ: ఫజాయిలె జిహాద్ 4, నసాయి).

((الرَّوَاكِبُ شِبْطَانٌ، وَالرَّوَاكِبَانِ شِبْطَانَانِ، وَالرَّوَاكِبُ ثَلَاثَةٌ)) أبو داود وغيره

మరో సారి ఇలా ప్రవచించారు ప్రవక్త ﷺ:

((لَوْ أَنَّ النَّاسَ يَعْلَمُونَ مِنَ الْوَاخِدَةِ مَا أَعْلَمَ مَا سَارَ رَاكِبٌ لِبَلِيلٍ وَخِدَةٍ)). البخارى

"ఒంటరి ప్రయాణం గురించి నాకు తెలిసిన తీరు ప్రజలకు తెలిసియుంటే ఏ ఒకరు కూడ రాత్రి ఒంటరిగా ప్రయాణం చేసేవారు కారు". (బుఖారీ: 2998).

5- బాటసారులు తమలోని ఏ ఒకరినైనా నాయకునిగా (అమీర్) ఎన్నుకొనవలెను. ఆతను వారి సలహాలతో వారిలో నాయకత్వము వహించును. ప్రవక్త ﷺ బోధించారు:

((إِذَا خَرَجَ ثَلَاثَةٌ فِي سَفَرٍ فَلْيُؤَمِّرُوا أَحَدَهُمْ)) رواه أبو داود

*ముగ్గురు కలసి ప్రయాణం చేసినపుడు ఒకరిని నాయకునిగా ఎన్నుకొనవలెను. (అబూ దావూద్: జిహాద్ 87. 2609).

6- పయనించే ముందు ఇస్తిఖార నమాజు చేసుకోవాలి. ప్రవక్త ﷺ ఈ విషయమున చాల ప్రోత్సహించి ఖుర్ఆన్ సూరాలు నేర్పే విధంగా ఇస్తిఖార దుఆ నేర్పేవారు. (బుఖారీ).

7- సవార్లపై ఎక్కి ఈ దుఆ చదవాలి:

بِسْمِ اللَّهِ أَحْمَدُ لِلَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرْنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ
مُقْرِنِينَ، وَأَنَا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ، اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ
وَالْتَقْوَى، وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضَى، اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا وَاطْوِعْنَا
بُعْدَهُ، اللَّهُمَّ أَنْتَ الْمَاصِحُ فِي السَّفَرِ وَالْخَلِيفَةُ فِي الْآهْلِ وَالْمَالِ. اللَّهُمَّ
إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ وَكَآبَةِ الْمُنْظَرِ وَخَيْبَةِ الْمُنْقَلَبِ وَسَوْءِ
الْمُنْظَرِ فِي الْمَالِ وَالْآهْلِ وَالْوَالِدِ. رواه مسلم

*బిస్మిల్లాహి, వల్ హాండు లిల్లాహి, వల్లాహు అక్బర్, సుబ్ హా నల్లాజీ సఖ్ఖిరలనా హాజా వమాకున్నా లహూ ముఖ్రినీన్, వఇన్నా ఇలా రబ్బినా లమున్ ఖలిబూన్, అల్లాహుమ్మ ఇన్నా

నన్ అలుక ఫీ సఫరినా హాజల్ బిర్త వత్తఖ్వా, వమినల్ అమలి మాతర్హా, అల్లాహుమ్మూ హవ్విన్ అలైనా సఫరనా హాజా, వత్ విఅన్నా బుత్ దహు, అల్లాహుమ్మూ అన్ తస్సాహిబు ఫిస్సఫరి వల్ ఖలీఫతు ఫిల్ అహ్ లి వల్ మాలి, అల్లాహుమ్మూ ఇన్నీ అఊజుబిక మిన్ వత్ సాఇస్సఫరి వ కాబతిల్ మన్ జరి వ సూఇల్ మున్ ఖలబి ఫిల్ మాలి వల్ అహ్ లి వల్ వలద్.

భావం: అల్లా! నా మముతో వెళ్తున్నాను. సర్వ స్తోత్రములు అల్లాకే. అల్లా మహోన్నతుడు. ఆ ఉన్నతుడైన అల్లాయే దీన్ని (వాహనమును) మా ఆధీనంలోకి ఇచ్చాడు. లేకపోతే మేము దీన్ని ఆధీనపరుచుకోలేక పోయే వారము. నిస్సందేహంగా మేము మా ప్రభువు వైపునకే మరలవలసిన వారము. ౬ అల్లా! మేము ఈ ప్రయాణంలో సత్కార్యాలు చేసి, భయభక్తుల తో మెలిగే, నీ ప్రసన్నత లభించే కార్యాల బుద్ధిని కోరుకుంటున్నాము. అల్లా! ఈ ప్రయాణాన్ని మాకు సులభతరం చెయ్యి. దీని దూరాలను మాకు దగ్గర చెయ్యి. అల్లా! నేవే ఈ ప్రయాణంలో మా సన్నిహితుడివి. నేవే మా ఇంటివారిని, మా ధనాన్ని కనిపెట్టుకు ఉండే వాడివి. అల్లా! నేను నీ శరణు కోరుతున్నాను. ప్రయాణంలోని కష్టాలనుండి, అయిష్టకరమైన దృష్టిల నుండి కాపాడు. నా సంపద వ్యర్థమవకుండా, నా ఆత్మియులకు నా సంతానానికి నేను తిరిగి వెళ్ళుటప్పటికి హాని కలగకుండా కూడ నీ శరణయే కోరుతున్నాను.

8- గురువారము రోజు పొద్దున ప్రయాణం చేయడం మంచిది. ప్రవక్త ఇలా దుఆ చేసారు:

((اللَّهُمَّ بَارِكْ لِي بِمَكْرَاهِي)) رواه أبو داود

“ఓ అల్లా! నా ఉమ్మతీయులకు వారి తెల్లవారిజాములో బర్కత్ (శుభం) ప్రసాదించు (అబూ దావూద్: జీహాద్ 85, 2606). ఆయన ఊ కూడ గురువారమే ప్రయాణం చేసేవారు.

9- వాహానము ఎక్కు ప్రదేశములో ఎక్కునప్పుడు అల్లాహు అక్బర్ అనాలి. అబూ హురైరే రజీయల్లాహు అన్ను ఉల్లేఖించారు, ఒక వ్యక్తి ప్రవక్త ఊతో ‘ఓ ప్రవక్తా నేను ప్రయాణం చేయదల్చుకున్నాను మీరు నాకు ఉపదేశించండి’ అని కోరగా, ప్రవక్త ఊ చెప్పారు: “ఎల్లవేళల్లో అల్లాతో భయపడు. ప్రతి ఎక్కు ప్రదేశములో “అల్లాహు అక్బర్” పలుకు. (తిర్మిజీ. 3441).

10- ఎవరితోనైనా భయమున్నప్పుడు ఈ దుఆ చదవాలి:-

((اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَجْعَلُكَ فِيْ حُجُوْرِهِمْ، وَنَعُوْذُ بِكَ مِنْ شُرُوْرِهِمْ))

అల్లాహుమ్మ ఇన్నా నజ్ అలుక ఫీ నుహూరిహిమ్, వ నశూజు బిక మిన్ శురూరిహిం. భావం: (ఓ అల్లా! నిన్ను వారి ఎదుట ఉంచుతూ, వారి కిడు నుండి నీ శరణు వేడుతున్నాము). ఇలా ప్రవక్త ఊ చదివేవారు. (అబూ దావూద్. 1537)

11- ప్రయాణములో చేయు దుఆ అంగీకార యోగ్యమైనది గనుక ఇహ పరాల మేలు కొరకు దుఆ చేస్తూ ఉండాలి. ప్రవక్త ఊ చెప్పారు:

((تَلَاتُ دَعْوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٍ لَّا شَكَّ فِيْهِنَّ: دَعْوَةُ الْمَظْلُوْمِ، وَدَعْوَةُ الْمَسَالِيْرِ، وَدَعْوَةُ الْوَالِدِ عَلٰى وَوَالِدِهِ.)) رواه أبو داود والترمذی.

“మూడు రకాల దుఆలు అంగీకార యోగ్యమైనవి అందులో ఏలాంటి సందేహము లేదు: వీడుతుంది. ప్రయాణికునిది. తండ్రి బద్ దుఆ (అర్థనాదన) సంతానముపై. (అబూ దావూద్. 1536. తిర్మిజీ. 1906).

12- ఏదైనా ప్రాంతములో బస చేసినపుడు ఈ దుఆ చదవాలి:

((اَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ))

"అక్షాజు బికలిమాతిల్లాహ్ తామ్మాతి మిన్ షర్రి మాఖులఖ్"
భావం: సృష్టిలోని కిడునుండి అల్లా పవిత్ర వచనాల శరణు కోరుచున్నాను.
(ముస్లిం. 2708). రాత్రి అయినపుడు ఈ దుఆ చదవాలి:

((يَا أَرْضُ رَبِّي وَرَبِّكَ اللَّهُ، إِنِّي أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّكَ وَشَرِّ مَا فِيكَ، وَشَرِّ مَا يَدْبُ عَلَيْكَ، وَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّ أَسَدٍ وَأَسْوَدٍ، مِنْ حَيَّةٍ وَعَقْرَبٍ، وَمِنْ سَائِكِي الْجَلْدِ، وَمِنْ وَالِدٍ وَمَا وَلَدَ))

"యా అర్ జు రబ్బీ వరబ్బుక్కిల్లా, ఇన్నీ అక్షాజు బిల్లాహ్ మిన్ షర్రికి వషర్రి మాఫికి, వషర్రి మా యదుబ్బు అలైకి, వఅక్షాజు బిల్లాహ్ మిన్ షర్రి అసదివ్ (వఅస్వదిన్, మిన్ హాయ్యతివ్ (వఅఖ్ రబివ్ (వమిన్ సాకినీల్ బలద్, వమిన్ వాలిదివ్ (వమా వలద్. (అబూ దావూద్. 2603). భావం: ఓ భూమీ! నే ప్రభువు, నా ప్రభువు అల్లా మాత్రమే. నేను అల్లా శరణు కోరుతున్నాను నీ కిడుల నుండి నీ లోపల ఉన్న కిడుల నుండి. నీపై సందరించే ప్రాణుల కిడునుండి. పులి, పాము, కేలు, ఈ పురవాసుల కిడునుండి, ఇంకా తండ్రి కొడుకుల కిడునుండి కూడ అల్లా శరణు కోరుకుంటున్నాను.

13- భయము ఏర్పడినచో "సుబ్ హానల్ మలికిల్ ఖుద్దాసి, రబ్బిల్ మలాఇకతి వ్రూహ్, జుల్లీలతిస్సమావాతు బిల్ ఇజ్జతి వల్ జుబూతి" చదవాలి. (భావం: సర్వాధికారి, లోపాలకు,

దోషాలకు అతీతుడు, దైవదూతల, రూహుల్ అమీన్ యొక్క ప్రభువు (అయిన అల్లా) యొక్క పవిత్రత కొనియాడుతున్నాను. ఆకాలపై అధికారం, ప్రాబల్యం ఆయనదే).

سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ رَبِّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ

جَلَّتِ السَّمَاوَاتُ بِالْعِزَّةِ وَالْجَبْرُوتِ

14- పట్టణములో చేరుకున్నప్పుడు ఈ దుఆ చదవాలి:

اللَّهُمَّ اجْعَلْ لَنَا بِهَا قَرَارًا، وَاَرْزُقْنَا فِيهَا رِزْقًا حَلَالًا، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ هَذِهِ الْمَدِينَةِ وَخَيْرَ مَا فِيهَا، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا فِيهَا.

"అల్లాహుమ్మజ్జీ అల్లనా బిహ్ ఖరార, వర్లుఖ్నా ఫిహ్ రిజ్ఖన్ హలాల, అల్లాహుమ్మ ఇన్నీ అన్ అలుక ఖైర హాజిహిల్ మదీనతి వఖైర మాఫీహ, వ అఊజుబిక మిన్ షర్రిహ్ వ షర్రి మాఫీహ. ఈ దుఆ ప్రవక్త చదివేవారు. (భావం: ఓ అల్లా! ఇచ్చట మాకు ఉండుటకు స్థానం ప్రసాదించు. పవిత్రమైన, ధర్మసమ్మతమైన ఆహారం ప్రసాదించు. ఓ అల్లా! నీతో ఈ నగరము, ఇందులోని మేలును కోరు తున్నాను. ఈ నగరము, ఇందులోని కీడుతో నీ శరణు వేడుతున్నాను).

15- ప్రయాణము నుంచి తిరిగి వచ్చినపుడు మూడు సార్లు "అల్లాహు అక్బర్" అని పలికి ఇది చదవాలి:

((اَبُو تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ))

"ఆయిబూన తాయిబూన ఆబిదూన లిరబ్బీనా హామిదూన" మఠి

మరి చదవాలి. ఇలా ప్రవక్త ﷺ చదివేవారు. (ముస్లిం.1342).

16- రాత్రి వేళ ఆకాస్మికంగా ఇంట్లో ప్రవేశించకూడదు. తను వస్తున్న వార్త ముందే ఇంటివారికి తెలియజేయాలి. ఇది ప్రవక్త ﷺ గారి సాంప్రదాయం.

17- స్త్రీ తన వెంట "మహ్రామ్" (వరుస రీత్యా వివాహానికి నిషద్ధమైనవారు) లేనిదే ప్రయాణము చేయకూడదు. ప్రవక్త ﷺ ఇలా ఉపదేశించారు:

((لَا يَحِلُّ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَسَافِرَ مَسِيرَةَ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ عَلَيْهَا)) مِثْقَالِ عَلَيْهِ

"ఏ స్త్రీ కూడ ఒక రాత్రి ఒక పగలు "మహ్రామ్" లేనిది ప్రయాణము చేయకూడదు. (బుఖారీ. 1087. ముస్లిం. 1331).

వస్త్ర ధారణ పద్ధతులు:

వ్యాసుడు తన వస్త్ర ధారణ విషయములో క్రింది పద్ధతులను పాటించాలి:

1- పట్టువస్త్రాలు ధరించ కూడదు. అది తలకు చుట్టే రుమాల్ గాని లేక దుస్తులే గాని ఇంకా మరేదైనా సరే. ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు:

((حَرَّمَ لِبَاسُ الْحَرِيرِ وَاللَّهَبِ عَلَى ذُكُورِ أُمَّتِي، وَأَحْلَلْنَا لَهُمْ)) رواه الترمذي ١٧٢٠

"పట్టు దుస్తులు, బంగారము నా అనుచరుల పురుషుల పై నోషధించబడినవి, స్త్రీలకు యోగ్యమయినవి. (తిర్మిజి: 1720).

2- బట్ట, అది లుంగి అయిన లేక పైజామ అయినా పొడుగ్గా, చీలమండలము క్రిందికి ఉండేలా కట్టుకోకూడదు. ప్రవక్త ﷺ ఇలా హెచ్చరించారు:

((مَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ مِنَ الْبِزَارِ لِي النَّارِ)) البخاري

"చీలమండల క్రిందికి వ్రేలాడే వస్త్రము నరకం పాలగును". (బుఖారీ: 5787).

3- తెల్ల రంగు బట్టను ఇతర రంగుల పై ప్రధాన్యతనివ్వాలి. ప్రతి రంగు బట్టను యోగ్యమైనదిగా భావించాలి. ప్రవక్త ﷺ బోధించారు:

((الْبَيْضُ الْبَيَاضُ فَانْهَافًا مِنْ خَيْرِ ثِيَابِكُمْ، وَكَفْنَا فِيهَا مَوْتًا كُمْ))

"మీరు తెల్లని వస్త్రాలు ధరించండి. మీ వస్త్రాల్లో అది చాల మంచిది. మీరు వాటినే మీ శవాలకు తొడిగి సమాధి చేయండి. (అబూ దావూద్ 3872, తిర్మిధీ 994).

4- ముస్లిం వనిత దుస్తులను వొడుక్కో పాదాలు కనబడకుండా ధరించాలి. దుప్పటితో, తలతో పాటు వక్రః స్థలమును, మెడను కప్పియుంచాలి. అల్లాః ఇలా ఆదేశించాడు:

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِمَ زَوَّجْتُكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُذَنِّبْنَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَائِبِهِنَّ﴾

الأحزاب: ౦౯

﴿ప్రవక్తా! నీ భార్యలకూ, నీ కూతుళ్ళకూ, పోషకుల యొక్క స్త్రీలకూ తమ దుప్పట్ల కొంగులను తమపై వ్రేలాడ తీసుకోమని చెప్పు. (33: అహ్ జాబ్: 59). మరో చోట ఇలా ఆదేశించబడింది.

﴿وَأَيُّضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ...﴾

النور: ౩౧

﴿వారు తమ వక్రఃస్థలాలను ఓణి అంచులతో కప్పుకోవాలి. వారు తమ అలంకరణను వీరి ముందు తప్ప మరెవరి ముందూ ప్రదర్శించకూడదు; భర్త, తండ్రి..... (24: నూర్: 31).

5- బంగారపు ఉంగురము పురుషులు తొడుగ కూడదు. ప్రవక్త ﷺ దానిని నోషించారు:

((حُرْمَ لِبَاسِ الْخَرِيرِ وَاللَّغْبِ عَلَى ذُكُورِ أُمَّتِي، وَأَجَلٌ لِسَائِهِمْ)) رواه الترمذي 1۷۲۰

"పట్టు దుస్తులు మరియు బంగారము నా అనుచరుల పురుషుల పై నోషధించబడినవి. స్త్రీలకు యోగ్యమయినవి". (తిర్మిజి.1720). వెండి ఉంగురము ఉపయోగించ వచ్చును.

6- ఒక చెప్పు తొడిగి నడవకూడదు. ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు:

((لَا يَمْسُ أَحَدُكُمْ فِي نَعْلٍ وَاحِدَةٍ لِيُخْفِهَا، أَوْ لِيَنْعَلَهَا جَمِيعًا)). البخارى و مسلم.

"మీలోనెవరు కూడ ఒక చెప్పుతో నడవకూడదు. తీస్తే రెండు తీయాలి. లేక రెండు తొడగాలి. (బుఖారీ: 5855, ముస్లిం: 2097).

తొడుగెట్లుప్పుడు కుడి కాలిలో ముందు తొడగాలి. తీసెట్లుప్పుడు ఎడమ కాలునుంచి ముందు తీయాలి. ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు:

((إِذَا اتَّعَلَّ أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِالْيَمِينِ، وَإِذَا نَزَعَ فَلْيَبْدَأْ بِالشَّمَالِ)). البخارى و مسلم.

"మీలోనెవరైనా చెప్పులు తొడిగినచో కుడి నుంచి ప్రారంభించాలి. తీయు నప్పుడు ఎడమ నుంచి ప్రారంభించాలి". (బుఖారీ: 5856, ముస్లిం: 2097). అదే విధంగా దుస్తులు ధరించినప్పుడు.

((كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُحِبُّ التَّيْمَنَ فِي شَأْنِ كُلِّهِ فِي تَعَلُّهِ، وَتَرْجُلِهِ، وَطَهْرِهِ))

అయిషా రజీయల్లాహు అన్నా తెలిపారు: ప్రవక్త ﷺ ప్రతీకార్యము కుడివైపు నుండి చేయుట ప్రేమించేవారు. అదిచెప్పులు తొడుగుటలో, తల దువ్వుట లో మరియు పుజుచేయునప్పుడు కూడ. (బుఖారీ: 426, ముస్లిం: 268).

7- పురుషుడు స్త్రీ వస్త్రాలు, స్త్రీ పురుషుని వస్త్రాలు ధరించకూడదు. ప్రవక్త ﷺ దీనిని కఠినంగా నోషధించారు:

((لَعَنَ اللَّهُ الرَّجُلَ يَلْبَسُ لِبْسَةَ الْمَرْأَةِ، وَالْمَرْأَةَ تَلْبَسُ لِبْسَةَ الرَّجُلِ)). أبو داود: 4092

"స్త్రీ వస్త్రాలు ధరించిన పురుషులను, పురుషుల వస్త్రాలు ధరించిన స్త్రీలను అల్లా శపించాడు". (అబూ దావూద్: 4092). మరో ఆదేశం:

((لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ، وَالْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ

بِالرِّجَالِ)) رواه البخاري: 5885

"స్త్రీల వేషము వేసే పురుషులను, పురుషుల వేషము వేసే స్త్రీలను ప్రవక్త ﷺ శపించారు". (బుఖారీ: 5885).

8- కొత్త బట్ట లేక కొత్త వస్త్రములు ధరించినప్పుడు ఈ దుఆ చదవాలి. ఇలా ప్రవక్త ﷺ చదివేవారు:

((اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ اَنْتَ كَسَوْتَنِيْهِ، اَسْأَلُكَ خَيْرَهُ، وَخَيْرَ مَا صُنِعَ لَهُ،

وَاَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّهِ، وَشَرِّ مَا صُنِعَ لَهُ)). رواه أبو داود والترمذي.

అల్లాహుమ్మ లకల్ హాందు అన్ త కసౌ తనీ హి, అన్ అలుక ఖైర హు, వ ఖైర మా సునిఅ లహా, వ అఱిజుబిక మిన్ షర్రిహీ వ షర్రి మా సునిఅ లహా. (భావం: అల్లా సర్వ కృతజ్ఞతలు నీకే, నీవే ఈ వస్త్రాలు ధరింపజేశావు. దీని మేలును దీని తయారీలోని మేలును నీతోనే వేడుకుంటున్నాను. మరియు దీని కిడునుండి దీని తయారీలోని కిడునుండి నీ శరణు వేడుకుంటున్నాను). (అబూ దావూద్: 4013, తిర్మిజి: 1767).

ప్రకృతి ధర్మాలు:

ప్రవక్త ﷺ వదు విషయాలు స్వాభావికమైనవని తెలిపారు:

((خَمْسٌ مِنَ الْفِطْرَةِ؛ الْأَسْتِحْذَاءُ، وَالخِجَابُ، وَقَصُّ الشَّارِبِ، وَتَعْفُ الْإِبْطِ، وَتَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ)) . رواه البخاري ومسلم

“మర్మాంగ వెంట్రుకలు తీయడం, ఖత్తు చేయడం, మీసాలు కత్తిరించడం, చంక వెంట్రుకలు తీయడం, గోళ్ళు తీయడం. (బుఖారీ. 5891, ముస్లిం. 257).

1- మర్మాంగ వెంట్రుకలు వస్తరాతోని మరే దానితోనైనా తీయవచ్చును.

2- ఖత్తు; అది పురుష లింగము పై ముందు భాగమును కప్పియుంచు చర్మమును కత్తిరించడము. అది విడొద్దుల్లో చేయడం మంచిది. ఆలస్యమైనచో ప్రాజ్ఞ వయస్సుకు చేరుకునే ముందే చేయాలి.

3- మీసాలు కత్తిరించడం. ఆనగపై పెదవును కప్పినటువంటి వెంట్రుకలను కత్తిరించడం. గడ్డము పూర్తిగా వదలాలి (ఏ మాత్రం కత్తిరించ కూడదు). ప్రవక్త ﷺ ఇలా బోధించారు:

((جَزُوا الشَّارِبَ وَأَرْجُوا اللَّحْيَ...)) رواه مسلم

“మీసాలు కత్తిరించండి, గడ్డము వదలండి”. (ముస్లిం. 260). మరో ఆదేశం:

((خَالِفُوا الْمُشْرِكِينَ أَحْفُوا الشَّوَارِبَ وَأَعْفُوا اللَّحْيَ)) متفق عليه.

“ముష్లికులకు వ్యతిరేకంగా మీరు మీసాలు కత్తిరించండి. గడ్డము వదలండి. (బుఖారీ. 5892, 5893. ముస్లిం. 259).

తల వెంట్రుకలు కొన్ని కత్తిరించి కొన్ని ఉంచడం మంచిది కాదు. ప్రవక్త ﷺ

అలా చేయకూడదని చెప్పారని, హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ రజియల్లాహు అన్హు తెలుపుతున్నారు:

((نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْقَزَعِ)) مَغْفِقُ عَلَيْهِ.

“ప్రవక్త ﷺ తల వెంట్రుకలు కొన్నియుంచి కొన్ని కత్తిరించడం వారించారు. (బుఖారీ. 5921, ముస్లిం. 2120).

ఏ ముస్లిం వ్యక్తినా తల వెంట్రుకలుంచినచో వాటిని మర్యాదగా శుభ్రంగా ఉంచాలి. ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు:

((مَنْ كَانَ لَهُ شِعْرٌ فَلْيَكْرِمْهُ)) رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ

“వెంట్రుకలుంచువారు వాటిని శుభ్రంగా ఉంచాలి”. (అబూ దావూద్. 4163).

4- చంక వెంట్రుకలు వస్తరాతో కాకుండా చేతితో తీయాలి. అది సులభము కానిచో వస్తరాతో తీయవచ్చును.

5- స్వాభావిక విషయాల్లో ఒకటి గోళ్ళు తీయడం. అది ముందు కుడి చేయి, విమ్మట ఎడమ చేయి. తరువాత కుడి కాలు, విమ్మట ఎడమ కాలు నుంచి తీయడం మంచిది. ఇవన్నీయు కూడ ఒక ముస్లిం ప్రవక్త ﷺ సాంప్రదాయాన్ని అనుసరిస్తున్న ఉద్దేశంతో, అతని ఈ అనుకరణపై పుణ్యాము లభించాలన్న ఉద్దేశంతో చేయాలి. మరియు కర్మలు మనోసంకల్పం పై ఆధారపడి ఉంటాయి. ఎవరి సంకల్పం ఏది యుండునో వారికి అదే ప్రాప్తమవుతుంది.

మర్నాంగ, చంక వెంట్రుకలు, మీసాలు, గోళ్ళు కనీసం నలభై (40) రోజుల కొకసారి తీస్తూ ఉండాలి. అంతకు ఆలస్యం ఏ మాత్రం చేయకూడదు. ఈ ఆదేశం ప్రవక్త ﷺ ఇచ్చారని అనసు రజియల్లాహు అన్హు తెలిపారు. (ముస్లిం: 258).

నిద్రించడం ఎలా? (ఆదాబు నౌం):

అల్లా: తన దాసులకు అనుగ్రహించిన అనుగ్రహాల్లో ఒకటి నిద్ర, అని ఒక ముస్లిం భావిస్తాడు. అల్లా: ఇలా తెలిపను:

﴿وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ﴾ القصص: ٧٣

¶ఆయన మీ కొరకు రాత్రినీ, పగలునూ సృష్టించాడు. మీరు (రాత్రి సమయములో) విశ్రాంతి పొందటానికి, (పగటి సమయములో) మీ ప్రభువు అనుగ్రహాన్ని అన్వేషించటానికి; బహుశా మీరు కృతజ్ఞులవుతారేమో అన్ని. (28:ఖసన్: 73).

అల్లా: అనుగ్రహమునకు కృతజ్ఞత తెలుపుతు, నిద్రించునప్పుడు ఈ పద్ధతులను అనుసరించాలి:

1- ఇషా తరువాత నిద్రించడములో ఆలస్యము చేయకూడదు. ధర్మ జ్ఞాన చర్యల్లో అతిథితో సంభాషణములో, భార్యతో వినోదము జరుపుటలో తప్ప అబూ బర్హః ఉల్లఖిస్తు చెప్పారు:

((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَكْرَهُ النَّوْمَ قَبْلَ صَلَاةِ الْعِشَاءِ وَالْحَدِيثِ بَعْدَهَا)).

ప్రవక్త ﷺ ఇషాకు ముందు నిద్రించడము, ఇషా తరువాత మాట్లాడటము అసహ్యించుకునేవారు. (బుఖారీ, ముస్లిం).

2- వుజు చేసుకొని పడుకునే ప్రయత్నం చెయ్యాలి. ప్రవక్త ﷺ బరా ఇబ్ను ఆజిబ్ ష గారికి ఇలా ఉపదేశించారు:

((إِذَا آتَيْتَ مَضْجَعَكَ فَتَوَضَّأْ وُضُوءَكَ لِلصَّلَاةِ)). متفق عليه.

“పడక పై వచ్చినప్పుడు నమాజు కోసం చేయు విధంగా వుజు చేయుము”. (బుఖారీ. 247).

3- పడుకునేటప్పుడు కుడి పక్కపై పడుకోవాలి. అదే పక్కపై దిండును పెట్టుకోవాలి. ఆ తరువాత (నిద్రలో) పక్క మార్చినా పరవా లేదు. ప్రవక్త ﷺ ఇలా బోధించారు:

((إِذَا آتَيْتَ مَضْجَعَكَ فَتَوَضَّأْهُ لِلصَّلَاةِ، ثُمَّ اضْطَجِعْ عَلَى شِقِّكَ الْيُسْخَى))

"నేవు పడకపై వచ్చునప్పుడు నమాజు కొరకు చేయు విధంగా వుజు చేసి కుడి పక్కన పడుకొనుము. (బుఖారీ., ముస్లిం. 710) మరో ఆదేశం:

((إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَاطِكَ وَأَنْتَ طَاهِرٌ فَتَوَسَّدْ بِعَيْنِكَ))

"నేవు పడకపై ఆనుకొనునప్పుడు వుజు స్థితిలో కుడి చెయ్యిని కుడి చెంప క్రింద పెట్టుకొని పడుకొనుము". (అబూ దావూద్: 5037).

4- పగలైన, రాత్రిలోనైనా కడుపు భూమికి ఆనుకునే విధంగా (బోర్ల) పడుకోకూడదు. ప్రవక్త ﷺ చెప్పారు:

((إِنَّهَا ضَجْعَةٌ لَا يَحْتَبُهَا اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ)) . رواه الترمذي

"బోర్ల పడుకోవడం అల్లాకు ఇష్టం లేదు. (తిర్మిజి: 2768).

5- పడుకునే ముందు దుఆలు చదివి, పడుకునే ప్రయత్నం చెయ్యాలి. అందులో కొన్ని:

"సుబ్ హానల్లా 33, అల్ హాందులిల్లా 33 మరియు అల్లాహు అక్బర్ 34 సార్లు చదవాలి. అలీ మరియు ఫాతిమ రజియల్లాహు అన్తుమా గారులు తమ ఇంటి పనుల సహాయానికి ఒక సేవకుడిని కోరుతు వచ్చినప్పుడు ప్రవక్త ﷺ వారికి ఇలా చెప్పారు: "మీరడిగిన దానికన్న మేలైనది మీకు తెలుపనా? మీరు మీ పడకలపై వచ్చినప్పుడు "సుబ్ హానల్లా, అల్ హాందులిల్లా" 33,33 సార్లు, అల్లాహు అక్బర్ 34 సార్లు చదవండి. ఇది మీకు సేవకుడికన్న చాల మంచిది. (బుఖారీ. 3705, ముస్లిం.2727).

మళ్ళీ సూరె ఫాతిహా, సూరె బఖరలోని మొదటి నాలుగు వాఖ్యాలు, ఆయతుల్ కుర్సి, సూరె బఖరలోని చివరి రెండు ఆయతులు మరియు ఖుల్ హువల్లాహు అహద్, ఖుల్ అఊజు బిరబ్బిల్ ఫలఖ్, ఖుల్ అఊజు బిరబ్బిన్నాసి సూరాలు చదవాలి. ఇవి చదవాలని చాల ప్రోత్సహించబడినది.

మేల్కొన్న తరువాత ఈ దుఆ చదవాలి:

((اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ اَحْيَاَنَا بِعَدَمِ مَا اَمَاتَنَا وَاٰلِهَ النَّسُوْر))

అల్ హందు లిల్లాహిల్లజీ అహ్యానా బత్ ద మాఅమాతనా వఇల్లైహిన్నుషూర్. (బుఖారి. 6314).

(మమ్మల్ని నిర్జీవావస్థకు గురి చేసి తిరిగి మాకు జీవం వోసిన ఆ అల్లాః కే సర్వస్వోత్తములు, తిరిగి ఆయన సమక్షంలోనే లెచి నిలబడేవారము).

ఓ అల్లాః! మాకు ఇస్లాం ప్రకారం జీవితం గడపే భాగ్యం నొసంగుము.

విషయసూచిక

క్ర.స		పేజీ	క్ర.స		పేజీ
1	ఈమాన్ బిల్లా	3	16	భార్యభర్తలు	34
2	ప్రవక్త అనుచరుల ప్రేమ	10	17	భార్య హక్కులు.....	37
3	ఇస్లాం నాయకుల్లో.....	12	18	భర్త హక్కులు.....	39
4	నాయకులు	13	19	బంధువుల పట్ల.....	42
5	అల్లా పట్ల మర్యాద	15	20	ఇరుగువారుగువారి.....	43
6	అల్లా యొక్క గ్రంథం..	19	21	విశ్వాసుల పరస్పర.....	47
7	ప్రవక్త ఙ్గి పట్ల మర్యాద	22	22	అవిశ్వాసుల పట్ల.....	56
8	విశ్వాసుడు స్వయం.....	24	23	పశు పక్షాదుల.....	61
9	A- క్షమాభిక్ష (తౌబా)	26	24	సభా మర్యాదలు	64
10	B - "మురాఖబ"	26	25	దారిలో.....	66
11	C - ఆత్మ పరిశీలన	28	26	తెను త్రాగు.....	69
12	D - తీవ్ర ప్రయత్నం	29	27	ప్రయాణ	73
13	తల్లిదండ్రుల హక్కు	29	28	వస్త్ర ధారణ	83
14	సంతానము హక్కులు	32	29	ప్రకృతి ధర్మాలు	87
15	నోదర భావం	34	30	నిద్రించడం ఎలా?.....	88

(1) ప్రవక్త సహచరులను విశ్వాస స్థితిలో కలసి అదే స్థితిలో మరణించిన వారిని తాబిరున్ అంటారు.

(2) తాబిరున్ లను విశ్వాస స్థితిలో కలసి అదే స్థితిలో మరణించినవారిని తబైతాబిరున్ అంటారు.

ﷺ గుర్తు ఉన్న చోట "సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం" చదవండి.

ﷺ ఈ గుర్తు ఉన్న చోట "రజియల్లాహు అన్హు" చదవండి.